

Мр Добривоје Јовановић

ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ И ДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ

ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА
1918 – 1925

Мр Добривоје Јовановић

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ
ШКОЛА У РЕСАВСКОМ
И ДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА
1918 – 1925**

Јагодина 2010.

Мр Добривоје Јовановић

ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У ПЕСАВСКОМ И
ДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА
1918 – 1925.

Издавач:

© Ауторско издање
www.dobrivojejovanovic.in.rs

Рецензија

Мр Душан Ристановић

Сарадник у припреми

Ружица Сибиновић-Рајковић

Лектура и преводи увода и закључка

Вера Јовановић

Коректура

Љиљана Јовановић

Техничка припрема и корице

Оливер Ћорђевић

ISBN 978-86-914023-0-3

Тираж :10.

УВОД

Школе у Ресавском срезу, као и у целој Србији, претрпеле су велику материјалну штету у Првом светском рату. Многе школске зграде употребљаване су за војне потребе, као магацини, станови за војнике и жандармерију, или пак као коњушнице и штале. У скоро свим школама уништене су клупе, табле, ормани, наставна средства и школске књижнице. Нарочито у ресавском срезу, где су се налазили бугарски војници, поред школског намештаја, уништаване су школске књижнице и школска архива.

Обнављању и опремању школа приступило се одмах по ослобођењу. Због многобројних тешкоћа обнова је текла споро. Нарочито недостатак новца, грађевинског материјала и радне снаге успорио је обнову основног школства. Поједине општине настојале су да прибаве средства, али је то углавном било неуспешно, и нису могле на време да обезбеде услове за почетак наставе.

У току 1919. године само су три школе отпочеле са радом, а још четири су биле спремне за рад. Пет школа је могло да отпочне са радом тек после одговарајућих преправки. У деспотовачком срезу, где је проблем школских зграда постојао и пре рата, ни једна школа није могла одмах да отпочне са радом. Чак ни школе у Деспотовцу и Великом Поповићу, које су биле од тврдог материјала, јер су у току рата доживеле велика оштећења. Школе нису отпочеле са радом, делом и због недостатка учитељског кадра.

Дуго после рата проблем школског простора није био решен. Крајем 1920. године школски надзорник је предложио подизање једанаест нових школских зграда, а већу или мању новчану помоћ за адаптацију свих осталих школских зграда.

Спором обнављању и опорављању школа условило је и лоше финансирање од стране општина. Школски прирез је доста слабо

прикупљан од стране осиромашеног становништва. Нарочито тешко стање било је током прве послератне године. Извесну финансијску сигурност имале су само школе у економски развијенијим општинама, које су могле са већим процентом да издвајају школски прирез из општег пореза. У тешкој ситуацији налазиле су се поједине школе и током 1920. године, јер нису исплаћена средства ни за 1919. годину, као и за прву половину следеће године. Успешни представници школских одбора предлагани су за похвалу од стране Министарства просвете, док су појединци кажњавани јер нису успевали да обезбеде средства за рад школа.

Због прекида рада, а у циљу брже нормализације стања у основном школству настава се после рата изводила по скраћеном поступку и кроз течајеве. Међутим, због недовољног школског простора, недостатка школског намештаја, наставних средстава и недостатка наставног кадра није се у потпуности успело у савлађивању градива. Нагли пораст броја ђака после рата такође је утицао на рад течајева и основних школа. Велики број ђака, који се није уписао током ратних година, морао је да савлада градиво по скраћеном поступку, што је такође представљало велику тешкоћу у организовању и одржавању течајева и скраћене наставе у школама. Све ове тешкоће условиле су смањење критеријума. Углавном је било важно да се преко течајева деца само описмене. Ипак и поред таквог критеријума, велики број ђака је током године одсуствовао од школе. Школу су напуштали углавном сеоски ђаци, због пољопривредних радова. Поред тога, на слабије уписивање и похађање школе у сеоским срединама утицало је и недостатак школског простора. Слабије школовање сеоске деце било је и због слабе просвећености њихових родитеља, удаљености школа, слабог здравља, а и због ретког уписивања женске деце.

Проблем учитељског кадра такође је представљао велики проблем у обнови рада основних школа. Скоро трећина учитеља је недостајала. И у каснијим годинама осећао се недостатак учитеља. Поједини учитељи радили су са повећаним бројем ђака, не само у школама, већ и на течајевима. Поред свих тешкоћа, велики број учитеља био је суочен са малим и нередовним исплатама плата и станарина. Материјални положај се делимично поправио доделом земљишта за обрађивање, али набавка хране представљала је и даље велики проблем, јер је у селу била скупа. То ипак није спречило учитеље, да скоро сви, са успехом испуњавају своју дужност.

Самоиницијативно су прикупљали новчана средства, организовали адаптацију школа, набавку књига и ђачког прибора, учествовали у раду школских одбора. Поједини су чак вршили дужност послужитеља.

Недостатак учитељског кадра довео је до попуњавања учитељских места неквалификованим кадром. Некима је недостајало педагошко-методично образовање, што је додатно утицало на квалитет наставе. Ипак уз све тешкоће, највећи број учитеља успео је да оствари добре резултате у раду са ђацима. Захваљујући свом раду углавном су добијали добре оцена од стране школског надзорника. Поред образовног рада учитељи су морали своју активност да обрате и на васпитну страну. Децу су учили пристојности, вредноћи, радним дужностима, односу према школи, породици, друговима, земљи.

Посебан значај био је њихов рад на хигијенско-здравственом васпитању ђака. Економско осиромашење становништва, лоша исхрана, неодговарајућа одећа и обућа, удаљеност школа, довело је до неотпорности деце на болести. Поред ратних прилика, на низак ниво хигијенско-здравствених прилика утицала је ниска просвећеност становништва и сами услови живота у породицама, што је представљало посебну тешкоћу у раду. Често су учитељи својим средствима набављали лекове за лечење ђака, јер бројни састанци са родитељима нису давали резултате.

У својим активностима, учитељи су свој рад посвећивали и народном просвећивању. Учитељи су били оснивачи народних књижница, читаоница, школа за домаћице, разних течајева и курсева, певачких друштава, соколских организација, друштава за очување здравља, певачких хорова и друштава за сузбијање алкохолизма. У неким селима учитељи су били оснивачи или активни чланови земљорадничких задруга. Својим преданим радом успели су да овакве задруге допринесу економско-културном утицају на становништво више села, јер су задруге успеле да обезбеде осавремењивање пољопривредне производње, повољне кредите за сиромашне и набавку разних индустријских и занатских производа. На школским имањима примењивали су савремену обраду, па су школске баште постајала огледна добра и на тај начин давали пример сеоском становништву. Сам рад корисно је утицао и на саме ђаке.

INTRODUCTION

Schools in Resava County, like in the whole Serbia, suffered great material damage in the First World War. Many school buildings were used for military needs as warehouses, apartments for soldiers and gendarmerie, or as stables and stalls. Desks, blackboards, bookcases, instructional aids and libraries were destroyed in almost every school. Libraries and school archives were destroyed especial in Resava County where Bulgarian soldiers were located.

Reconstruction and furnishing of schools started right after the liberation. Rekonstruction was very slow because of numerous difficulties. Especially the lack of money, construction material and labor slowed down the restoration of elementary educational system. Some municipalities strove to provide funds, but that was mostly unsuccessful, and they couldn't ensure the start of the teaching.

During 1919 only three schools started to work, and four more were prepared for teaching. Five schools could begin only after appropriate changes. In Despotovac County, where the problem of school buildings existed also before the war, all school couldn't start working immediately, even schools in Despotovac and Veliki Popovic, which were made of hard material, because they suffered great damages during the war. The lack of teachers was the other reason why the beginning of the school year was delayed.

The problem of school space was not solved long after the war. School supervisor suggested the construction of eleven new buildings, and bigger or smaller financial aid for adaptation of the remaining schools.

Slow reconstruction and recovery of schools were caused by municipalities' poor financing. School surtax was very poorly collected from impoverished population. Especially difficult conditions were during the first post-war year. Only those schools in developed municipalities had certain

financial security, because they could set aside bigger school surtax from general tax. Some schools were in difficult situation during 1920, because fund for 1919 and for the first half of the next year were not paid. Ministry of Education nominated for commendation successful representatives of school boards, while some were punished because they failed to provide funds for schools.

Due to break in work, teaching after the war was shortened and preformed through courses, in order to normalize elementary education. However, because of insufficient school space, the lack of school furniture, teaching aids and teachers, curriculum was not fully covered. Sudden increase in the number of pupils after the war also had an influence on the work of courses and elementary schools. Many pupils, which didn't enroll during the war years, had to cover curriculum in shortened procedure, and because of that it was difficult to organize and carry out courses and shortened teaching. All this difficulties caused the lower criterion. Mainly, the most important goal was to make children literate. Even with that criterion, many pupils were absent from school. Mostly children from rural areas left school due to agricultural work. The lack of school space also had an influence on the poor enrollment and attending schools in villages. Other reasons were low culture of their parents, remoteness of schools, poor health and rare enrollment of female children.

The problem of teachers had negative influence on the reconstruction of schools. Almost one third of teachers were lacking. That shortage was also evident in the next years. Some teachers were working with increased number of pupils, not only in schools, but also at courses. With all those difficulties, the great number of teachers was faced with small and courses. With all those difficulties, the great number of teachers was faced with small and irregular payments of salaries and rents. Material status was partially improved by assigning the land for tilling, but the supply of food was still an enormous problem, because it was very expensive in villages. Despite that, almost everybody preformed their duties successfully. They were collecting money, organizing adaptation of schools, supply of books and school equipment and participation in the work of school boards. Some were even working as attendants.

The lack of teachers led to hiring unqualified personnel. Some were missing pedagogical-methodical education, which had an influence on the quality of teaching. Still, most teachers accomplished good results at working with pupils. Thanks to their effort, they usually received positive

evaluation from school supervisor. Apart from education, teachers had to pay attention on pedagogical aspect. Children were taught to be polite, diligent, hardworking, to respect school, family, friends and country.

Their effort on improving pupils' hygiene was very significant. Poverty, bad nutrition, unfitting clothes and shoes and remoteness of school brought to children's low resistance. Apart from the war, low culture and quality of life in families had an impact on hygiene. Teachers often provided medicines for pupils with their own money, because numerous meetings with parents were mostly unsuccessful.

Teachers dedicated their work to national culture. They were founders of libraries, reading rooms, schools for housewives, various courses, vocal groups, gymnastic organizations, health associations, choirs and anti-alcoholism association. In some villages teachers were founders or active members of collective farms. These cooperatives contributed to economic and cultural influence on rural population, because they succeeded in modernizing agricultural production, providing attractive loans for the poor and supplying of various manufactured and handcraft goods. Contemporary processing was used on school property, so school gardens set an example to rural population. Work itself was useful for pupils.

Територијално одређење¹

Школски срез Ресавски састојао се од Ресавског и Деспотовачког политичког среза.

У политичком срезу ресавском са седиштем у Свилајанцу налазила су се следећа места: Свилајнац, Јасеново, Дубље, Тропоње, Гладна, Ђуринац, Црквенац, Седларе, Бобово, Роанда, Витежево, Луковица, Бресје, Суботица, Гложане, Дубница, Роћевац, Радошин, Купиновац, Војска, Проштинац, Мачевац, Грабовац, Рајкинац.

У политичком срезу деспотовачком са седиштем у Деспотовцу налазила су се следећа места: Медвеђа, Велики Поповић, Грабовица, Милива, Деспотовац, село Деспотовац, Стрмостен, Стењевац, Бељајка, Балајнац, Вирине, Жидиље, Језеро, Јеловац, Ресавица, Исаково, Ломница, Плажане, Витанце, Пањевац, Брестово, Трућевац, Буковац, Богава, Равна Река.

¹ Од школске 1922/23. године Ресавски школски срез чинили су Ресавски срез и Моравски срез, који је припадао Пожаревачком округу. Деспотовачки срез од те године није припадао Ресавском школском срезу.

РАД НА ОБНОВИ РАДА ШКОЛА

Поред свих тешкоћа у нормализовању стања, недостатак наставничког кадра представљао је изузетан проблем. На дан 1. децембра 1918. године учитељи у Ресавском школском срезу били су:

Ресавски срез:

Свилајнац - Драгутин Новаковић, Петар Живковић, који се налазио у војсци, Велимир Димитријевић, налазио се у војсци, Савина Новаковић, Зорка Димитријевић, Зорка Поповић, Јевросима Лукић, Босиљка Милић-Јовановић;

Бобово – Ђура Димитријевић, налазио се у војсци;

Витежево – Глигорије Кулић, налазио се у војсци, Александар Савић на месту своје дужности;

Војска – Жарко Зечевић, Љубица Зечевић, налазили су се у месту своје дужности;

Плажане – школа није имала учитеља;

Грабовац – Милан Ненадовић, налазио се у војсци, Александра Мијатовић, налазила се у Крагујевцу;

Дубље – Матеја Николић, у месту своје дужности, Људевит Хелмер, налазио се у војсци;

Дубница – школа није имала учитеља;

Јасеново – Драгутин Милић, налазио се у војсци;

Купиновац – школа није имала учитеља;

Луковица – Илија Милосављевић, налазио се у војсци;

Роћевац – школа није имала учитеља;

Седларе – Милорад Катанић, налазио се у војсци;

Тропоње – Владимир Тодоровић, налазио се у војсци;

Црквенац – Никола Костић, Даринка Костић, налазили су се у месту своје дужности.

Деспотовачки срез:

Балајнац – Чедомир Ћирић, налазио се у војсци;

Бељајка – школа није имала учитеља;

Вирине – школа није имала учитеља;

Велики Поповић – Стеван Радовановић и Видосава Ћорђевић, били су у месту своје дужности;

Грабовица – школа није имала наставника;

Двориште – Илија Чаушевић, налазио се у војсци;

Деспотовац – Милан Стојичевић, налазио се у војсци, Анка Стојичевић, налазила се у месту своје дужности;

Исаково – Димитрије Јевремовић, налазио се у војсци;

Јеловац – школа није имала наставника;

Ломница – школа није имала наставника;

Медвеђа – Никола Маџаревић, налазио се у Свилајнцу;

Плажане – школа није имала учитеља.²

У Ресавском школском срезу било је 30 учитеља, док је 18 недостајало. У Ресавском срезу у 15 школа са 32 одељења радило је 22 учитеља, док је недостајало 10 учитеља. У војсци се налазило још 10 учитеља. У Деспотовачком срезу у 12 школа са 16 одељења радило је 8 учитеља док је недостајало 8 учитеља. У војсци се налазило још 4 учитеља. Школски надзорник је упутио допис 28. јануара 1919. године, у коме је тражио постављење учитеља у Роћевцу и у два одељења школе у Гложану, јер су им школе биле припремљене за рад. Ове школе ни пре окупације нису имале учитеље. Школа у Луковици такође је била спремна за рад и ђаци уписани, али се учитељ Илија Милосављевић, резервни официр, још налазио у војсци, па је школски надзорник и за ову школу предложио постављење другог учитеља.

Рад учитеља био је веома тежак, јер су сви били у тешком материјалном положају. То је било најизраженије у првим послератним годинама, јер је због оштећења великог броја школских зграда, школски простор био смањен, али и због великог броја ђака. Сви учитељи су углавном добро обављали своју дужност. Само код неких млађих учитеља, који су школовани у Француској, није било довољно теоријске и практичне спреме за рад. Учитељи су радили у границама својих могућности и приликама у којима су се школе налазиле. Углед свих

² (Архив Југославије) АЈ, 66, 1916.

учитеља у народу био је велики. Нарочито је то важило за оне учитеље који су дуго радили у појединим школама. Ради усавршавања учитеља Друштво ресавских учитеља одржало је осам састанака и један службени збор у Свилајнцу, на којима се говорило о задацима учитеља, а држана су и огледна предавања из појединих предмета.

У Ресавском школском срезу, од 33 школа 13 су биле од тврдог материјала а 20 од слабог материјала. Од тврдог материјала биле су школе у: Бобову, Витежеву, Војски, Гложану, Грабовцу, Дубљу, Луковици, Седлару, Свилајнцу, Великом Поповићу, Деспотовцу и Исакову. Модерну школску зграду са три одељења имало је и Тропоње, мада још није била покривена. Потпуно спремне зграде за рад школа биле су у: Бресју, Војски, Дубљу, Јасенову, Луковици, Роанди, Роћевцу, Свилајнцу, Суботици, Црквенцу, Брестову, Балајнцу, Бељајки, Вирину, Грабовцу, Језеру и Равној Реци, у којој је рад био немогућ у зимским месецима, јер је била преправљена од бараке и није имала таван. Остале школске зграде само су привремено могле да послуже до темељније поправке. Такве су биле зграде у: Витежеву, Гложану, Грабовцу, Дубници, Купиновцу, Седлару, Тропоњу, Великом Поповићу, Дворишту, Исакову, Јеловцу, Медвеђи и Плажану. Школске зграде у Бобову и Ломници нису биле никако поправљане.

У Деспотовачком срезу ни једна школа није могла да отпочне рад за дуже време, јер су током рата школске зграде прилично упропашћене. Овај срез ни пре окупације није имао добре школске зграде. Само две школе имале су прописане зграде, у Деспотовцу и Великом Поповићу, а остале могле су само привремено да послуже.

У Ресавском срезу стање је било много боље, мада су многе школе биле оштећене. Због неисправних зграда нису могле радити у току 1919. године, школе у: Дубници, Тропоњу и Бобову. Рад су отпочеле школе у: Војски, Црквенцу и Свилајнцу. За рад су биле још исправне школске зграде у: Гложану, Купиновцу, Роћевцу, Луковици, а са мањим поправкама и школе у: Јасенову, Грабовцу, Седлару, Витанцу и Дубљу.³

Школски надзорник је у свом извештају од 16. децембра 1920. године, предложио подизање нових школских зграда у: Гладни где је било 35 ђака, Ђуринцу са 40 ђака, Проштинцу са 70 ђака, Радошину са 50 ђака, Рајкинцу са 66 ђака, Богави са 50 ђака, Витанцу са 60 ђака,

³ АЈ, 66, 1916.

Жидиљу са 70 ђака, Пањевцу са 50 ђака, Стењевцу са 50 ђака, Трућевцу са 60 ђака. За изградњу школа предложио је по 100.000 динара за сваку школу. У истом извештају предложио је за школе које раде, нужне поправке. То су биле школе у: Витежеву, где је било 135 ђака, било је потребно 3.000 динара; Гложану, где је било 177 ђака, 3.000 динара; Грабовцу, где је био 121 ђак, 2.000 динара; Дубници, где је било 59 ђака, 1.000 динара; Купиновцу, где је било 63 ђака, 1.000 динара; Луковици, где је било 73 ђака, 1.000 динара; Роћевцу, где је био 71 ђак, 1.000 динара; Седлару, где је било 101 ђака, 2.000 динара; Тропоњу, где је био 141 ђак, 60.000 динара, за довршење нове школске зграде; Црквенцу, где је било 137 ђака, 2.000 динара; Балајнцу где је било 95 ђака, 1.000 динара; Бељајки, где је било 60 ђака, 1.000 динара; Великом Поповићу, где је било 184 ђака, 25.000 динара, за оправку крова, олука, једне учионице, стана и набавку намештаја; Грабовцу, где је било 77 ђака, 1.000 динара; Дворишту, где је било 62 ђака, 2.000 динара; Деспотовцу, где је било 210 ђака, 3.000 динара; Исакову, где је било 94 ђака, 2.000 динара; Јеловцу, где је било 45 ђака, 2.000 динара; Медвеђи, где је било 122 ђака, 10.000 динара, за оправку зграде која не ради, јер су ђаци били смештени у приватног згради; Плажану, где је било 84 ђака, 1.500 динара. Посебно је истакнута зграда у Медвеђи, која је била мала за толики број ђака, и у Тропоњу, где је школа била склона паду, јер је један зид напукао.⁴

Потребан ниво наставе, због многих сметњи није могао бити спроведен у свим школама, јер без загрејаних учионица зими и без најнужнијих потреба то није било могуће. Многе сметње ометале су правилно извођење наставе, па се није подједнако напредовало у свим школама. Највише сметњи долазило је због лошег издржавања школа од стране општина. Према закону о народним школама из 1904. године, који је био важећи, школе су издржавале школске општине. Окружни школски одбор се старао да свако место буде у саставу појединих школских општина. Школски одбор су чинили: председник општине у којој је школа, управитељ или учитељ, три писмена мештана, или по један из сваког села ако су школску општину чинела више села. Школска општина је била дужна: да обезбеди потребно земљиште за школу, школско двориште и игралиште, а у селима још најмање и пола хектара земљишта за школску башту; да подиже, поправља и одржава

⁴ АЈ, 66, 1916.

школске зграде, у којима су учионице, радионице, станови за учитеље и за послужитеље, а у местима где ученици преко зиме станују у школи, собе за спавање, трпезарију, кухињу; да набавља школски намештај; да даје огрев за школу, за учитеље и послужитеље; плаћа школског послужитеља; рукује школском касом, школским имањем и школским фондовима; да се стара да што већи број деце похађа школу.

Осим лошег издржавања школа наставу је ометало и то што школе на време нису одпочеле рад, јер од 25 школа које су радиле, у августу су рад одпочеле девет, у септембру пет, у октобру две, у новембру две, у јануару једна, у фебруару једна, у марту једна и у мају две школе. Наставу је ометало и то што није било довољно штампаних читанки и других уџбеника, лоше снабдевање ђака књигама и осталим потребама, честа распуштања школа, дуже затварање неких школа, одсуствовање наставника и неуредно похађање школа од стране ђака, премештање учитеља у току године и постављање учитељица у мушка одељења.

Школа није дала добре резултате ни у васпитном погледу, због утицаја ратног стања и лошег домаћег васпитања и сметњи у извођењу наставе. Учитељи су на појединим састанцима са родитељима покушавали да одстране грешке у васпитању, говорили су о родитељским дужностима, о већој бризи за здравље ученика. У погледу васпитног рада учитељи су највише радили на отклањању утицаја лошег домаћег васпитања и настојали су да својим личним примером утичу на ђаке и њихове родитеље, као и честим организовањем родитељских састанака.⁵

После рата рад Школских одбора у организовању рада школа био је посебно тежак, јер су све школске зграде биле оштећене или порушене, и опљачкане. Није постојало велико настојање да се после ослобођења приступи поправкама порушених или оштећених школских зграда. Посебну тешкоћу представљао је економски положај осиромашеног становништва. Због сиромаштва прирез је врло слабо прикупљан. Углавном су се прве године по ослобођењу школе издржавале од појединих прилога локалног становништва. Тешкоћу је представљала и ниска просвећеност, нарочито сеоског становништва, којима обнова рада школа није била од неке велике важности. Разлике у реализацији помоћи ипак је било. У појединим општинама, које су биле

⁵ АЈ, 66, 1916.

економски јаче, школски прирез је делимично или у већој мери реализован. Реализација приреза зависила је и од ангажовања и ажурности општински власти, школског надзорника и самих учитеља, а нарочито од схватања значаја школе код становништва појединих села.

Према извештају од 31. октобра 1920. године, за школску 1919/20. годину, утрошена су врло скромна средства на издржавању школа. За школе у Бобову и Дубници није утрошено ништа, јер школе није радиле. За остале школе издвојено је: за школу у Бресју 2.482 динара, за школу у Витежеву 3.733, 35 динара, у Војски 1.695 динара, Гложану 3.380 динара, Грабовцу 6.537,88 динара, Дубљу 9.261 динар, Јасенову 2.839,10 динара, Купиноvcу 1.211 динара, Луковици 1.500 динара, Роанди 2.260 динара, Роћевцу 1.767 динара, Седлару 2.942 динара, Свилајнцу 23.000 динара, Суботици 4.400 динара, Тропоњу 3.865,36 динара и за школу у Црквенцу 1.450 динара.⁶ За утрошена средства за издржавање школа школске 1919/20. године у Деспотовачком срезу не постоје подаци за школе у Балајнцу, Бељајци, Брестову, Грабовици, Језеру и Ломници. За исту школску годину утрошена су средства, за школе, у: Великом Поповићу 1.000 динара, Вирину 1.200 динара, Дворишту 1.645 динара, Деспотовцу 3.021,90 динара, Исакову 5.133,05 динара, Јеловцу 1.345 динара, Медвеђи 3.783 динара и Плажану 900 динара.

Неједнако издржавање школа преко школског приреза настављено је и даље, али се поред поправљања економских прилика, код становништва све више увиђао значај и потреба оснивања и рада школа. Школске општине могле су да оснивају школске фондове за помагање сиромашних ђака и ради организовања екскурзија и излета. У овај фонд улазила су средства од школских забава, поклона или завештања, од давања политичких општина за ову сврху.

Ради бржег савладавања градива, полудневна настава и даље је одржавана. Према извештају школског надзорника од 23. децембра 1919. године, у Ресавском срезу она се изводила у: Црквенцу, где је радио Никола Костић од 1. октобра са 103 ђака; Војски наставу је држао Жарко Зечевић од 1. новембра са 95 ђака; Седлару је радила Босиљка Илић од 15. октобра са 171 ђаком и у Гложанима Десанка Јовановић од 14. новембра са 94 ђака.

⁶ АЈ, 66, 1916.

⁷ АЈ, 66, 1916.

У Деспотовачком срезу полудневна настава је одржавана у: Грабовици, где је радио Милан Марковић од 1. новембра са 78 ђака; Медвеђи где је радио Боривоје Ацић са 95 ђака од 15. септембра; Великом Поповићу где је радио Стеван Радовановић од 1. октобра са 157 ђака и у Деспотовацу, где је наставу држао Милан Стојичевић од 15. септембра са 123 ђака. Сви наставници радили су по 6 часова дневно.

У Ресавском школском срезу било је 2.639 ђака, који су уредно похађали школу до краја школске 1919/20. године. Похађање школе од стране ученика било је доста добро, осим оних ђака чија су села удаљенија од школе, и то нарочито зими и кад је време лоше. У зависности од рада општинских судова, у неким школама чињени су напори да се редовније похађају школе, а у неким не. У Исакову су родитељи радије плаћали новчане казне, него што су слали децу у школу. Најнеуредније похађање школе било је у Јеловцу, Исакову и Дубљу. У Јеловцу више од половине уписаних ђака напустило је школу у току године.

Број уписаних ђака на крају школске 1919/1920. године

Ресавски срез

место	бр. од.	течај		I		II		III		IV	
		м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Бобово ⁸	2										
Бресје	1			26	22						
Витежево	2	20	21	42	4	13	3				
Војска	2			46	7	41	4	31	2	15	
Гложане	2			57	9	67	8	6	2	4	
Грабовац	2			43	8	40	6			13	
Дубље	2			19	10	76	12				
Дубница ⁹	1										
Јасеново	1	7	3	33	3	12	2				

⁸ Школа није радила јер је била неисправна за рад.

⁹ Школа није радила јер није имала учитеља.

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Купиновац	1			35	5						
Луковица	1			17	7	20	20				
Роанда	1			35	8	39	8				
Рођевац	1			19	7	38					
Седларе	2			37	21	24	4			9	
Свилајнац	9			73	91	73	71	103	55	37	37
Суботица	1	26	7	9	1						
Тропоње	2	12	9	69	15						
Црквенац	2			35	7	69	14		29	3	

Број уписаних ђака на почетку
школске 1920/1921. године

Ресавски срез

	прип.		I		II		III		IV	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Бобово										
Бресје			2	5	22	23				
Витежево	34	7	11	7	50	11	13	2		
Војска			28	4	46	7	39	4	31	2
Гложане			20	10	57	9	65	8	6	2
Грабовац			27		40	8	42	4		
Дубље			20	39	22	11	76	12		
Дубница			55	1	1		1	1		
Јасеново	19	1	7	3	33	3	12	2		
Купиновац			10	15	33	5				
Луковица			7	5	17	7	18	19		
Роанда			10	6	34	7	39	8		
Рођевац			3	5	19	7	28			
Седларе			12	7	36	17	24	5		
Свилајнац			59	46	91	98	66	68	87	50
Суботица	24	14	26	7	3	1				

Тропоње	18	19	26	10	55	13				
Црквенац			29	4	31	8	56	9		

Број уписаних ђака на крају
школске 1919/1920. године

Деспотовачки срез

	Б.	Течај		I		II		III		IV	
	о	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Балајнац	1			90	2	3					
Бељака ¹⁰											
Брестово											
В. Поповић	2			37	19	80	13				
Вирине ¹¹	3										
Грабовица ¹²											
Двориште				44	6	1					
Деспотовац	2			50	1	40	9	38	9	13	
Исаково		14	6	45	4						
Језеро ¹³											
Јеловац ¹⁴											
Ломница ¹⁵											
Медвеђа			31	17	42	8					

¹⁰ Школа није радила јер није имала учитеља.

¹¹ Школа је имала школске 1919/1920. године уписана 244 ђака, али није радила јер није имала учитеља.

¹² Школа није радила јер није имала учитеља.

¹³ Школа није радила јер није имала учитеља.

¹⁴ Није извршен упис за 1920/1921. годину.

¹⁵ Школа није била припремљена за рад.

*ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА*

Плажане			65								
Равна Река			8		26						

Број уписаних ђака на почетку
школске 1920/1921. године

Деспотовачки срез

	Прип.		I		II		III		IV	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Балајнац			25		65	2	3			
Бељајка										
Брестово			46	4	2					
В.Поповић			34	20	59	16	42	13		
Вирине										
Грабовица			42	5	29		1			
Двориште			10	1	44	7				
Деспотовац			52	7	55	1	38		9	39
Исаково	7	3	14	12	50	8				
Језеро										
Јеловац										
Ломница										
Медвеђа		24	6	29	14	41	8			
Плажане		22	2	60						
Равна Река		18	15	10	6	22	13	1	1	

Понашање ђака у школи и ван школе било је добро. Понашање ђака, нарочито сеоских, на улици и према старијима, било је за похвалу.

У Свилајнцу и ближним селима чистоћа ученика била је задовољавајућа. Хигијена тела и одеће, нарочито у удаљеним селима, није била добра. Мада су учитељи много радили на одржавању личне хигијене ученика, болести су се често јављале, а нарочито шуга и красте. У многим селима шуга је била врло честа, и то нарочито у

забаченијим селима. Од шуге често су патила и читава села. Ћачким родитељима су држана предавања о лечењу шуге, а повремено су и учитељи куповали лекове за школски новац и лечили ученике. Ћачки родитељи слабо су се трудили да је излече, иако им је показано прављење лека. Родитељи су се изговарали оскудицама у лековима и рубљу.

Ученици нису ни физички најбоље изгледали, и то због лоше хране, одеће и обуће. Чистоћа одела такође није била примерена, јер су им лош пример пружали родитељи и остали укућани. Разне епидемије су такође биле честе. Школа у Дубљу није радила од 15 до 25. новембра 1919. године због епидемије шарлаха.¹⁶ У свим школама током школске 1919/20. године била је обустава рада у трајању од по 21 дана због епидемије грипа.

Свечани школски испити одржани су од 15 до 28. јуна. У неким школама ти испити су одржани врло свечано у присуству многобројних ћачких родитеља и месног школског одбора, али у неким срединама испитима није присуствовао ни један ћачки родитељ. Па чак и у Свилајнцу је била таква слика. На једном испиту присуствовао је један родитељ, док на другом испиту није било родитеља.

Прве послератне године школе нису располагале ни потребним наставним средствима, намештајем и књигама. Школске и народне библиотеке готово нису свуда постојале, јер их је непријатељ све спалио. Са набавком књига и обновом књижница ишло је доста тешко, јер општине нису имале новца. Од потребних књига, скоро све школе набавиле су само „Свет у сликама“. Једино је у приличној мери обновљен књижни фонд у Свилајначкој основној школи.¹⁷ У Грабовцу је дат новац школском благајнику да купи књиге за награду одличним и врло добрим ученицима, и да купи дрва за огрев. Он није купио ни књиге ни дрва.¹⁸

Осим табле и по негде рачунаљке, у школама није било других наставних средстава. Само је школа у Свилајнцу набавила неколико географских карата. Тамо где су постојале табле, биле су лоше урађене и обојене. Табла у школи у Плажану није имала ицртане линије. Школа у Тропоњу није имала ни клупе, па су ћаци седели на столицама које су

¹⁶ Летопис Државне народне школе у Дубљу. Завичајно одељење Ресавске библиотеке у Свилајнцу.

¹⁷ АЈ, 66, 1916.

¹⁸ АЈ, 66, 1916.

доносили из својих кућа. Довољно клупа нису имале ни школе у Седлару и Великом Поповићу. Ове школе имале су клупе само за једно одељење, док су у другом одељењу клупе доста лоше урађене, и штетиле су здрављу ученика. Скоро у свим школама клупе нису одговарале хигијенским и здравственим условима. Многе школе биле у без прибора за одржавање чистоће.

Школске баште имале су школе у: Црквенцу, Војски, Дубљу, Грабовцу, Јасенову, Витежеву, Седлару, Суботици, Роћевцу, Деспотовцу и Великом Поповићу. Све су баште биле добро уређене и обрађене, али на неким није било ограда, па су домаће животиње причињавале велику штету. Најуређеније баште имале су школе у Великом Поповићу, Деспотовцу, Витежеву, Јасенову и Црквенцу, а најбоље воћњаке школе у Великом Поповићу и Деспотовцу.

Школска игралишта имале су школе у: Свилајнцу, Грабовцу, Бобову, Тропоњу, Витежеву, Луковици, Седлару, Грабовици, Дворишту, Јеловцу, Исакову и Медвеђи, али пошто су била неограђена, изгледала су доста неуређено. Најбоља уређена игралишта имале су школе у: Црквенцу, Дубљу, Бресју, Војски и Деспотовцу.

Рад на народном просвећивању вршио се одржавањем угледних предавања од стране учитеља. За ширење писмености организовани су анафалбетски течајеви у Витежеву, Роћевцу и Роанди, а у Купиновцу организована је школска станица

**Бројно стање
народних школа, одељења, учитеља, ученика у
политичком срезу ресавском
на дан 1. маја 1920. године¹⁹**

место	Бр. одељења	Број квалификованих		Број неквалификованих		свега	ученика	ученица
		учитеља	учитељица	учитеља	учитељица			
Бресје	1	1	-	-	-	1	22	26
Витежево	2	1	1	-	-	2	78	18
Војска	2	1	1	-	-	2	136	16
Гложани	2	-	2	-	-	2	123	19
Дубље	2	1	1	-	-	2	98	25
Јасеново	1	-	-	1	-	1	56	7
Луковица	1	-	1	-	-	1	35	25
Роанда	1	1	-	-	-	1	70	20
Роћевац	1	1	-	-	-	1	58	7
Седларе	2	-	2	-	-	2	71	24
Свилајнац	9	4	5	-	-	9	259	302
Суботица	1	-	-	1	-	1	39	9
Тропоње	2	-	1	1	-	2	80	26
Црквенац	2	1	1	-	-	2	120	20
Грабовац	2	1	1	-	-	2	114	12
Свега	31	12	16	3	-	31	1359	556

Школска станица у Купиновцу имала је 40 ђака: 35 ученика и 5 ученица.

¹⁹ АЈ, 66, 1916.

У целом ресавском школском срезу школске 1920/21. године, било је: 1 школа у вароши, 2 школе у варошицама, 24 школа у селима. У варошима је било 8 одељења, варошицама 4 одељења и у селима 36 одељења. Мушких је било 6 одељења, женских 2 и мешовитих 40. Деспотовачки срез имао је 12 школа са 16 одељења. У ниједној школи није било одговарајућих одељења за наставу. У срезу је недостајало 8 учитеља.²⁰ У Ресавском срезу било је 15 школа са 32 одељења, од којих је 18 било погодно за наставу. Школске 1920/21. године у Ресавском срезу било је 20 школских зграда. Само у Свилајнцу и Гложану постојале су по две школске зграде. Од школских зграда 12 су биле од тврдог материјала, 7 од слабог и једна од мешовитог. Све су биле у добром стању, осим школе у Бобову, коју је требало темељније оправити. У најгорем положају биле су школске зграде у Дубници, Купиновцу, Роћевцу и Тропоњу.²¹

У срезу деспотовачком школске зграде од тврдог материјала имале су школске општине у Великом Поповићу, Деспотовцу, Дворишту и Исакову. Од слабог материјала биле су школске зграде у: Балајнцу, Бељајки, Брестову, Вирину, Грабовици, Језеру, Јеловцу, Ломници, Медвеђи, Плажану и Равној Реци. Потребно је било темељно оправити зграде у: Ломници, Дворишту, Великом Поповићу, Јеловцу, Бељајки, Исакову и Деспотовцу, јер су на њима, да би се одпочело са радом, извршене само нужне поправке. Зграда у Ломници није никако поправљана. Од зграда од слабог материјала, које је требало заменити, јер су само привремено требале да послуже, у најгорем стању су и даље биле школске зграде у: Балајнцу, Бељајки, Јеловцу, Ломници, Плажану и Равној Реци.

Осим Свилајнца, Гложана, Војске и Великог Поповића ни једна општина није имала тако пространу зграду која би могла да прими сву децу дораслу за школовање, па се у многим школама и ове школске године одвијала полудневна настава, мада се није школовало ни половина деце дорасле за школовање. То је нарочито важило за женску децу.

Школски надзорник је у свом извештају дао предлог да држава преузме оправку школских зграда и набави потребан намештај, како би

²⁰ АЈ, 66, 1916.

²¹ АЈ, 66, 1916.

школе могле да почну са радом. Знајући стање у свом школском срезу, сматрао је да ако се то остави самим општинама, много ће времена проћи док школе не буду исправне за рад. У свим школама упропашћена је готово целокупна школска имовина, па је постојала велика тешкоћа у набавци намештаја, јер није било материјала за израду или је био доста скуп.

Ове школске 1920/21. године ограђена су дворишта у Великом Поповићу, Дворишту и Седлару и двориште учитељског стана у Тропоњу. Набављене су клупе за школу у Тропоњу и једно одељење школе у Седлару, јер су предходне године ученици седели на столицама донетим из својих кућа. Мали број школа био је на време снабдевен огревом, осветљењем и другим потребама.

УЧИТЕЉИ И УЧЕНИЦИ НА КРАЈУ ШКОЛСКЕ 1920/21 ГОДИНЕ

Ресавски срез

Име и презиме учитеља	Које је врсте учитељ	Место службов ања	Разред и одељењ	ученици	ученице	Ћака
Радмила Димитријевић	сталан	Бобово	Прип . 1.	37	7	44
Радунка Димитријевић	сталан	Бобово	Прип . 2.	37	6	43
Никола Штамбук	сталан	Бресје	I, II, III	26	26	52
Светолик Милошевић	сталан	Витежево	II, III	51	12	70
Милица Милошевић	сталан	Витежево	прип. I	45	12	57
Жарко Зечевић	сталан	Војска	III, IV	56	6	62

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

			теч.			
Љубица Зечевић	сталан	Војска	I, II	75	10	85
Десанка Јовановић	сталан	Гложане	I, II	73	16	89
Михаило Шејбак	прив.	Гложане	Био на хоспитовању у Јагодини			
Душан Аврамовић	вр.дуж. уч.	Гложане	III, IV	39	7	46
Милан Ненадовић	сталан	Грабовац	II-2, III	42	6	48
Александра Мијатовић	сталан	Грабовац	I, II-1	63	7	70
Матеја Николић	сталан	Дубље	III	67	9	76
Марија Петровић	сталан	Дубље	I, II	32	14	46
Чедомир Љубичић	прив.	Дубница	I	49	6	55
Живота Миливојевић	сталан	Јасеново	пр.I, II, III	66	7	73
Божидар Фотић	прив.	Купиновац	I, II, III	48	7	55
Душан Адамовић	сталан	Луковица	I - IV	39	21	60
Светолик Митровић	прив.	Роанда	I, II	33	1	34
Драгољуб Васиљевић	прив.	Роћевац	I, II, III	57	6	63
Драгутин Новаковић	сталан	Свилајнац	II муш.	63	-	63
Светозар Митровић	сталан	Свилајнац	II меш.	21	31	52
Савина Новаковић	сталан	Свилајнац	II жен.	-	49	49
Зорка Димитријевић	сталан	Свилајнац	I жен.	-	47	47

Јевросима Лукић	сталан	Свилајнац	I муш.	55	-	55
Босиљка Јовановић	сталан	Свилајнац	III жен.	-	69	69
Љубица Јанковић	сталан	Свилајнац	II муш.	53	-	53
Ружица Милосављевић	сталан	Свилајнац	IV меш.	19	48	67
Наталија Младеновић	сталан	Свилајнац	IV муш.	59	-	59
Босиљка Илић	сталан	Седларе	I, III	38	13	51
Драгиња Стојадиновић	сталан	Седларе	II	33	16	49
Загорка Милошевић	вр.дуж.уч.	Суботица	I, II	40	11	51
Љубица Павловић	сталан	Тропоње	II,	54	14	68
Миодраг Павловић	прив.	Тропоње	прип. I	52	26	78
Никола Костић	сталан	Црквенац	III	54	9	63
Даринка Костић	сталан	Црквенац	I, II	57	10	67

Укупно ђака

1555

527

Деспотовачки срез

Душан Попадић	вр.дуж.уч.	Бељајка	прип.ремни	11	1	12
Александар Самуиловић	сталан	Брестово	I, II	42	7	49
Стеван	сталан	В.Поповић	II, IV	71	15	86

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Радовановић						
Радмила Касанић	сталан	В.Поповић	I	39	11	50
Драгољуб Поповић	вр.дуж. уч.	Балајнац	I, II	71	-	71
Благоје Марковић	сталан	Балајнац	Одсуствовао због студија			
Чедомир Ћирић	сталан	Вирине	I, II	56	1	57
Михаило Н.	прив.уч.	Вирине	Био на хоспит. у Јагодини			
Чедомир Милићевић	сталан	Грабовица	I, II, III	66	6	72
Илија Чаушевић	сталан	Двориште	I, II	41	7	48
Милан Стојичевић	сталан	Деспотовац	II, III, IV	133	18	151
Анка Стојичевић	сталан	Деспотовац	I	47	8	55
Славка Стојановић	вр.дуж. уч.	Исаково	прип. I	17	7	24
Милош Младеновић	прив. уч.	Исаково	II	42	4	46
Александар Јовановић	прив.уч.	Језеро	I, II	30	4	34
Груја Грујић	прив.уч.	Јеловац	I, II, III	13	1	14
Зорка Новаковић	сталан	Медвеђа	I, II	52	20	72
Станислав Грујић	сталан	Медвеђа	III	39	3	42
Драгољуб Милкић	сталан	Плажане	I, II	75	3	78
Радмило Маричић	сталан	Равна Река	I - IV	56	33	89

Укупно ђака

910 150 1060

У школском срезу 1920/21. године било је 3.142 ђака, који су уредно похађали наставу. Физички изглед ђака у неким школама ни ове године није био најбољи. Ђаци су били бледи, малокрвни и малог раста. Нису били

живахни ни окретни. Узрок је био вероватно лоша хигијена у родитељским домовима, а осим тога слаба храна, нечистоћа постеље, обуће и одеће и нечисти ваздух у кућама због слабог проветравања. На неговање деце није се обраћала довољна пажња. Чистоћа тела код ђака такође није била најбоља. И даље су многе болести биле присутне, а највише шуга и красте. Школски надзорник је држао бројна предавања о сузбијања шуге, а учитељи су за школски новац куповали лекове и лечили ђаке. Ђачки родитељи су се и даље слабо бринули да лече ову болест. О одржавању чистоће одећа такође се често говорило у школи. Лош пример су пружали родитељи и остали укућани.

Због заразних болести често су распуштане школе. У Свилајнцу школа није радила 25 дана због шарлаха, у Дубљу 29 дана због шарлаха и 14 дана због заушки, у Црквенцу 10 дана због заушки, у Медвеђи 51 дан због дифтерије, у Деспотовцу 40 дана због шарлаха с дифтеријом, у Равној Реци 24 дана због шарлаха и у Балајнцу 51 дан због дифтерије.²² У Дубље је 14. марта 1922. године долазио лекар среза ресавског и прегледао болесне ђаке.²³ Од 6 до 16. јануара 1920. године школа у Црквенцу није радила због заушки. Маја 1920. године ђацима у Дубљу додељено је од стране Америчке мисије конзервисано млеко, шећер и какао. Од 17. до 25. маја ђаци су свакодневно конзумирали ове намирнице. Вероватно је ова помоћ била упућена и другим школама у срезу, јер је Америчка мисија за заштиту српске деце помагала школе широм Србије у храни и одећи.²⁴

²² АЈ, 66, 1916.

²³ Ресавска библиотека, Завичајно одељење, Летопис народне школе у Дубљу.

²⁴ Ресавска библиотека, Завичајно одељење, Летопис народне школе у Дубљу.

Школе и учитељи у срезу ресавском школске 1922/23. године

Име и презиме	Које је врсте учит.	Место служ.	Разред и одељење	на крају школске године		Оцене од школ. надзорн ика
				м	ж	
Светозар Митровић	сталан	Свилајнац	IV мешов.	30	19	одлич.
Димитрије Мудрић	сталан	Свилајнац	III мушко	48	-	одлич.
Никола Вујић	сталан	Свилајнац	IV мушко	40	-	повољ
Драгољуб Милосављевић	сталан	Свилајнац	II мушко	44	-	одлич.
Зорка Димитријевић	стална	Свилајнац	II мешко	13	38	одлич.
Јевросима Лукић	стална	Свилајнац	II женско	-	51	одлич.
Босиљка Јовановић	стална	Свилајнац	I меш.	25	39	одлич.
Ружица Милосављевић	стална	Свилајнац	IV женско	-	43	одлич.
Љубица Јанковић	стална	Свилајнац	IV женско	-	40	одлич.
Матеја Николић	сталан	Дубље	III и IV	30	12	одлич.
Марија Петровић	стална	Дубље	I и II	30	27	одлич.
Босиљка Радосављевић	стална	Бобово	Прип. I	62	8	повољ
Михајло Шејбак	привр.	Бобово	II, III, IV	91	10	Повољ
Драгољуб Милосављевић	сталан	Бресје	I, II, III, IV	46	16	одлич.
Милица Рашић	стална	Витежево	III, IV	61	15	одлич.
Ангелина Јовановић	стална	Витежево	I, II	49	15	повољ
Драгомир Станојевић	сталан	Војска	III, IV	63	2	одлич.
Витослава	стална	Војска	I, II	44	3	одлич.

Станојевић						
Милан Милошевић	сталан	Гложане	III, IV	51	9	одлич.
Загорка Милошевић	сталан	Гложане	I, II	38	6	повољ
Живота Миливојевић	сталан	Грабовац	III, IV	65	11	одлич.
Александра Мијатовић	сталан	Грабовац	I, II	50	13	одлич.
Јелка Барбир	стална	Дубница	I, II, III	58	6	оцена из ср. Кавадар.
Станоје Јовановић	сталан	Јасеново	прип. I, II, III, IV	91	17	одлич.
Милева Бранковић	стална	Купиновац	II, III, IV	37	3	одлич.
Душан Адамовић	сталан	Луковица	I, II, III, IV	32	16	одлич.
Божидар Радовановић	прив.	Роанда	I, II, III, IV	32	2	повољ
Светомир Бранковић	сталан	Роћевац	I, II, III, IV	41	5	одлич.
Босиљка Илић	стална	Седларе	I, II	29	21	одлич.
Драгиња Стојадиновић	стална	Седларе	III, IV	24	11	одлич.
Миодраг Васић	сталан	Суботица	прип. III, IV	49	24	одлич.
Светолик Митровић	прив.	Тропоње	III, IV	53	13	одлич.
Надежда Митровић	стална	Тропоње	I, II	40	7	одлич.
Светолик Милошевић	сталан	Црквенац	III, IV	53	13	одлич.
Милица Милошевић	стална	Црквенац	I, II	40	18	одлич.
Милан Аранђеловић	сталан	Гладна	прип. I, II, III, IV	19	3	одлич.
Светислав Јовић	сталан	Рајкинац	I, II, III, IV	18	2	одлич.

Ученици углавном су добро посећивали школу. Највише је било изостанака од стране ученика из удаљених села и кад је било лоше време. У неким селима кажњавани су родитељи за недолазак њихове деце у школу. Због помирљивог односа према неким родитељима кажњавани су поједини председници општина. Најнеуредније похађање школе било је у Бобову, Јеловцу, Бељајки и Исакову. Чињени су напори да се побољша посећеност настави, али је то у неким селима и даље било тешко постићи.

Ученици нису били на време снабдевени књигама и школским прибором, што је отежавало наставу. Неки ученици током целе године нису имали читанке и друге школске књиге.

Школске 1920/21. године најуређенија дечија игралишта имале су школе у: Црквенцу, Бресју, Војски, Јасенову, Великом Поповићу, Деспотовцу, Вирину, Грабовцу, Роанди, Суботици и Роћевцу.

У школској 1920/21. години укупно је било 56 учитеља и учитељица. Сталних учитеља је било: у вароши 4, варошицама 2 и у селима 11. Вршиоца учитељске дужности било је 3 и то само у селима. Учитељ заступник био је само један.

Сталних учитељица било је 4 у вароши, 1 у варошицама и 5 у селима. Само једна учитељица у варошици била је вршиоца учитељске дужности. Сви учитељи су школске 1920/21. године били вредни школски и културни радници. Учествовали су у оснивању и потпомагали су све установе у којима је јачана национална свест, родољубље и развијао економски и културни преображај народа. Углед свих учитеља био је велики, а нарочито оних учитеља који су дуже времена радили у појединим селима. Сеоски учитељи имали су великих проблема у снабдевању намирницама, јер су их у селима плаћали скупље него што су коштала на пијацама. Постојала је једна тужба против учитеља у Плажану Драгољуба Миловића, од стране председника школског одбора, који га је оптужио за нерад у школи и свађу. Сукоб је избио због необавештености и превазиђен је на опште задовољство. Ради службених послова и личног усавршавања учитеља одржана су у Свилајнцу четири учитељска збора и један окружни учитељски збор у Јагодини.²⁵

Проблем недостатка учитеља био је и даље присутан. Школском надзорнику учитељ школе у Великом Поповићу упутио је молбу 8.

²⁵ АЈ, 66, 1916.

септембра за постављање три учитеља. Одбор школе извршио је упис ђака рођених 1907, 1908, 1909, 1910 и 1911. године за школску 1919/1920. годину. Тада је било уписано укупно 115 ученика и 33 ученице. Рад са оволиким бројем ђака је отпочео, али и поред великог труда није се могао постићи бољи успех. Зато је учитељ у Великом Поповићу тражио да се у школи изврши подела на три одељења, јер школска зграда је имала три учионице, како је и раније било, и да се поставе још два учитеља, с тим што ће се од 1. новембра отпочети рад са одраслом децом у вечерњој школи. Министар је 7. октобра дозволио отварање другог одељења.

Полудневна настава изводила се и школске 1920/21. године. У Ресавском срезу, полудневну наставу изводила су: Љубица Зечевић у Војски са 74 ученика и 11 ученица, од 1. септембра 1920. године до краја школске године; Десанка Јовановић у Гложану са 77 ученика и 19 ученица, од 25. октобра 1920. године; Александра Мијатовић у Грабовцу са 109 ученика и 12 ученица, од 1. септембра 1920. године; Матеја Николић у Дубљу са 76 ученика и 10 ученица, од 1. септембра 1920. године; Љубица Павловић у Тропоњу са 99 ученика и 42 ученице, од 25. децембра 1920. године. Све полудневне наставе трајале су до краја школске 1920/21. године.

У Деспотовачком срезу полудневну наставу изводили су: Чедомир Милићевић у Грабовици са 71 учеником и 6 ученица, од 12. октобра 1920. године; Славка Стојановић у Исакову, са 88 ученика и 24 ученица, од 24. децембра 1920. године; Драгољуб Миловић у Гложану, са 82 ученика и 2 ученице, од 6. септембра 1920. године; Радмило Маричић у Равној Реци са 51 учеником и 35 ученица, од 1. октобра 1920. године. И у овом срезу полудневна настава трајала је до краја школске 1920/21. године. Полудневна настава извођена је у Балајнцу од 12. октобра 1920. до 19. јануара 1921. године, до одласка учитеља Саве Богића на одслужење војног рока.²⁶ Сви учитељи су одсуствовали укупно 777 дана.

²⁶ АЈ, 66, 1916.

Настава у школама Ресавског среза 1922/23. године

целодневна		полудневна		доподневна		прекодневна	
број	%	број	%	број	%	број	%
38	97,43	1	2,57	-	-	1	2,57

Продужне вечерње школе школске 1920/21. године постојале су у Грабовцу и Црквенцу. Виших, привредних и домаћинских школа није било ни у овој школској години.

Народном просвећивању поклањала се и даље велика пажња. У току 1920/21. године, у свим местима где су постојале школе, установљени су Месни културни одбори. У Свилајнцу и Деспотовцу образовани су Срески народни одбори за срезове ресавски и деспотовачки. У свим местима где су постојале школе установљене су народне књижнице и читаонице. У Дубљу је 6. марта 1921. године образован Културни одбор од осам чланова, а 20. марта исте године основана је народна књижница и читаоница са 12 чланова.²⁷ Народне књижнице нису основане само у Балајнцу, Бељајци и Ломници. У Ломници није био основан ни Месни културни одбор. На прослави Светог Саве 1921. године Никола Костић је у Црквенцу одржао предавање о школи и домаћем васпитању. Новембра 1920. године у Војски основано је Соколско друштво са 70 чланова. Вежбача је било 30, 22 помоћна члана и 18 чланова подмлатка. То је било прво сеоско Соколско друштво у Србији. Крајем децембра 1920. године у селу је организован Соколски час са великим успехом. Јануара 1921. године Соколско друштво дало је представу „Ћидо“ у корист касе Соколског друштва. Фебруарар 1921. године Соколско друштво села Војске учествовало је на академском Соколском часу у Крагујевцу за подизање Соколског дома. На Срећење исте године Соколско друштво је давало представу „Ћидо“ у Дубљу. На представи су присуствовали људи из скоро свих ресавских села. Током априла 1921. године Соколско друштво је извело неколико вежби у Свилајнцу, приликом једног предавања и у Војски у част сеоске заветине „Бели петак“. Том приликом одржано је предавање „О соколству у служби народног просвећивања.“ Крајем јуна 1921. године Соколско друштво

²⁷ Летопис школе у Дубљу.

учествовало је на Соколском слету у Осјеку. На Петровдан исте године Соколско друштво извело је Соколски час у порти цркве у Багрдану пред великим бројем људи из села и околине. У Војски основана је током 1921. године Народна књижница са читаоницом у којој је било 110 књига и листова.²⁸

Опремљеност школа 1922/23. године

намештај		намештај	
довољ.	мало	добар	лош
37	2	37	2

Наставна средства за							
математику		очиг. наставу		земљопис		историју	
довољ	мало	довољ.	мало	довољ	мало	мало	нимало
35	4	31	8	33	6	-	36

У свим местима и током ове школске године држана су предавања из различитих области. Предавања су држали учитељи, срески лекари и школски надзорник. При крају школске године, у Свилајнцу и Деспотовцу, за Ресавски и Деспотовачки срез, предавања су одржали и изасланици министра просвете и школски надзорник. Школски надзорник је одржао низ популарних предавања у: Бресју, Купиновцу, Роћевцу, Дубници, Црквенцу, Бобову, Дубљу, Витежеву, Јасенову, Језеру, Брестову и Виринама, и то углавном приликом одржавања свечаних годишњих испита. У Дубљу су током маја 1921.

²⁸ Летопис Народне основне школе у селу Војска.

године, учитељи одржали предавање о штетности алкохола, и о Ћирилу и Методију. Предавања са овим темама одржавана су и следећих година у овој школи, на којима су увек присуствовали и ђачки родитељи. Управитељ школе у Дубљу марта 1922. године одржао је предавање о глади у Русији. Том приликом сакупљено је 1.288 динара прилога, који је послат Главном школском одбору Учитељског удружења. Прилози су сакупљани и приликом предавања о значају Видовдана. На Видовдан 1922. године прикупљено је 68,50 динара. Половина је послата Среском просветном одбору о остатак је дат на штедњу Земљорадничкој задрузи. На десетогодишњицу Кумановске битке октобра 1922. године учитељи у Дубљу одржали су предавање о значају ове битке. Следеће године, приликом обележавања Видовдана, у Дубљу је прикупљено 35 динара. Маја месеца исте године на дан спаљивања мошти Светог Саве одржано је предавање и сакупљен је прилог у висини од 60,10 динара за подизање храма Светог Саве. Јуна исте године, на годишњицу венчања Краља Александра, после службе у цркви у Свилајнцу, у Дубљу су учитељи одржали предавање о значају и раду Црвеног крста и сакупљен је прилог од 40 динара, који је послат Главном одбору Црвеног крста.²⁹

За ширење писмености и ове школске године организовани су аналфабетски курсеви. Они су организовани у: Брестову, Виринама, Грабовцу, Медвеђи, Плажану, Бресју, Грабовици, Купиновцу, Јасенову, Тропоњу и Црквенцу.³⁰

Преглед школа и држање свечаних годишњих испита школски надзорник је извршио од 4 до 28. јуна 1921. године, у 32 школе. Само у школи у Брестову свечани испит је одржан 29. маја, због одласка учитеља на војну вежбу. Том приликом свим ђацима су одржана предавања о штетности алкохола и потреби чувања здравља.

Ресавски школски срез и школске 1921/22. године чинили су политички срезови ресавски и деспотовачки. Само су школе у Исакову и Равној Реци припадале параћинском школском срезу.

У Ресавском срезу било је 20 школских зграда. И даље су у Свилајнцу и Гложану постојале по две школске зграде. Од свих зграда њих 12 су биле од тврдог материјала, 7 од слабог а једна од мешовитог. У најгорем стању биле су зграде у Дубници, Купиновцу и Роћевцу.

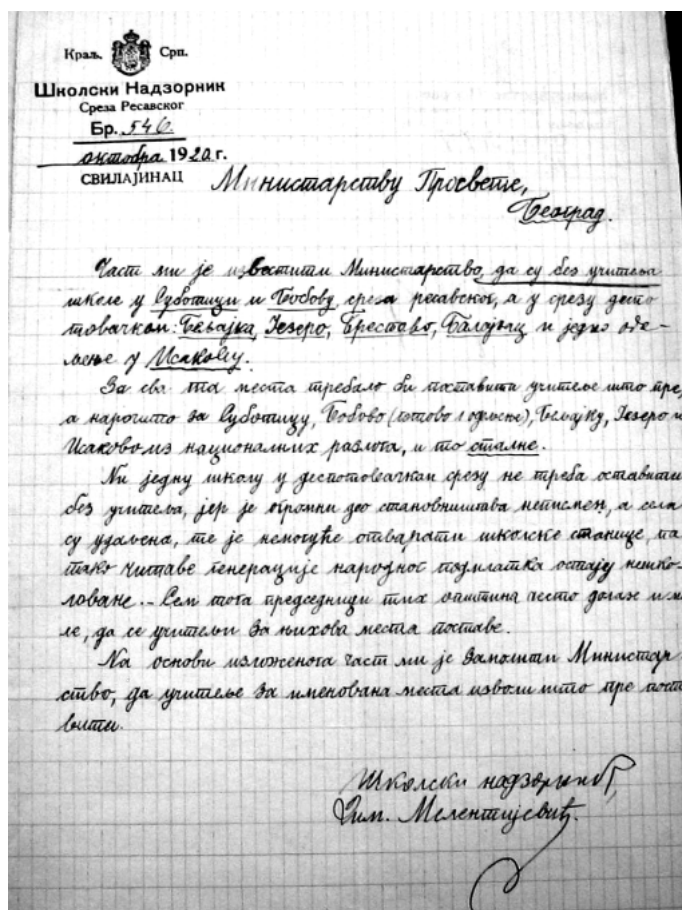
²⁹ Летопис Државне народне школе у Дубљу.

³⁰ АЈ, 66, 1916.

У Деспотовачком срезу било је 13 школских зграда, од којих су 4 биле од тврдог материјала а 9 од слабог материјала. Најгоре су биле школске зграде у Балајнцу, Бељајки и Јеловцу.

Од 33 зграде у целом Ресавском школском срезу 19 су биле добре, а 14 су могле привремено да послуже. Све зграде су биле општинске, а само је школа у Грабовцу радила у приватној кући.

Станове за учитеље нису имале школе у: Свилајнцу, Бресју, Луковици, Седлару, Роанди, Брестову и Балајнцу. Школе у Дубљу и Плажану имале су по два стана а остале школе по један стан. Само је 12 станова било добро за становање. У Тропоњу, Роћевцу, Гложану и Бељајци станови су били влажни.³¹

³¹ AJ, 66, 1916.

**БРОЈНИ ПРЕГЛЕД
ШКОЛА, ОДЕЉЕЊА, УЧИТЕЉА, УЧЕНИКА У ШКОЛСКОМ
СРЕЗУ РЕСАВСКОМ НА ДАН
1. ОКТОБРА 1921. ГОДИНЕ**

Ресавски срез

место	одељења	наставник	разред, одељење	ученика	ученица	укупно
Свилајнац	9	Драгољуб Милосављевић	IV муш.	60	-	60
		Босиљка Јовановић	IV жен.	-	69	69
		Светозар Митровић	III меш.	3	20	51
		Љубица Јанковић	III муш.	49	-	49
		Савина Новаковић	III жен.	-	47	47
		Јевросима Лукић	II мушко	63	-	63
		Зорка Димитријевић	II жен.	-	40	40
		Наталија Младеновић	I мушко	40	-	40
		Ружица Милосављевић	I женско	-	51	51
Бобово	2	Миодраг Васић	I одељ.	76	14	90
		Милана Лазаревић	прип. од.	45	22	67

Бресје	1	Драгољуб Милосављевић	I - IV	32	30	62
Витежево	2	Светолик	II, III, IV	78	19	97
		Милошевић Милица Милошевић	прип. I р.	50	12	62
Војска	2	Драгомир	III, IV	83	3	91
		Станојевић Витослава Станојевић	I, II	58	5	63
Гложане	2	Душан	III, IV	86	15	101
		Аврамовић Десанка Аврамовић	I, II	45	13	58
Грабовац	2	Живота	III, IV	68	12	80
		Миливојевић Александра Мијатовић	I, II	60	10	70
Дубље	2	Матеја	II, IV	80	13	93
		Николић Марија Петровић	I, III	33	15	48
Дубница	1	Чедомир Љубичић	I - IV	66	14	80
Јасеново	1	Михаило Синковски	пр. I - IV	76	8	84
Купиновац	1	Божидар Фотић	I, II, III	55	10	65
Луковица	1	Душан Адамовић	I - IV	39	18	57
Роанда	1	Душан Стојановић	I, II, III	51	28	79
Роћевац	1	Драгољуб Васиљевић	I - IV	59	7	66
Седларе	2	Босиљка Илић	III – IV	45	18	63
		Драгиња Стојадиновић	I - II	33	24	57
Суботица	1	Загорка	пр. I - IV	54	21	75

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

		Милошевић				
Тропоње	2	Светолик Митровић Надежда Митровић	пр. III I, II	57 53	19 37	76 90
Црквенац	2	Радунка Димитријевић Радмила Димитријевић	I, II III, IV	48 86	14 16	62 102
18	35			1851	698	2549

Деспотовачки срез

Балајнац	1	Драгољуб Поповић	I, II, III	87	-	87
Бељајка	1	Душан Попадић	прип. I раз.	20	12	32
Брестово	1	Јестатије Марковић	I, II, III	48	7	55
Вирине	1	Чедомир Ћирић	I, II, III	59	2	61
В. Поповић	2	Стеван Радовановић Катарина Арсенијевић Наталија Милићевић	III I, II	60 54	13 23	73 77
Грабовица	1	Босиљка Радосављевић	I - IV	74	21	85
Двориште	1	Илија Чаушевић	I, II, III	49	9	58
Деспотовац	2	Милан Стојичевић Анка Стојичевић	III, IV I, II	88 101	8 23	96 124
Исаково	2	Милош	I, II	22	14	36

		Милошевић Милан Петровић	прип. III	44	10	54
Језеро	1	Александар Јовановић	I, II, III	42	7	49
Јеловац	1	Груја Грујић	I - IV	72	14	86
Ломница	1	Није исправна зграда				
Медвеђа	2	Станислав Грујић	III	28	8	36
		Зорка Новаковић	I, II	38	22	60
Плажане	1	Десанка Драговић	I, II, III	91	6	97
Равна Река	1	Радмило Маричић	I - IV	68	59	107
Школа 15	19	18 учитеља и учитељица		1045	228	1273

У Ресавском школском срезу школске 1921/22. године било је 2.847 ђака, који су уредно похађали школу до краја године.³² Физичка развијеност ђака била је слаба. Најгори утисак оставили су ђаци у Плажану, Црквенцу, Јеловцу и Дворишту. Физичком васпитању и неговању деце родитељи по селима и даље нису поклањали довољно пажње. За време епидемија или других болести, родитељи су слабо тражили помоћ од лекара, већ од врача и бајалица. Ово је нарочито важило за Деспотовачки срез.

Понашање ђака у сеоским школама било је врло добро и за похвалу. Били су скромни, послушни и учтиви. Понашање ђака у вароши, према извештају школског надзорника није било најбоље. На

³² Према извештајима школског надзорника из јула 1922. године у ресавском срезу, на крају године било је 1.696 ученика, 625 ученица, односно ђака 2.321. У Деспотовачком срезу било је укупно 990 ђака, односно 846 ученика и 144 ученице. На крају школске 1921/22. године у Ресавском школском срезу било је укупно 3.311 ђака.

њих су рђаво утицали средина и улица, где су проводили већи део времена.

Дечије здравље углавном било је добро, а и учитељи су доста пажње обраћали на ученичко здравље. Због заразних болести повремено су распуштане школе у: Вирину, Роанди, Свилајнцу, Гложану и Дубљу.³³ Чистоћа тела код ученика није била најбоља, и то углавном у сеоским школама. Због тога су се одомаћиле многе кожные болести. Као и ранијих година предузимане су мере против шуге, али са мало успеха, јер од ње су патиле и многе породице па и читава села, а ђачки родитељи се нису старали да лече ове болести.

Такође ни чистоћа одела код сеоских ученика и даље није била најбоља, мада се о томе често говорило од стране учитеља. Лош пример су давали укућани и родитељи.³⁴

Знатан број уписаних ђака по селима врло нередовно су долазили у школу. Највише су од школе изостајали ђаци чија су села удаљена од школе. Потреба за кућним радом такође је била разлог одсуствовања деце. Већина родитеља није слала своју децу у школу због рада у пољопривреди, јер су многи домови због погибије чланова остали без радне снаге. Сиромашније породице слале су своју децу да раде код других. Одлазак у школу током зимских месеци нарочито је био неуредан због неодговарајуће одеће и обуће, хладноће и снега. Где су на родитеље утицали управитељи школа и школски одбори, посећивање школе било је уредније. Тамо где су управитељи школа били неуредни и попустљиви, па се према ђачким родитељима нису примењивале законске мере, изостајања су била чешћа. Најгоре стање било је у Јеловцу и Дворишту. Неки родитељи нису слали децу у школу и користили их за пољопривредне радове, јер због благих новчаних казни, било је лакше платити казну него плаћати раднике. У Бељајки и неким другим местима, родитељи су плаћали новчане казне, па ипак нису децу давали у школу. Многи општински судови били су благи у саслушавању родитеља, па су неки председници били због тога кажњени.³⁵

³³ АЈ, 66, 1916.

³⁴ АЈ, 66, 1916.

³⁵ АЈ, 66, 1916.

**Списак наставника среза ресавског који су одсуствовали
од дужности школске
1922/23. године**

Име и презиме	место	Колико дана	Зашто је одсуствовао	По чијем одобрењу
Светолик Милошевић	Црквенац	3 дана	На курс савеза Земљорадничких задруга	Школ. надзорника
Ружица Милосављевић	Свилајнац	5 дана	Због боловања	мин. просвете
Ружица Милосављевић	Свилајнац	2 месеца	Због болести	мин. просвете
Ружица Милосављевић	Свилајнац	5 дана	Због болести	школ. надзорник
Босиљка Илић	Седларе	3 дана	Због домаћих послова	школ. надзорник
Драгиња Стојадиновић	Седларе	5 дана	Због домаћих послова	школ. надзорник
Загорка Милановић	Гложане	10 дана	Због полагања испита	школ. надзорника
Загорка Милановић	Гложане	10 дана	Због полагања испита	мин. просвете

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Загорка Милановић	Гложане	6 дана	Због болести	школ. надзорник
Светолик Милошевић	Црквенац	3 дана	Због очеве смрти	школ. надзорник
Божидар Радовановић	Роанда	10 дана	Због женидбе	школ. надзорник
Миодраг Васић	Суботица	10 дана	Због женине болести	школ. надзорник
Босиљка Радосављевић	Бобово	2 месеца	Због болести	мин. просвете
Светолик Митровић	Тропоње	10 дана	Због полагања испита	школ. надзорник
Милица Милошевић	Црквенац	10 дана	Због болести	школ. надзорник

Ниво наставе се поправио, али било је и даље пропуста. Код предавања појединих наставних предмета и даље је било грешака. Поједини наставни предмети нису обрађивани у обиму наставног програма. Пређено градиво није добро утврђивано, а прелазило се на ново градиво. Појединим учитељима школски надзорник је давао усмене препоруке о настави. Код српског језика читање се није изводило правилно. У неким школама научило се само срицање. Није се давао најбољи појам о речима и стварима, гласу и слову. Није се ђацима објашњавала садржина ни значај појединих речи. Деца су често читала буквар напамет. Није се читало природно и није се стајало код знакова. Нису се исправљивали сами ученици када погреше у читању. Ваци се нису вежбали ни у читању разних рукописа. При декламовању није се објашњава садржина текста, нити се давала једна декламација заједнички свим ђацима. Декламовало се неприродно, а негде се декламовање никако није предавало. Писменим саставима се није поклањала довољно пажња. Ваци нису знали ништа самостално да напишу. При преписивању грешке су се ретко исправљале или су их

исправљали сами учитељи. Исто је то важило и за лепо писање и цртање.³⁶

Рачун се није предавао очигледним примерима. Ћаци првог и другог разреда нису имали дрвца ни других очигледних средстава за предавање, осим рачунаљке. Обично се предавало по видовима, па ако би дошло до прекида наставе, ћаци се нису упознавали са дељењем и множењем. У старијим разредима слабо се обрађала пажња на усмено рачуњање. Метарске мере се нису показивале при предавању. Ћаци се нису увежбавали да сами направе метар и његове делове, дециметар и сантиметар. Геометрија се ретко где и предавала. На практичну страну геометрије слабо се обрађала пажња. Неки учитељи су чак геометрију предавали погрешно.³⁷

Српска историја предавала се причањем, које није било најбоље. Слабо се обрађала пажња на развијање родољубља, па и на земљиште где су се збивали историјски догађаји.³⁸

На часовима науке хришћанске ученици се нису вежбали довољно у самосталном причању. Нису се будила религијска и морална осећања, јер су се поуке слабо изводиле ради примене на живот.

У настави земљописа ученици су се недовољно упознавали са општим географским појмовима. Није се вршило посматрање места и околине. Ученици често нису знали шта је река, извор, ушће, корито, десна и лева обала и т.д. Није се полазило природно од слива у коме је школа, већ како је написано у уџбеницима.³⁹

Природне науке се нису училе у природи и на самој природи, већ предавањем у школи. Поједине јединице се нису показивале ученицима. Пољопривредне поуке ретко где су се предавале у сеоским школама, а тамо где је то рађено чинило се површно и непотпуно.

У предавању певања се није објашњавала садржина песме. Песме се нису училе напамет. Ученици нису умели да певају песме појединачно, па ни у хору, без помоћи учитеља. За певање се нису узимале песме које су биле програмом прописане, већ друге које нису често биле ни подесне за певање у школи. У многим школама деца су при певању седела са прекрштеним рукама, уместо да стоје.

³⁶ АЈ, 66, 1916.

³⁷ АЈ, 66, 1916.

³⁸ АЈ, 66, 1916.

³⁹ АЈ, 66, 1916.

Гимнастика се слабо обрађивала, мада је за телесни развитаk врло потребна.

У настави се занемаривала очигледна настава. Нису се постављала општа и одговарајућа питања. Није се пазило да ученици одговарају у потпуним реченицама, и да стечено знање примене у животу. Ни сви предмети нису се предавали упоредо. Није било концентрације у настави. Углавном се примењивао механизам.

У школском срезу 1921/22. школске године радило је 50 учитеља и учитељица. Њих 36 је било сталних, 10 привремених, 1 учитељски заступник и 3 вршиоца учитељске дужности. Тешкоћу у настави представљало је то, што је већина учитеља без редовне спреме постављена у неподељеним школама, где им је било потребно да савладају огромно школско градиво, које им је потребно за предавање. Осим тога, нису имали ни довољно практичне спреме и вештине за рад.

Многи учитељи су улагали доста напора да стекну потребну спрему, али некимa је недостајала вредноћа и истрајност. Неки нису имали ни довољно воље за учитељски позив, већ су наставни програм одрађивали само колико је довољно. Најгори успех је био у Јеловцу и Дворишту. Иако је школа у Дворишту радила током целе године без прекида, успех из наставних предмета био је толико лош, да се може рећи да учитељ Илија Чаушевић ништа није ни радио. Геометрију и вештине никако није предавао, а из земљописа прешао је само слив Велике Мораве. Општи географски појмови нису предавани, па ђаци нису имали појам о сливу и другим географским појмовима.

Из српског језика припрема у првом разреду није ни најмање обрађена. Само један ђак је умео да чита из буквара, а остали су срицали, а неки нису знали ни слова. У другом разреду читало се по слоговима. Поуке о језику у другом и трећем разреду учитељ није предавао. Ваци у трећем разреду појма нису имали о реченици. Декламације нису предаване. Писање је било лоше. Садржина чланака није објашњавана као ни значење појединих речи.

Рачун је предаван без очигледних средстава. У првом разреду предавано је до 10, па ђаци нису знали да сабирају и одузимају добро ни до 5, а множење и дељење није ни предавано. У другом разреду предавано је до 30 само сабирање и одузимање, али ђаци нису знали ни оно што су учили у првом разреду. У трећем разреду рачун је обрађен мало боље.

Из науке хришћанске није обрађена ни половина наставног градива. Оно што је обрађено, обрађено је површно. Ћаци ништа нису умели да причају ни на питања да одговарају. У првом разреду неки ћаци нису умели ни да се причесте.

Из познавање природе пређен је врло мали део програма и то површно. Пољопривредне поуке нису предаване.

Ћачке изостанке није бележио нити је имао школски дневник. Ћачки родитељи нису саслушавани ни кажњавани, те је изостанака било прилично. Од 59 уписаних школу је редовно похађало њих 27. Ћачке оцене из првог полугођа учитељ је унео тек половином маја, после претње казном. Школски одбор је такође лоше радио. Одржана су само два састанка.

Против учитеља Илије Чаушевића постојала је тужба стењевачке општине за неморално владање и пијанчење, а постојала је и тужба једног приватног лица. Предложено је пензионисање учитеља или премештај у подељену школу, где би био под контролом других учитеља.⁴⁰

У јеловачкој школи, где је учитељ био Груја Грујић, стање је било слично. Ни овде ништа није рађено. Ћаци у старијим разредима заборављали су градиво које су учили у млађим разредима. Ни у овој школи нису предавани исти предмети као у Дворишту.

Ћачки изостанци нису бележени. Родитељи нису кажњавани због изостајања њихове деце из школе. Од 87 уписаних, редовно је учило само њих 25. И за Грују Грујића предложено је премештање и постављање у подељену школу, да би био под контролом других учитеља.⁴¹ Нешто слично је школски надзорник изнео и о раду Боривоја Станојева, учитеља у Плажану, али је зато врло похвално написао о раду следећег учитеља у истој школи, који је за врло кратко време постигао завидан успех у првом и другом разреду.⁴²

Наставници су доста утицали на васпитну страну ћака. Добар ред је владао у школама. Ипак на чистоћу школа и учионица није се свуда обраћала довољна пажња.⁴³

Поједине школе вршиле су мање излете и путовања ради упознавања околине. Наставник четвртог разреда школе у Свилајнцу

⁴⁰ АЈ, 66, 1916.

⁴¹ АЈ, 66, 1916.

⁴² (Историјски архив Јагодина) ИАЈ, Ф 190, књ. 2.

⁴³ АЈ, 66, 1916.

извршио је са својим ђацима путовање, на коме је обишао Крагујевац, Јагодину, Ћуприју и Параћин. Марта 1922. године ђаци из Грабовца са својим учитељем, посетили су школу у Дубљу. Септембра исте године ђаци из Дубља посетили су школу у Црквенцу. Са ђацима из Свилајнца и Грабовца и ђаци другог разреда из Дубља били су маја 1923. године на уранку код Дубљанске воденице.

Школе су и даље биле врло оскудне у наставним средствима. Осим табле, рачунаљке и сливова, у неким школама није било других наставних средстава. Све школе су имале клупе, али су у Дубници и још неким школама биле неподесне за седење. Многе школе нису имале ормане за смештај књига и других школских ствари, а неке су и без столова.

Школске књижнице постојале су у свим школама, осим у школама у Јеловцу и Ломници, али је број књига био мали. Најбоља школска библиотека била је у Свилајнцу. Народне књижнице нису постојале у Јеловцу, Бељајци, Свилајнцу и Ломници. Књиге за народне књижнице поклонило је Министарство просвете. Дечије књижнице постојале су само у неким школама.

Наставничке и ђачке књижнице 1922/23 године у Ресавском срезу

Број књига у књижницама			Број књига по једној школи		
Наставнич.	ђачким	укупно	Наставнич.	ђачким	укупно
1.100	110	1.210	28	31	59

Школске баште су биле лепо уређене и обрађене, а најбоље баште школске 1921/22. године биле су у: Великом Поповићу, Деспотовцу, Витежеву, Јасенову и Војски. Лепо уређене воћњаке имале су школе у Деспотовцу и Великом Поповићу. Школске баште нису имале школе у: Гложану, Бресју, Луковици, Купиновцу, Роанди, Суботици, Грабовици, Плажану, Дворишту, Јеловцу, Језеру, Балајнцу и Брестову. Неограђена школска дворишта била су у: Бобову, Витежеву, Грабовцу и Јеловцу.

Најуређенија школска игралишта имале су школе у: Луковици, Црквенцу, Војски, Јасенову, Великом Поповићу, Деспотовцу, Вирину, Суботици и Роћевцу.

Школски прирези су углавном редовно предавани. Ипак врло мали број школа био је на време снабдевен огревом и осветљењем, али и другим потребама.

Готово у свим местима где је постојала школа, постојали су и месни културни одбори и народне књижнице и читаонице, а у неким су држана предавања.

За ширење писмености постојали су аналфабетски курсеви у Бобову, Бресју и Суботици.⁴⁴

Учитељи и ученици на крају школске 1921/1922. године

Ресавски срез

Име и презиме	Које је врсте учитељ	Место службовања	Разред и одељење	Број	
				ученика	ученица
Светозар Митровић	сталан	Свилајнац	III меш.	21	31
Драг. Милосављевић	сталан	Свилајнац	IV муш.	56	-
Савина Новаковић	стална	Свилајнац	III жен.	-	49
Зорка Димитријевић	стална	Свилајнац	II жен.	-	36
Јевросима Лукић	стална	Свилајнац	II муш.	59	-
Наталија	стална	Свилајнац	I муш.	40	-

⁴⁴ АЈ, 66, 1916.

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Младеновић					
Босиљка Јовановић	стална	Свилајнац	IV жен.	-	64
Ружица Милосављевић	стална	Свилајнац	I жен.	-	50
Љубица Јанковић	стална	Свилајнац	III муш.	49	-
Матеја Николић	сталан	Дубље	II и IV	66	11
Марија Петровић	стал на	Дубље	I и III	35	12
Миодраг Васић	сталан	Бобово	I-1и прип.	85	4
Михаило Шејбак	привре мен	Бобово	I-2	38	13
Драгољуб Милосављевић	сталан	Бресје	I,II, III, IV	28	21
Светолик Милошевић	сталан	Витежево	II, III, IV	74	18
Милица Милошевић	стална	Витежево	I и прип.	50	14
Драгомир Станојевић	сталан	Војска	III и IV	67	4
Витослава Станојевић	стална	Војска	I и II	52	5
Десанка Аврамовић	стална	Гложане	I и II	46	13
Душан Аврамовић	вр. д. уч.	Гложане	III и IV	91	17
Живота Миливојевић	сталан	Грабовац	III и IV	71	13
Александра Мијатовић	стална	Грабовац	I и II	65	14
Чедомир Љубичић	сталан	Дубница	I, II, III, IV	64	11
Михаило Синковски	привре мен	Јасеново	прив. I- IV	75	9

Божидар Фотић	привре мен	Купиновац	I, II, III	59	4
Душан Адамовић	сталан	Луковица	I, II, III, IV	38	18
Божидар Радовановић	привре мен	Роанда	I, II, III	37	3
Драгољуб Васиљевић	привре мен	Роћевац	I, II, III, IV	58	7
Босиљка Илић	стална	Седларе	I и IV	46	45
Драгиња Стојадиновић	стална	Седларе	II и III	45	26
Загорка Милошевић	вр. дуж. учит.	Суботица	прип. I- IV	49	19
Светолик Митровић	привре мен	Тропоње	прип. III	64	16
Надежда Митровић	стална	Тропоње	I и II	51	40
Радунка Димитријевић	стална	Црквенац	III и IV	44	14
Радмила Димитријевић	стална	Црквенац	I и II	43	10

Деспотовачки срез

Стеван Радовановић	сталан	В. Поповић	III и IV	53	12
Миливоје Тирнанић	привремен	В. Поповић	I и II	67	25
Милан Стојичевић	сталан	Деспотовац	III и IV	73	7
Анка Стојичевић	стална	Деспотовац	I и II	89	22
Милутин	привремен	Балајнац	I, II	80	-

*ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА*

Васић			III.		
Душан Попадић	вр.дуж.уч.	Бељајка	I, прип.	21	12
Јестатије Марковић	уч. заступ.	Брестово	I, II, III.	50	7
Драгољуб Поповић	привремен	Вирине	I, II, III.	61	2
Босиљка Радосављевић	стална	Грабовица	I, II,III, IV	64	6
Илија Чаушевић	сталан	Двориште	I, II, III.	50	9
Александар Јовановић	привремен	Језеро	I, II, III.	46	5
Груја Грујић	сталан	Јеловац	I, II, III.	26	1
Станислав Грујић	сталан	Медвеђа	III.	27	8
Милана Лазаревић	стална	Медвеђа	I и II	38	20
Боривоје Станојев	сталан	Плажане	I, II, III.	101	8

**Подаци о школовању деце у срезу ресавском
у 1921/1922. години**

Срез ресавски

Место	Број домића	Бр.Пор. глава	Број ђака у првом разреду		Број ђака у осталим разредима		Број деце дорасле за школу а због простора не школују се	
			м	ж	м	ж	м	ж
Бобово	441	588	81	13	60	25	34	95
Бресје	99	168	6	4	25	25	1	2
Витежево	280	434	29	5	95	27	20	51
Војска	238	292	16	2	70	11	87	61
Радошин	142	164	9	-	36	-	34	41
Мачевац	55	73	1	-	6	-	12	16
Гложани	379	521	23	2	113	27	62	63
Грабовац ⁴⁵	267	532	35	11	106	16	8	24
Дубље	382	456	18	4	89	26	7	55
Дубница ⁴⁶	186	246	-	-	48	5	12	27
Јасеново	238	365	47	1	58	7	52	71
Купиновац	121	185	9	9	45	7	6	14
Луковица	120	137	3	9	27	15	3	1
Роанда	167	206	11	6	34	4	2	8
Роћевац	149	225	9	-	58	8	10	30
Седларе	210	423	22	16	58	27	17	35
Свилајнац	596	1264	44	51	194	202	25	33
Суботица	207	278	17	8	32	13	3	19

⁴⁵ У саставу општине било је и село Врлане.

⁴⁶ У Дубници је било 19 ученика и 7 ученица првог разреда, али они због недостатка простора нису ишли у школу.

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Тропоње	250	575	22	7	66	21	38	40
Црквенац	367	450	28	9	102	20	7	36
Проштинац	84	157	8	-	12	-	10	16

Срез деспотовачки

место	Број домо ва	Број порески х обезника	Бр. уписане деце у 1. разред		Бр. уписане деце у осталим разреди ма	
Бељајка	139	231	11м	1ж	9 м	11 ж
Богава	94	145	7 м	-	13 м	-
Брестово	107	140	7 м	1ж	45 м	7 ж
Вирине	150	203	9 м	1ж		51 м
В. Попов.	273	306	19 м	12ж	95 м	24 ж
Грабовица	215	264	-	-	62 м	6 ж
Стењевац Двориште	196	293	5 м	1 ж	30 м	8 ж
Ресавица Поповњак	154	163	1 м	-	8 м	-
Пањевац	180	270	1 м	-	2 м	-
в. Деспот.	55	73	-	-	22 м	10 ж
с. Деспот.	156	229	-	-	44 м	2 ж
Буковац	120	195	-	-	19 м	-
Витанци	148	198	-	-	45 м	3 ж
Језеро Кованица	196	286	24	1	28 м	4 ж
Стрмостен Јеловац Сладаја	323	433	32 м	12 м	16 м	9 ж
Жидиље	138	238	12 м	-	11 м	1 ж
Ломница	150	258	-	-	-	-
Трућевац Балајнац	177	248	6 м	-	52 м	-
Медвеђа	245	387	17 м	19 ж	49 м	17 ж

Плажане	250	307	19 м	5 ж	59 м	1 ж
Милица	157	240	6 м	2 ж	25 м	2 ж
С в е г а	3623	5107	178	49	685	100

место	Број уписане деце у I разред са полудневном наставом		Број дорасле деце а неуписане због недостатка школског простора	
Бељајка	-	-	-	1 ж
Брестово	-	-	8 м	23 ж
Вирине	-	-	9 м	20 ж
В. Поповић	-	-	25 м	58 ж
Грабовица	12 м	2 ж	22 м	44 ж
Стењевац ⁴⁷ Двориште	-	-	32 м	39 ж
Ресавица ⁴⁸ Поповњак	-	-	18 м	25 ж
Пањевац	-	-	18 м	30 ж
в. Деспотовац	6 м	5 ж	-	2 ж
с. Деспотовац	17 м	6 ж	36 м	45 ж
Буковац	11 м	3 ж	15 м	45 ж
Витанци	12 м	1 ж	29 м	50 ж
Језеро Кованица ⁴⁹	-	-	18 м	42 ж
Стрмостен Јеловац ⁵⁰ Сладаја	-	-	52 м	90 ж
Жидиље	-	-	8 м	6 ж
Ломница	-	-	72 м	60 ж
Трућевац Балајнац ⁵¹	-	-	49 м	89 ж

⁴⁷ Стењевац и Двориште припадали су стењевачкој општини.

⁴⁸ Ресавица и Поповњак припадали су ресавичкој општини.

⁴⁹ Језеро и Кованица припадали су језерској општини.

⁵⁰ Стрмостен, Јелова и Сладаја припадали су стрмостенској општини.

⁵¹ Трућевац и Балајнац припадали су трућевачкој општини.

ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Медвеђа	-	-	6 м	8 ж
Плажане	-	-	43 м	75 ж
Милица	-	-	15 м	20 ж
свега	58 м	17 ж	446 м	732 ж

Ове 1922/23. године добар рад је владао у свим школама. Заведени су редари који су добро обаљали своје послове. На чистоћу учионица, дворишта као и на личну хигијену ученика и њихове одеће, обраћала се већа пажња.

Настава се и даље спроводила са ранијим грешкама. Исчитавање се није изводило правилно. У исчитавању је било монотоније, није се стајало код појединих знакова. Само добри ђаци су исчитавали док су слабији ђаци срицали. Довољно се није обрађивала садржина нити значај појединих предмета. Код декламавања је било грешака, углавном због тога што су за декламацију узимане махом песмице а требало је и писмене саставе. Такође није се довољно објашњавала садржина. Мало пажње поклањано је писменим саставима. Ђаци нису знали правилно да препишу из књига прозни чланак или песмицу. Наслов, употребу великих слова и знакова нису знали да стављају како треба. Грешке нису исправљане, или су их исправљали сами учитељи. Народне пословице и загонетке недовољно су обрађиване, а у многим школама нису ни рађене.

У настави рачуна, у појединим школама ђацима се није давало да раде са очигледним средствима, па им нису биле јасне представе о појединим количинама и бројевима. Задатак се није давао свим ђацима, већ само једном. У старијим разредима усмено рачунање се слабо обрађивало. Метарске мере предавале су се без очигледних средстава. Што су ђаци знали то је научено напамет. Кад се упитају да то покажу, они нису знали. Геометрија се ретко где и предавала.

ШКОЛСКА 1922/1923. ГОДИНА

место	Школ. зграде			станови		учиони це		двори шта		напомена
	број	тврдог	слабог	одговарајући	неодговарајућ	одговарајуће	неодговарајућ	зграђена	незграђена	напомена
Свилајнац	2	2	-	-	-	9	-	2	-	
Бобово	1	1	-	-	-	1	1	1	-	Општина узима кућу под кирију за стан учитеља.
Бресје	1	-	1	-	-	-	1	1	-	Учитељ станује у школ. канцеларији
Витежево	2	1	1	1	1	-	2	-	1	
Војска	1	1	-	1	1	2	-	1	-	Трећа учионица је празна
Гложани	2	1	1	1	1	-	2	1	-	Трећа учионица је празна
Грабовац	1	1	-	-	1	1	1	1	-	Другу зграду са учионицом и станом за учитеља општина узима под

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

										кирију
Гладна	1	-	1	-	-	-	1	1	-	Учитељ станује у школ. канцелар ији
Дубље	2	1	1	1	1	-	2	1	-	
Дубница	1	-	1	-	1	-	2	1	-	Школска зграда склона паду
Јасеново	1	-	1	-	1	-	1	1	-	
Купиновац	1	-	1	-	-	-	1	1	-	Учитељи ца станује у школ. канцелар ији
Луковица	2	1	1	-	1	-	1	1	-	
Роанда	1	-	1	-	-	-	1	1	-	Учитељ станује у својој кући
Роћевац	1	-	1	-	1	-	1	1	-	
Рајкинац	-	-	-	-	1	-	1	-	-	Два сељака дали су учионицу и стан за учитеља док се школа не подигне
Седларе	2	1	1	-	-	-	2	1	-	Учитељи ца станује у школ. канцелар ији
Тропоње	2	-	2	-	1	-	2	1	-	

Црквенац	2	-	2	-	2	-	2	1	-	
Суботица	1	-	1	-	1	-	1	1	-	

У Ресавском срезу било је школске 1923/24. године 23 школских зграда. И ове школске године, само у Свилајнцу и Гложану школе су имале по две зграде. Од свих зграда, од тврдог материјала било је 12 зграда, од слабог 10 и једна школска зграда у Црквенцу од мешовитог материјала. Најгоре школске зграде биле су у Купиновцу и Роћевцу. Све зграде су биле својине општина, осим зграде у Рајкинцу, која је и даље радила у једној приватној згради.

Од свих школа станове нису имале школе у: Свилајнцу, Седлару, Бресју, Гладни, Јасенову, Дубљу, Гложану.

Све школске зграде од тврдог материјала имале су учионице које су одговарале педагошким и хигијенским условима, а учионице у зградама од слабог материјала су биле непрописне и тескобне и једва су примале тренутни број ђака.⁵²

Школске зграде у срезу ресавском 1923/24. године⁵³

место	зграде		станови			учионице		дворишта
	Од тврдог материјала	Од слабог материјала	прописни	непрописни	Канцеларије за станове	прописне	непрописне	ограђена
Свилајнац	2	-	-	-	-	8	-	1

⁵² АЈ. 66, 1916.

⁵³ АЈ. 66, 1916. Само школско двориште у Витежеву било је неограђено.

ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Бобово	1	-	-	1	-	2	-	1
Бресје	-	1	-	-	1	-	1	1
Витежево	1	-	1	1	-	2	-	-
Војска	1	-	1	-	-	2	-	1
Гложане	2	-	2	-	-	2	-	1
Грабовац	2	-	1	1	-	1	1	1
Гладна	-	1	-	-	1	-	1	1
Дубље	1	-	2	-	-	2	-	1
Дубница	-	1	-	1	-	-	1	1
Јасеново	-	1	-	-	1	-	2	1
Купиновац	-	1	-	1	-	-	1	1
Луковица	1	-	-	1	-	1	-	1
Роанда	-	1	-	1	-	-	1	1
Роћевац	-	1	-	1	-	-	1	1
Рајкинац	-	1	-	1	-	-	1	1
Седларе	1	-	-	-	1	2	-	1
Тропоње	-	1	-	1	-	-	2	1
Црквенац	1	-	1	-	-	2	-	1
Суботица	-	1	-	1	-	-	1	1

Ученичко здравље школске 1923/24. године било је углавном добро. Због средњих и малих богиња по неколико дана нису радиле школе у Витежеву, Грабовцу и Бобову. Од 28. фебруара до 7. марта 1924. године, због епидемије малих богиња, била је распуштена школа у Дубљу. У истој школи средином априла исте године срески лекар је извршио преглед свих ђака, а 17. маја и пелцовање ђака.⁵⁴ Физичка развијеност код ђака је и даље доста слаба. Углавном су ђаци првог и другог разреда били бледи, неразвијени и малог раста. Нарочито се то односило на ђаке у Грабовцу. Разлог су били лоши материјални и хигијенски услови у породицама, слаба храна и то нарочито у време поста, као и лоша постеља, обућа, одећа, разне нечистоће, нечист ваздух у кућама.

У време епидемија и даље је мали број родитеља одмах тражио помоћ од лекара, већ су пре ишли код врача. Чистоћа код ђака по сеоским школама још увек није била добра, због чега су појаве шуге и

⁵⁴ Летопис Државне народне школе у Дубљу.

краста и даље биле честе. У целом Ресавском срезу, само је управитељ школе у Црквенцу основао школску апотеку. О одржавању чистоће одеда код сеоских ђака, често се говорило од стране учитеља.⁵⁵

**Списак учитеља, разреда и ђака у Ресавском срезу
на крају школске 1923/24 године**

Име и презиме	Које је врсте учитељ	Место службовањ а	Разред и одељењ е	ученика	ученица
Светозар Митровић	сталан	Свилајнац	II и IV	24	6
Никола Вујић	сталан	Свилајнац	II и III	10	15
Димитрије Мудрић	сталан	Свилајнац	I и II	23	-
Драгољуб Милосављевић	сталан	Свилајнац	III и IV	35	-
Јевросима Лукић	сталан	Свилајнац	III и IV	19	14
Босиљка Јовановић	стална	Свилајнац	I и II	-	25
Ружица Милосављевић	стална	Свилајнац	III и IV	9	19
Љубица Јанковић	стална	Свилајнац	I и IV	14	13
Софија Тодоровић	стална	Свилајнац	секретар школског надзорника		
Матеја Николић	сталан	Дубље	III и IV	27	4
Марија Петровић	стална	Дубље	I и II	23	16
Михајло Шејбах	пр. учитељ	Бобово	пр. I, II, III	55	15

⁵⁵ АЈ, 66, 1916. Само је двориште школе у Витежеву било незаграђено.

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Босиљка Шејбах	стална	Бобово	III	39	3
Никола Николић	сталан	Витежево	III и IV	37	10
Ангелина Јовановић	стална	Витежево	пр. I, II	27	13
Драгомир Станојевић	сталан	Војска	III и IV	33	4
Витослава Станојевић	стална	Војска	I и II	27	2
Милица Рашић	стална	Гложани	III и IV	30	8
Загорка Милошевић	стална	Гложани	I и II	28	6
Босиљка Илић	стална	Седлари	I и III	19	12
Светомир Бранковић	сталан	Седлари	II и IV	17	11
Светолик Митровић	пр. учитељ	Тропоње	III и IV	20	4
Надежда Митровић	стална	Тропоње	I и II	34	1
Светолик Милошевић	сталан	Црквенац	III и IV	41	12
Милица Милошевић	стална	Црквенац	I и II	28	10
Живота Миливојевић	сталан	Грабовац	III и IV	53	11
Александра Мијатовић	стална	Грабовац	I и II	26	6
Драгољуб Милосављевић	сталан	Јасеново	III и IV	29	5
Милан Миливојевић	сталан	Јасеново	пр. I, II	32	17
Љубица Ћорђевић	стална	Бресје	I – IV	17	5
Јелка Барбир	стална	Дубница	III и IV	37	2
Милева Бранковић	стална	Купиновац	I, III, IV	21	2

Ђурђе Ђорђевић	сталан	Роћевац	I – IV	28	2
Душан Адамовић	сталан	Луковица	I – IV	24	8
Миодраг Васић	сталан	Суботица	пр. I – IV	45	23
Светомир Миловановић	сталан	Гладна	пр. I - IV	29	15
Светислав Јовић	сталан	Рајкинац	I – IV	20	6
Благоје Станковић	вр. дуж. уч.	Роанда	I – IV	27	4
У к у п н о				1007	329

**ОЦЕНЕ УЧИТЕЉА СРЕЗА РЕСАВСКОГ
ЗА 1923/24. ГОДИНУ⁵⁶**

Учитељи	Које је врсте учитељ	Место службовања	Разред и одељење	Какву је оцену добао
Светозар Митровић	сталан	Свилајнац	II и IV	одличну
Димитрије Мудрић	сталан	Свилајнац	I и II	повољну
Никола Вујић	сталан	Свилајнац	II и III	одличну
Драгољуб Милосављевић	сталан	Свилајнац	III и IV	„
Јевросима Лукић	стална	Свилајнац	III и IV	одличну

⁵⁶ АЈ, 66, 1916.

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Босиљка Јовановић	стална	Свилајнац	I и II	одличну
Ружица Милосављевић	стална	Свилајнац	III и IV	одличну
Љубица Јанковић	стална	Свилајнац	I и V	одличну
Софија Тодоровић	стална	Свилајнац	-	-
Матеја Николић	сталан	Дубље	III и IV	одличну
Марија Петровић	стална	Дубље	I и II	одличну
Михаило Шејбах	пр. учит.	Бобово	пр. I, II, IV	повољну
Босиљка Шејбах	Стална	Бобово	III	одличну
Никола Николић	сталан	Витежево	III - IV	одличну
Ангелина Јовановић	стална	Витежево	пр. I, II	одличну
Драгомир Станојевић	сталан	Војска	III и IV	одличну
Витослава Станојевић	стална	Војска	I и II	одличну
Милица Рашић	стална	Гложане	III и IV	одличну
Загорка Милошевић	стална	Гложане	I и II	одличну
Босиљка Илић	стална	Седларе	I и III	одличну
Светомир Бранковић	сталан	Седларе	II и IV	одличну
Светолик Митровић	пр. учит.	Тропоње	III и IV	одличну
Надежда Митровић	стална	Тропоње	I и II	одличну
Светолик Милошевић	сталан	Црквенац	III и IV	одличну
Милица	стална	Црквенац	I и II	одличну

Милошевић				
Живота Миливојевић	сталан	Грабовац	III и IV	одличну
Александра Мијатовић	стална	Грабовац	I и II	одличну
Драгољуб Милосављевић	сталан	Јасеново	III, IV	одличну
Милан Миливојевић	сталан	Јасеново	пр. I, II	одличну
Љубица Ђорђевић	стална	Бресје	I - IV	повољну
Јелка Барбир	стална	Дубница	III и IV	повољну
Милева Бранковић	стална	Купиновац	I, III, IV	одличну
Ђурђе Ђорђевић	сталан	Роћевац	I - IV	одличну
Душан Адамовић	сталан	Луковица	I - IV	одличну
Миодраг Васић	сталан	Суботица	пр. I - IV	одличну
Светомир Миловановић	сталан	Гладна	пр. I - IV	одличну
Светислав Јовић	сталан	Рајкинац	I - IV	повољну
Благоје Станковић	вр. дуж. уч.	Роанда	I - IV	повољну

У оквиру наставе и васпитања и даље су прављене неке сличне грешке у предавањима. Када је реч о предавању српског језика, исчитавање се није изводило правилно. Није се давао најбољи појам о речи, ствари и слици, гласу и слову. Ћаци су често пута читали напамет реченице из буквара. У току читања нису стајали код знакова. Није се објашњавала садржина, нити значај појединих речи. Није се објашњавало декламовање и није се предавала једна декламација заједнички свим ћацима једног разреда. Писменим саставима се није поклањала довољна пажња. Поједини ћаци нису знали ништа самостално да напишу. Грешке у писању нису се исправљале од стране ученика, већ од стране учитеља. Народне пословице и загонетке

недовољно су се обрађивале у многим школама. Писању и цртању није се поклањала довољно пажња. Посебно не цртању, иако су се нека талентована деца појавила у Црквенцу, Свилајнцу и још неким школама.⁵⁷

Рачун се није предавао методично и очигледно. У првим и другим разредима ђаци нису имали ни једно очигледно средство за учење овог предмета. Предавало се по видовима једна по једна рачунска радња, тако да се у неким школама ђаци нису упознали са свим видовима. У старијим разредима усмено рачунање се слабо обрађивало.

И даље се геометрија слабо где и предавала. Где се предавала то је било површно и без очигледности. На практичну страну геометрије се слабо обрађала пажња.

Приликом предавања науке хришћанства ђаци се нису вежбали довољно у самосталном причању. Нису се будила религијска и морална осећања, јер су се поуке мало изводиле ради очигледне примене у животу.

Српска историја се и даље предавала причањем, које није било најбоље. Ваци нису правилно упућивани у поступке наших појединих знаменитих људи, као и наших суседа. Нису се знали узроци појединих догађаја да би се лакше схватиле последице. Занемаривана је културна историја. Није се доводила веза са наставом географије и цртањем. Мало је обрађивана тежња ка родољубљу према својој домовини.

У предавању земљописа ђаци су недовољно упућивани и упознавани са општим географским појмовима. Није се вршило посматрање места и околине, нити су се изводили ђаци у поље ради упознавања појединих географских предмета. Било је примера да ђаци нису знали која је лева а која десна страна реке. Није се обрађала пажња на особине народног говора, храну, обичаје, здравље итд.

Природне науке нису се училе ни у природи ни на самој природи, већ предавањем у школи. Поједине јединице (белутак, сумпор, свилена буба) које се предаване нису се показивале ђацима у свим школама. О човеку се мало и предавало.

Певању се у појединим школама и даље мало поклањано пажње. Где су садржине песама слабо објашњене, ђаци су били несигурни у

⁵⁷ АЈ, 66, 1916.

самосталном и у појединачном певању. У једној школи ђаци су певали седећи са прекрштеним рукама.

Гимнастика се такође мало предавала, а у неким школама ни мало. Дечије игре се нису предавале, мада је требало и то више са певањем.

И даље се занемаривала очигледност у настави. Нису се постављала општа и подесна питања. Није се настојало да ђаци одговарају у потпуности реченицама и да се стечено знање примени на живот, т.ј. да се њиме користе. Настава се није изводила поступно и зато није вршила васпитни утицај у довољној мери. Ни сви наставни предмети нису се предавали упоредно. Није било концентрације у настави. Примећивао се у појединим предавањима механизам. То су биле главне мане код појединих учитеља, док је већина радила правилно и успешно.

Углавном су сви учитељи својим понашањем примерно утицали на васпитање ђака. Они су својим опхођењем и угледом који су уживали служили за пример. Да би се још успешније радило на васпитању препоручено је да школа и породица заједно раде на томе, преко родитељских састанака.

У свим школама је владао добар ред. При свакој школи постојали су редари, који су тачно вршили своју дужност. На чистоћу учионица обраћана је довољна пажња. На чистоћу дворишта, ученичког тела и одећа обраћала се пажња колико је то било могуће. Све школе су организовале и излете у околини и до оближњих школа ради међусобног упознавања ђака.

У погледу наставних средстава и снабдевености училима и намештајем, школе су биле боље снабдеване него предходних година. Све школе су имале табле, рачунаљке, сликове, карту наше државе а неке и карту Балканског полуострва, а приличан број је имао метричке мере са сликама. Школске клупе и столове имале су све школе. Све школе нису имале ормане.

Школске књижнице постојале су у свим школама, али број књига није био велики. Са највећим бројем књига располагала је књижница у Свилајнцу. Народне књижнице постојале су у мало места. Најбоље уређена народна књижница постојала је у Црквенацу. Дечија књижница постојала је само при школи у Свилајнцу.

Школске баште имале су школе у: Бресју, Луковици, Купиновцу, Гложану, Рајкинцу, Гладни и Роанди.

Најуређенија дечија игралишта имале се школе у: Луковици, Свилајнцу, Седлару, Војски и Витежеву. Ћачких склоништа и одморишта није било. Ћаци су после предавања одлазили својим кућама.

Школски одбори били су углавном предусретљиви према школама и уредно су вршили своју дужност. Школски прирез је доста уредно додељиван школама. Учитељи су уредно примали станарине. Ипак неке школе нису у потпуности и на време обезбедиле огрев.

Ресавски срез 1924/25. године

школа	бр. књига у књиж.		читонице		Бр. одржаних		фондови	
	За настав.	За ђаке	За ђаке	За народ	Родитељ састан.	предавања	За под. зграда	За помагање сир. ђака
Бобово	4	103	-	-	-	-	-	-
Бресје	7	-	-	-	-	-	има	-
Витежево	30	20	-	-	-	-	-	-
Војска	356	75	-	има	-	-	-	има
Гладна	10	-	-	-	-	-	-	-
Гложани	21	22	-	-	-	-	-	има
Грабовац	36	35	-	-	-	-	-	-
Дубље	53	52	-	39	-	-	-	има
Дубница	76	-	-	-	-	-	има	-
Јасеново	45	15	-	-	-	-	има	-
Купиновац	56	-	-	-	-	-	-	-
Луковица	40	2	-	-	-	-	-	има
Роћевац	51	-	-	-	-	-	-	-
Роанда	-	-	-	-	-	-	-	-
Рајкинац	5	-	-	-	-	-	-	-
Свилајнац	105	58	-	-	-	-	-	има

Седларе	23	43	-	-	-	-	-	-
Суботица	44	116	-	-	-	-	има	-
Тропоње	25	21	-	има	-	-	има	-
Црквенац	120	10	-	има	-	5	има	има
	1157	570		4		5	6	6

Рад на наредном просвећивању био је добар, јер су у прилично места постојали Месни културни одбори и народне читаонице и књижнице. На крају школске године на Видовдан држана су предавања од стране управитеља школа ђацима и њиховим родитељима. Највише су радили у културним установама Светолик Милошевић у Црквенцу, Драгомир Станојевић у Војсци и Јевросима Лукић у Свилајнцу. Школске 1922/23. године Светолик Милошевић је основао у Црквенцу певачко друштво. У току зиме хор је изводио програм на приредбама на којима је прикупљан новац у корист друштвене благајне.⁵⁸

Школске 1923/24. године Светолик Милошевић је основао Друштво за чување народног здравља. На ово га је подстакла болест која се појавила у селу. Од сакупљене чланарине набавио је најнужније лекове и остали медицински материјал. Често је сам указивао прву помоћ сваком оболелом. Следеће школске 1924/25. године Светолик Милошевић је у Црквенцу успео, да уз помоћ мештана и Министарства подигне купатило у селу.

За ширење писмености постојали су аналфабетски течајеви у Гладни, Роћевцу и Рајкинцу. На курсевима су радили учитељи Светомир Миловановић, Ђурђе Ђорђевић и Светислав Јовић.⁵⁹

⁵⁸ Летопис школе у Црквенцу.

⁵⁹ АЈ, 66, 1916.

Бројно стање
Учитеља, ученика и ученица основних школа среза
ресавског, који су редовно посећивали школу у школској
1924/25 години
У ч е н и к а

место	учитељи	Прип.	I разред	II разред	III	IV	укупно
Бобово	2	4	5	13	29	34	85
Бресје	1	-	7	2	5	7	21
Витежево	2	5	7	2	19	22	55
Војска	2	-	10	13	13	15	51
Гладна	1	-	2	10	8	4	24
Гложани	2	-	11	14	12	16	53
Грабовац	2	-	9	13	14	28	64
Дубље	2	-	10	11	12	16	49
Дубница	1	-	15	3	2	13	33
Јасеново	2	5	5	15	12	21	58
Купинов.	1	-	6	7	-	9	22
Луковица	1	-	5	7	6	6	24
Роћевац	1	-	9	3	11	6	29
Роанда	1	-	6	7	4	12	29
Суботица	1	1	4	8	10	10	33
Рајкинац	1	-	4	3	7	2	16
Седларе	2	-	5	1	10	16	32
Свилајнац	8	-	13	28	28	35	104
Тропоње	2	-	8	12	25	6	51
Црквенац	2	-	10	13	14	20	57

Ученица

место	прив.	I	II	III	IV	укупно
Бобово	1	2	2	1	3	9
Бресје	-	-	1	3	3	7
Витежево	3	4	2	8	5	22
Војска	-	2	2	2	-	5
Гладна	-	-	10	1	-	11
Гложани	-	3	2	5	1	11
Грабовац	-	4	4	3	6	17
Дубље	-	7	4	12	2	25
Дубница	-	1	3	-	-	4
Јасеново	1	4	11	-	2	18
Купиновац	-	1	3	-	1	5
Луковица	-	1	-	2	3	6
Роћевац	-	-	2	-	-	2
Роанда	-	4	3	-	1	8
Суботица	2	-	5	6	6	19
Рајкинац	-	2	4	1	1	8
Седларе	-	3	2	6	10	21
Свилајнац	-	19	22	31	43	115
Тропоње	-	5	-	2	4	11
Црквенац	-	10	8	7	8	33

ДЕСПОТОВАЧКИ СРЕЗ 1924/25. ГОДИНЕ

Школа	Одељења	Ученика	Ученица	Свега
Деспотовац	2	114	22	136
Балајнац	1	29	2	31
Бељајка	1	17	-	17
Брестово	1	21	-	21
Богава	1	35	-	35
Вел. Поповић	2	64	-	64
Вирине	1	27	-	27
Грабовица	1	29	8	37
Двориште	1	33	1	34
Исаково	1	29	-	29
Језеро	2	53	-	53
Јеловац	1	35	-	35
Ломница	1	33	-	33
Медвеђа	2	68	-	68
Плажане	1	76	-	76
Равна Река	2	61	-	61
Трућевац	1	28	-	28

Сва места у Ресавском срезу припадала су некој школској општини. Деца из места, која нису имала школу, похађали су школу у суседним местима. Из Радошина и Мачевца деца су похађала школу у Војсци, а деца из Врлана школу у Грабовцу.

Школски одбори били су предушретљиви према школама и њиховим потребама. У буџете за 1925. годину унета су повећана

средства за школске потребе. Буџети за 1924. годину извршени су у неким местима још октобра и новембра 1924. године, и то у школама у Свилајнцу, Купиновцу, Црквенцу и Суботици.

У Ресавском срезу школске 1924/25. године било је 24 школских зграда. Свилајнац, Гложани и Дубока имали су по две зграде, а остала места по једну зграду. Од школских зграда 13 су биле од тврдог материјала, 9 од слабог и једна од мешовитог. Најгоре су биле школске зграде у Роћевцу и Роанди. Све зграде од тврдог материјала одговарале су за одржавање наставе. Остале зграде нису одговарале, а посебно би биле неподесне када би су уписала сва деца дорасла за школу. Учитељске станове нису имале школе у Свилајнцу, Седлару, Бресју, Гладни, Јасенову, Роанди, Рајкинцу и Тропоњу. Школе у Гложанима и Дубљу имале су по два стана са потребним бројем одељења. Сви станови налазили су се у добром стању.

Најуређенија школска дворишта имале су школе у Луковици, Свилајнцу, Седлару, Витежеву и Војсци.

Физичка развијеност ђака била је и даље слаба. Деца су била кржљава, бледа и малог раста. Код њих није било живахности, веселости и окретности. У њиховом држању примећивана је замореност, тромост и малаксалост. Узрок таквом стању и овог пута су била лоше материјалне и хигијенске прилике у родитељским домовима, слаба храна, нарочито у време поста, нечиста постеља, обућа и одећа, нечист ваздух у кућама, нарочито у време зимских месеци.

У току школске 1924/25. године, због шарлаха неке школе нису радиле. Школа у Црквенцу није радила од 1. априла до 18. маја 1925. године и од 2. јуна до краја истог месеца. Школе у Бобову, Луковици и Купиновцу нису радиле од 1. априла до 18. маја 1925. године. Школа у Дубници није радила од 7. априла до 18. маја 1925. године и у Гложану од 1. до 20 маја 1925. године.

Ђаци су и даље доста оскудевала у својим потребама, јер су њихови родитељи слабо обраћали пажњу на то. Од ђачких удружења ове школске године, у Свилајнцу, Црквенцу и у Војски постојала су: Друштво трезвене младежи, Соколско друштво и Певачка дружина. У Црквенцу, поред наведених, постојало је и Друштво за чување народног здравља и Набављачко-потрошачка задруга. У Војски певачка дружина носила је назив „Синђелић“. На челу ових друштава налазили су се учитељи чијом иницијативом су поменута друштва и образована: у

Свилајнцу Милица Славковић, у Црквенцу Светолик Милошевић и у Војски Драгомир Станојевић.

Анафалетски курс је постојао у Гложану од 1. новембра 1924. године и трајао је до 10. марта 1925. године, када је одржан годишњи испит. Од уписаних 43 ђака, курс је завршило 24 ђака, са просечном оценом врло добар.⁶⁰

Прослава празника за народно просвећивање извршена је на Видовдан у свим школама, а 26. марта 1925. године, такође у свим школама, одржана су предавања и прикупљен добровољни прилог за споменик захвалности Француској. У Дубљу је прикупљено тим поводом 143 динара и 50 пара.

У свим школама постојале су школске и ђачке књижнице. Највећи број књига имале су школске књижнице у Свилајнцу, Војсци и Црквенцу. Народне књижнице постојале су у Црквенцу, Дубљу, Тропоњу и Војски. У Свилајнцу је постојала књижница и читаоница Ресавске библиотеке. Број књига у школским књижницама износио је 1157 а у ђачким 570. Школске читаонице постојале су у Војски, Дубљу, Тропоњу и Црквенцу.

Настава је и даље у неким школама одржавана као и ранијих година. Код предавања појединих предмета прављене су исте грешке. И даље се занемаривала очигледан настава, а није се ни тежило да стечено знање буде примењено у животу.

⁶⁰ АЈ, 66, 1916. Учитељ који је радио са полазницима курса добио је као награду 1.200 динара, односно 50 динара по полазнику.

КРОЈ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

ОПРУЖНИ
ШКОЛНИ ОДБОР
окр. Моравског
Бр. 544 16.541.
19. III - 1919 г.

КУПРИЈА Министарству Просвете
Београд.

Опругн. Школ. Одбор на II. сазиву, од 12. II. решио је:

- I. да се села Језеро и Љубовица образују једну школну општину, на - Језерску школу - а одвоје се од школе биграничке;
- II. да се село Суботица одвоји од школ. општине надређене и образује за себе школу - суботичку;
- III. да се село Раинда одвоји од школ. општ. грабовишке и образује за себе школу у Раинди;
- и IV. да се село Тресје одвоји од школске општине тложанске образује за себе школу у Тресју - све због територијалних и школ. разлога.

Привремене школ. зграде у овим месетина, ао извештају једна школних надзорника постоје су.

С тога се упућује овај предмет Т. Мин. с ми. мишлењем: да би се радило у овим месетинама отворити нове школе.

Веловић
Школ. Началник

Председник
Опругног Школског Одбора
Опругни Началник,
својеручно

М

Министарство Просвете
Класно-војног Училишног Началника
О. Н. - 24. 4/9
9. сеп. 1919 г.

Школске зграде у срезу ресавском 1925. године⁶¹

	Својина општинска	Да ли је		Од каквог материјала		Да ли је зграда здрава
		стал.	прив.	твр д.	слаб.	
Бобово	2	1	1	1	1	2
Бресје	1	1	-	-	1	1
Витежево	1	1	-	1	-	1
Војска	1	1	-	1	-	1
Гладна	1	1	-	-	1	1
Гложане	2	1	-	2	-	2
Грабовац	1	1	-	1	-	1
Дубље	2	2	-	1	1	2
Дубница	1	1	-	-	1	1
Јасеново	1	1	-	-	1	1
Купиновац	1	1	-	1	-	1
Луковица	1	1	-	1	-	1
Роћевац	1	1	-	-	1	1
Роанда	1	1	-	-	1	1
Рајкинац	1	-	1	-	1	1
Свилајнац	2	2	-	2	-	2
Седларе	1	1	-	1	-	1
Суботица	1	1	-	-	1	1
Тропоње	1	1	-	-	1	1
Црквенац	1	1	-	1	-	1
Укупно	24	22	2	13	11	24

⁶¹ АЈ, 66, 1916.

**Одсуствовања учитеља среза ресавског
школске 1924/25. године**

Име и презиме	место	Од кога је добио одсуство	Колик о је добио одсуство	Због чега је добио одсуство	Да ли је врше намена	Колико је часова изгубљено без замене
Радмила Донић	Витежево	мин. прос.	1. 11. 1924. -1. 4. 1925.	због болести	јесте	ништа
Косара Живковић	Свилајнац	„	10 дана	„	„	„
„	„	„	10 дана	„	„	„
„	„	шк. надзор.	10 дана	„	„	„
„	„	„	5 дана	„	„	„
„	„	мин. прос.	4 дана	„	„	„
„	„	„	18. 3. 1925. -18. 5. 1925. 18. 5. 1925. -18. 7. 1925.	„	„	„
Душан Адамовић	Луковица	шк. надзор.	2 дана	Домаћих послова	није	10 часова
Миодраг Васић	Суботица	„	6 дана	„	„	27 часова
Милена Николић	Тропоње	„	7 дана	„	јесте	ништа
Ружица Милосављев	Свилајнац	„	10 дана	због смрти	„	„

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

ић				у пород ици		
Јевросима Лукић	„	Управи теља школе	3 дана	због болест и	„	„
Живота Миливојевић	Грабовац	Мин. прос.	3 дана	Конгр ес Глав. савеза	„	„
Александар Ђурђевић	Грабовац „	Шк. надзор. Мин. прос.	10 дана 20 дана	због болест и „	„ „	„ „

**Бројно стање ђака Ресавског среза школске 1924/25.
године**

место	У п и с а н и х у р а з р е д									
	Прип.		I		II		III		IV	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Бобово	7	1	8	2	17	3	39	5	38	3
Бресје	-	-	7	3	2	1	5	4	7	4
Витежево	8	7	7	4	2	2	2	9	23	5
Војска	-	-	19	2	15	3	14	-	19	2
Гладна	-	-	3	1	10	1 1	9	1	4	-
Гложани	-	-	15	1 3	20	4	31	8	27	6
Грабовац	-	-	9	4	13	4	16	6	29	7
Дубље	-	-	10	1 5	11	6	14	1 4	18	4
Дубница	-	-	17	1 6	7	4	9	4	15	-

Јасеново	5	1	5	4	15	1 1	12	-	21	2
Купиновац	-	-	7	4	3	-	4	3	13	1
Луковица	-	-	5	3	7	-	6	2	7	4
Роћевац	-	-	9	8	3	2	1	-	6	-
Роанда	-	-	8	4	7	5	5	-	12	1
Рајкинац	-	-	4	5	3	4	7	1	2	1
Свилајнац	-	-	14	2 2	27	2 3	30	3 1	36	41
Седларе	-	-	15	2 9	5	7	15	1 3	27	18
Суботица	1	5	5	1	8	6	10	7	12	6
Тропоње	-	-	17	2 6	15	4	31	6	7	6
Црквенац	-	-	11	1 2	13	9	14	8	21	7
Укупно	21	14	195	1 7 8	203	1 0 9	303	1 2 0	344	117

место	О т п а л и									
	Прип.		I		II		III		IV	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Бобово	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Бресје	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Витежево	3	4	-	1	1	3	-	-	-	-
Војска	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Гладна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Гложани	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Грабовац	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Дубље	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-
Дубница	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-
Јасеново	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Купиновац	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Луковица	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Роћевац	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

Роанда	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Рајкинац	-	-	-	-	3	-	1	1	-	-
Свилајнац	-	-	1	2	-	-	2	-	1	2
Седларе	-	-	1	2	1	1	1	-	1	-
Суботица	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Тропоње	-	-	2	3	-	-	-	1	-	-
Црквенац	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
укупно	4	5	5	15	3	6	13	6	4	2

**Бројно стање ђака Ресавског среза
1925. године**

место	Било је на испиту									
	Прив.		I		II		III		IV	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Бобово	7	-	4	2	13	2	27	2	33	3
Бресје	-	-	7	-	2	-	5	-	6	1
Витежево	5	3	7	4	2	1	20	6	23	5
Војска	-	-	9	1	14	2	14	-	16	-
Гладна	-	-	3	-	10	9	8	1	4	-
Гложани	-	-	11	4	14	2	12	5	16	1
Грабовац	-	-	9	4	13	4	14	2	28	5
Дубље	-	-	10	7	10	3	12	11	10	2
Дубница	-	-	12	-	3	-	1	-	10	-
Јасеново	4	1	5	4	15	11	12	-	20	1
Купиновац	-	-	6	1	3	-	-	-	9	-
Луковица	-	-	5	1	7	-	6	2	6	3
Роћевац	-	-	9	-	3	1	11	-	6	-
Роанда	-	-	6	4	6	3	4	-	11	1
Рајкинац	-	-	4	2	3	4	7	1	2	1
Свилајнац	-	-	12	12	17	15	24	26	26	31
Седлари	-	-	5	2	1	2	6	6	17	10

Суботица	1	2	4	-	7	5	10	6	11	6
Тропоње	-	-	7	6	11	-	23	2	5	5
Црквенац	-	-	9	9	13	8	14	7	20	8
Укупно	17	6	144	63	167	72	230	77	285	83

место	Прелазе у старији разред		Понављају разред		Новоуписани у први разред	
	м	ж	м	ж	м	ж
Бобово	81	9	3	-	15	18
Бресје	20	1	-	-	1	4
Војска	45	3	8	-	9	3
Витежево	55	19	2	-	18	16
Гладна	25	10	-	-	8	4
Гложани	52	12	1	-	2	5
Грабовац	62	15	2	-	није дат број	
Дубље	48	23	-	-	5	1
Дубница	25	-	1	-	7	3
Јасеново	54	17	2	-	4	1
Купиновац	19	1	-	-	Није дат број	
Луковица	24	6	-	-	„	
Роћевац	29	1	-	-	„	
Роанда	27	8	-	-	„	
Рајкинац	14	8	2	-	2	2
Свилајнац	68	76	11	7	29	31
Седлари	29	20	-	-	Није дат број	
Суботица	33	19	-	-	7	4
Тропоње	46	12	-	1	4	2
Црквенац	56	32	-	-	12	5
укупно	811	292	32	8	123	99

СРЕЗ РЕСАВСКИ

БОБОВО

Школа у Бобову постојала је од 1844. године.⁶² У састав школске општине налазило се и село Проштинац. Школа није започела са радом после ослобођења због неуређености школске зграде. Школа се налазила у средини села. Озидана је 1870. године. Била је од тврдог материјала имала је две учионице, ходник и канцеларију. Једна учионица је била величине 250 м³, друга учионица 105 м³, канцеларија 33,6 м³ и ходник 25,4 м³. У дворишту се налазила шупа за дрва и подрум. Обе учионице су биле простране, видне и чисте, али биле су неподесне за рад. Станова за учитеља није било. Учители су добијали по 30 динара месечно на име станарине, која се није исплаћивала уредно. Земљиште код школе износило је 20 ари. Другог земљишта школа није имала. Школу је издржавала општина из школског приреза. Школа се налазила у равници. Здравствени услови били су добри. Становништво села није се према школи односило на прави начин.

Двориште, према извештају из 1923. године, износило је 1.680 м², а башта 418 м².

Школа после рата није имала ништа јер је непријатељ све упропастио, а ново није набављено. Оштећена школска имовина у току рата била је у вредности од 11.120 динара. Оштећене су: две фуруне у вредности од 400 динара, три стола у вредности од 300 динара, 9 столица у вредности од 30 динара, 40 ђачких клупа у вредности од 2.200 динара, богата школска библиотека у вредности од 3.000 динара, две канте за воду у вредности од 20 динара, једно буре за воду у вредности од 25 динара, једна пушка ђачке стрељачке дружине у вредности од 100 динара, 12 школских прозора у вредности од 1.000

⁶² Према једном другом извештају школа у Бобову постоји од 1859. године.

динара, таван и зидови школске зграде у вредности од 130 динара, школска шупа у вредности од 1.000 динара, двоја врата у вредности од 800 динара, патос у школској згради од дасака у вредности од 500 динара, школска ограда у вредности од 1.000 динара.⁶³

За школу су се све потребне ствари набављале школским новцем. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 7.207 динара, а утрошено је само 340. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 6.950 динара, али до 1. јула 1920. године није био утрошен ни један динар. Дуг из 1920. године износио је 4.340 динара. За 1921. годину школски буџет износио је 8.220 динара, а до августа исте године школи је предато 2.000 динара, јер је општински буџет приходован само са 9.573 динара од планираних 17.304 динара.⁶⁴ Школски буџет за 1925. годину био је одређен у висини од 18.460 динара. Пошто је у општински буџет било прикупљено 17.355 динара од предвиђених 60.000 динара, до половине године није добијено ништа.⁶⁵

Школа после ослобођења није радила, јер је била неисправна за рад. Једва се успело, после великих напора, да се учионице површно поправе. Рад у једном одељењу отпочео је тек 24. јануара 1921. године, а у другом одељењу после Ускрса исте године. И поред почетка рада, неопходно је било школску зграду, патос, прозоре и врата боље оправити. Током рада у 1921. години, школа није имала табле, клупе ни остала наставна средстава. Ђаци су седели на клупицама и трonoшцима, које су доносили од куће. Школско двориште није било ограђено. Школа није имала бунар, већ се водом снабдевала са оближњег извора, који није био најбоље уређен. Током школске 1920/21. године стан за учитеља налазио се у близини школе. Био је од слабог материјала и није био најздравији. Имао је две собе, кухињу и ходник. Осим још једне трошне зграде са подрумом, која је служила као шупа за дрва, у дворишту се налазила башта која је била засађена поврћем и лепо обрађена.

Ђорђе (Ђурђе) Димитријевић, из Клоке, почео да ради у овој школи октобра 1909.године, али се после рата налазио у војсци, док је други учитељ недостајао. Јулијана Димитријевић, из Бобова, почела је са радом 24. новембар 1919. године.

⁶³ АЈ, 66, 1286.

⁶⁴ АЈ, 66, 1916.

⁶⁵ АЈ, 66, 1916.

На крају школске 1920/21. године Радмила Димитријевић водила је прво припремно одељење у коме је било 37 ученика и 7 ученица, а Радунка Димитријевић водила је друго припремно одељење са 37 ученика и 6 ученица. На крају школске 1921/22. године Миодраг Васић је водио прво одељење првог разреда и припремно одељење са укупно 85 ученика и 4 ученице. Михаило Шејбак водио је друго одељење првог разреда у коме је било 38 ученика и 13 ученица. На почетку школске 1922/23. године Миодраг Васић водио први разред са 76 ученика и 14 ученица, и Милана Лазаревић водила је припремно одељење у коме је било 45 ученика и 22 ученице. На дан 30. октобра 1922. године било је укупно 164 ђака: 143 ученика и 21 ученица.

Школске 1923/24. године Михајло Шејбак водио је припремно одељење, први, други и трећи разред са укупно 55 ученика и 15 ученица, а Босиљка Шејбак трећи разред са 39 ученика и 3 ученице.

Следеће школске 1924/25. године, школу је уписало 123 ђака: припремни разред 7 ученика и 1 ученица, први разред 8 ученика и 2 ученице, други разред 17 ученика и 3 ученице, трећи разред 39 ученика и 5 ученица и четврти разред 38 ученика и 3 ученице. Редовно је похађало школу: 4 ученика припремног разреда, 5 ученика и 2 ученице првог разреда, 13 ученика и 2 ученице другог разреда, 29 ученика и 1 ученица трећег разреда и 34 ученика и 3 ученице четвртог разреда. Разреде је успешно положило 81 ученик и 9 ученица. Поновило је разред 3 ученика. Септембра 1925. године први разред уписало је 15 ученика и 18 ученица.⁶⁶

⁶⁶ АЈ, 66, 1916.

БРЕСЈЕ

Школа у Бресју направљена је од општинске суднице, која је сазидаана 1900. године. Школа је отворена 4. септембра 1919. године. Заслужни људи за њено отварање су Станислав Илић, председник општине, Живојин Радовановић, деловођа, Живко Марковић, Коста Петровић, Миленко Ђорђевић, Велислав Ђорђевић, сви из Бресја. Мештани села упутили су молбу Министру просвете у којој су тражили да се издвоје из школске општине са Гложаном и формира школа у њиховом селу. Као разлог су навели удаљеност Гложана, и доста стрм и лош пут, испресецаан многобројним потоцима, што је нарочито зими и по лошем времену спречавало ђаке из Бресја да одлазе у Гложане. По њима је то био главни разлог што је писмених у селу било само око 5%. У писму су се обавезали да ће школа бити снабдевана свим потребама. За привремену зграду одредили су општински суд, а такође су се обавезали да ће подићи нову зграду и стан за учитеља.⁶⁷ Школски

⁶⁷ АС, 66, 1916. Молбу министру просвете потписали су: Живојин Радовановић, Живота Илић, Чедомир Рајковић, Добривоје Димитријевић, Милојко Павловић, Станојло Петровић, Бабовић, Благоје Радовановић, Стеван Милошевић, Милосав Милојковић, Драгоје Добросављевић, Рака Радојевић, Настас Јевремовић, Живота Живановић, Софроније Милојевић, Радојко Јовановић, Станислав Илић, Миладин Радисављевић, Васа Петровић, Таса Петровић, Велислав Милошевић, Коста Петровић, Микаило Добросављевић, Аксентије Андрић, Божидар Милосављевић, Владимир Марковић, Будимир Милосављевић, Милутин Илић, Миленко Николић, Љубомир Милошевић, Милојко Вујчић, Антоније Милошевић, Стојан Милосављевић, Божидар Милосављевић, Јанићије Н., Микаило Николић, Миливоје Радовановић, Радован Милошевић, Божидар Тодоровић, Цветко Николић, Крстивоје Петровић, Владимир Илић, Милосава Вујићичка, Деса Вујичићка, Илинка Живадиновићка, Јелица Петровићка, Душанка Настасевићка, Тодосије

надзорник је 9. јуна обишао село Бресје и уверио се да је привремена школска зграда, са мањим поправкама, могла да послужи као школска зграда. Окружни школски одбор, на седници од 10. јуна 1919. године донео је одлуку да се село Бресје одвоји од школске општине гложанске и образује засебну школску општину са школом у Бресју. Ова одлука је као предлог упућена Министру просвете 9. септембра исте године. Министар просвете је 30. октобра 1919. године дозволио формирање школе у Бресју.

Школа се налазила у средини села. Зграда је била од тврдог материјала и покривена црепом. Дужина зграде је износила 8 метара а ширина 7 метара. Школа је имала три одељења: једну учионицу, једну канцеларију и предсобље. Учионица је била дужине 6,5 метара, ширине 4,5 метара и висине 2,40 метара. Имала је једна врата и пет прозора. Канцеларија је била дужине 2,70 метара, ширине 2,65 метара и висине 2,40 метара. Учионица и канцеларија били су патосни даскама а ходник циглом. Других зграда није било. Стан за учитеља није постојао. Земљиште код школе износило је 250 м², а земљиште које је дато школи за обрађивање износило је 500 м².

Школу је издржавала општина из школског приреза. Становништво се добро односило према школи. Здравствени услови били су добри.

Школа још није имала све потребне ствари, пошто је скоро била отворена, па су се постепено набављале. Није имала књижницу и наставна средства. За школу све потребе су се набављале школским новцем из приреза. Буџет за 1919. годину био је предвиђен у висини од 2.140 динара, а на школске потребе утрошено је 1.690,58 динара. За следећу 1920. годину, према буџету школа је требала да добије 2.729 динара, а до 1. јула 1920. године, утрошено је 1.426 динара. Школски надзорник је 4. августа 1920. године предложио Министру просвете да се награде похвалницом, због отварања школе и уредног издржавања, мештани Бресја: Живојин Радовановић, деловођа општине, Станимир Илић, председник, Миленко Ћорђевић, општински благајник, Вељко Марковић, школски благајник и Коста Петровић, одборник.

Настасевић, Богомир Настасавић, Велисав П., Милован Петровић, Миља Андрићка, Радивоје Вујчић. Станимир Илић, председник суда, Живко Марковић, деловођа, Миленко Ћорђевић, члан.

Школске 1920/21. године, школска зграда била је добро поправљена, окречена а под, прозори и врата били су исправни. Школско двориште је било ограђено и лепо уређено за школско игралиште. У близини школе налазио се бунар са добром водом. Школска башта је била добро обрађена. У школском дворишту налазио се звоник са звоном, које су 1921. године мештани купили добровољним прилогом и поклонили школи. Школски одбор упутио је Министру просвете 12. априла 1921. године молбу, у којој је тражена финансијска помоћ за поправку школске зграде и изградњу стана за учитеља. Школски надзорник је предложио суму од 2.000 динара. Та сума је августа исте године и додељана Бресју за оправку школске зграде.

За 1921. годину општински буџет је одређен у висини од 6.852 динара, од чега је школи требало преbacити 2.880 динара. Пошто је до августа исте године у општински буџет прикупљено 3.440 динара, школи је уплаћено 2.447, 45 динара.⁶⁸ Школски буџет за 1925. годину био је предвиђен у висини од 8.940 динара, док је општински био предвиђен у висини од 19.000 динара. До половине године није било исплата из школског буџета.⁶⁹

Мешовито одељење првог разреда водио је Степан Симић, из Жабара, који је за учитеља постављен 22. септембра 1919. године. Вршио је и дужност управитеља. Он је био један од учитеља кога је школски надзорник похвалио Министру просвете за рад током школске 1919/20. године, јер се *одликовао приређивањем школских свечаности и излета, вођењем индивидуалних ђачких особина и одличном дисциплином, која је постигнута благошћу и љубављу.*

На крају школске 1919/1920. године било је 26 ученика и 22 ученице, и то само у једном одељењу првог разреда. Током исте године школа није радила укупно 27 дана, и то 21 дан због грипа и шест дана због болести и одсуствовања учитеља. Следеће школске 1920/21. године било је уписано у: први разред два ученика и пет ученица и у други разред 22 ученика и 23 ученица. На крају исте школске године Никола Штамбук водио је први, други и трећи разред са укупно 26 ученика и исто толико ученица.⁷⁰ Према Уписници, уписаних ђака било

⁶⁸ АЈ, 66, 1916.

⁶⁹ АЈ, 66, 1916.

⁷⁰ АЈ, 66, 1916

је 52, а њих 49 било је на завршном испиту. Једна ученица другог разреда поновила је разред, док су једна ученица првог и једна ученица другог разреда положило разреде септембра 1921. године.⁷¹

Школске 1921/22. године сва четири разреда водио је Драгољуб Милосављевић, у којима је на крају године било укупно 28 ученика и 21 ученица. Исте школске године било је уписано у сва четири разреда 30 ученика и 32 ученице. У први разред било је уписано 10 ђака, у други 9, у трећи 43 и у четврти разред само један ученик. На испиту је било 49 ђака. Једна ученица другог разреда и 9 ученика трећег разреда, који целе године нису долазили у школу,⁷² поновили су разреде, док су сви остали положили завршни испит.⁷³

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 72 ђака: 38 ученика и 34 ученице. Први разред је уписало 13 ђака, други разред 11, трећи 18 и четврти разред 30 ђака. На испиту је био 51 ђак. Само два ученика првог разреда поновило је разред, док су сви остали положили са успехом завршни испит.⁷³

На почетку школске 1923/24. године било је уписано: у први разред 10 ђака, у други разред 6 ђака, у трећи 21 ђак и у четврти разред 10 ђака. На крају школске 1923/24. године Љубица Ђорђевић, која је за учитељицу постављена 22. новембра 1923. године, у сва четири разреда учила је 17 ученика и 5 ученица.⁷⁴

На почетку школске 1924/25. године било је уписано 33 ђака: у први разред 7 ученика и 3 ученице, у други разред 2 ученика и једна ученица, у трећи разред 5 ученика и 4 ученице и у четврти разред 7 ученика и 4 ученице. Исте школске године редовно је похађало школу: 7 ученика првог разреда, 2 ученика и 1 ученица другог разреда, 5 ученика и 3 ученице трећег разреда и 7 ученика и 3 ученице четвртог разреда.⁷⁵ Поновило је први разред три ђака, други разред један ђак, трећи разред четири ђака и четврти разред такође четири ђака. Учитељ школске 1924/25. године био је Живота Алексић.⁷⁶

⁷¹ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 8.

⁷² ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 8.

⁷³ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 8.

⁷⁴ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 8.

⁷⁵ АЈ, 66, 1916.

⁷⁶ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 8.

ВИТЕЖЕВО

Школа у Витежеву подигнута је заузимањем општинског председника Илије Николића 1895. године. Школа се налазила у средини села на главном путу кроз село. Грађена је од тврдог материјала. Дужина зграде износила је 16 а ширина 10 метара. Имала је две простране учионице са по 210 м³. После ослобођења оба одељења нису била уређена. Учионице су имале по три велика прозора окренута према истоку. Школа је имала стан са две простране собе, предсобљем, кујном и земљаним подрумом. У дворишту је био други стан са две собе, ходником и кухињом, одељењем за оставу, шупом. У дворишту се налазила једна зграда од слабог материјала са 4 одељења. Земљиште око школе износило је 5.000 м², а земљиште које је припадало наставницима износило је 1.400 м².⁷⁷ Школу је издржавала општина од школског приреза. Школа се налазила на брдовитом месту. Здравствени услови су били добри. Мештани су се добро односили према школи.

У току рата уништена је школска имовина у вредности од 5.263 предратних динара. Уништено је: 13 прозорских крила у вредности од 360 динара, 30 прозорских окна у вредности од 90 динара, три бронзане пећи у вредности од 240 динара, два шпорета у вредности од 160 динара, три астала у вредности од 90 динара, 4 столице у вредности од 24 динара, 20 ђачких клупа у вредности од 600 динара, 4 урамљене школске слике у вредности од 400 динара, велика школска табла у

⁷⁷ Према извештају из 1923. године двориште није било ограђено. Величина дворишта износила је 3.000 м². Поред школе налазила се школска башта величине 9.000 м². Башту су обрађивали учитељи уз помоћ ученика. У дворишту није било бунара, већ се вода користила са оближњег извора. Преко пута школе протицао је и поток.

вредности од 50 динара, 10 канти за воду у вредности од 20 динара, орман за књиге у вредности од 100 динара, полица за књиге у вредности од 40 динара, врата са прибором у вредности од 100 динара, карта Србије у вредности од 40 динара, 9 карата сливова Србије у вредности од 9 динара, две велике рачунаљке у вредности од 40 динара, школска и ђачка књижница у вредности од 500 динара, 600 метара школске ограде у вредности од 1.500 динара, школски столови у вредности од 500 динара, оштећена школска зграда у вредности од 300 динара.⁷⁸

Школа је започела са радом 1. октобра 1919. године У школи је недостајала једна столица, једна пећ, метарске мере, а друго је имала. Школске потребе су се набављане школским новцем. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 5.700 динара, а утрошено је 3.513 динара. За 1920. годину буџетом је било предвиђено 5.560 динара а утрошено је 610 динара. У 1921. години од 23.009,15 динара општинског буџета, за школу је требало издвојити 9.142 динара. До 1. августа у општински буџет прикупљено је 12.341,46 динара, од чега је школи уплаћено 3.100 динара. За 1925. годину из општинског буџета, који је предвиђен на 58.000 динара, за рад школе требало је издвојити 24.600 динара. До јула месеца прикупљено је 18.000 динара општинских пара, од чега је за рад школе предато 2.650 динара.

Јануара 1922. године школски надзорник је предложио Министру просвете неке мештане Витежева за похвалницу, због потпуне предаје школског приреза за 1921. годину. Предложени су: Петар Милосављевић, председник општине и председник школског одбора, Петар Илић, кмет и општински благајник, Јован Јаношевић, општински деловођа и Јован Јовановић, рачуновођа општинског суда.⁷⁹

Школске 1920/21. године школско двориште није било ограђено, а један део тог дворишта био је засађен јабукама и липама, због чега није било довољно простора за дечије игралиште. Школа није имала бунар, али се у близини налазио бунар са добром водом. Школска башта била је добро уређена и обрађена.

Дотадашњи учитељи су били Глигорије Кулић и Александар Савић. Новопостављени учитељ Светолик Милошевић из Кушијева, који је на дужност учитеља у Витежеву ступио 12.октобра 1919. године, водио је приправни и други разред. Вршио је и дужност управитеља.

⁷⁸ АЈ, 66, 1286.

⁷⁹ АЈ, 66, 1916.

Милица Милошевић, која је постављена 18. октобра 1919. године, водила је мешовито одељење првог разреда. Светолика Милошевића похвалио је школски надзорник Министру просвете за рад у школској 1919/20. години, јер *одликовао се обрађивањем патриотских песама у два гласа и изврсним декламацијама, чиме је изазвао интерес ђака за што брже изучавање српског језика. Дисциплина му је красна.*

Школске 1919/20. године течај су похађали 20 ученика и 21 ученица, а у првом разреду учило је 42 ученика и 4 ученице. Други разред на крају исте школске године похађало је 13 ученика и 3 ученице. Исте школске године школа није радила укупно 27 дана. Због грипа није се радило 21 дан и због одсуствовања учитеља 6 дана. Следеће школске 1920/21. године припремни течај похађало је 34 ученика и 7 ученица. У први разред, на почеку исте године, било је уписано 11 ученика и 7 ученица, у други разред 50 ученика и 11 ученица и у трећи разред 13 ученика и 2 ученице. На крају ове године Светолик Милошевић је водио други и трећи разред, а Милица Милошевић припремни и први разред.⁸⁰

Школске 1921/22. године Светолик Милошевић водио је други, трећи и четврти разред, који су укупно имали 74 ученика и 18 ученица, док је Милица Милошевић водила први разред и одељење припремног разреда, са укупно 50 ученика и 14 ученица.⁸¹

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 142 ђака: 112 ученика и 30 ученица. На крају школске 1923/24. године Ангелина Јовановић водила је припремно одељење, први и други разред у којима је било 27 ученика и 13 ученица. На крају исте школске године Никола Николић је водио ученике трећег и четвртог разреда у којима је учило 37 ученика и 10 ученица.

Школске 1923/24. године у припремни разред и у први и други разред било је уписано 27 ученика и 13 ученица. Ове разреде водила је Ангелина Јовановић. Исте школске године Никола Николић водио је трећи и четврти разред у којима је било 37 ученика и 10 ученица.

Следеће школске 1924/25. године, у припремно одељење било је уписано 8 ученика и 7 ученица, у први разред 7 ученика и 4 ученице, у други 2 ученика и 2 ученице, у трећи 2 ученика и 9 ученица и у четврти

⁸⁰ АЈ, 66, 1916.

⁸¹ На почетку школске године било је уписано: у трећи и четврти разред 78 ученика и 19 ученица, а у припремно одељење и први разред 50 ученика и 12 ученица.

разред 23 ученика и 5 ученица. На испиту јуна 1925. године било је, из: припремног разреда 5 ученика и 3 ученице, првог разреда 7 ученика и 4 ученице, другог разреда 2 ученика и једна ученица, трећег разреда 20 ученика и 6 ученица и четвртог разреда 23 ученика и 5 ученица. Успешно су положили испит 55 ученика 19 ученица. Септембра 1925. године у први разред било је уписано 18 ученика и 16 ученица.⁸²

⁸² АЈ, 66, 1916.

ВОЈСКА

Школа у Војски подигнута је 1904. године добровољним прилозима становништва села Војске, Радошина и Мачевца. Налазила се у средини села. За подизање школе заслуга је: учитеља ове школе Жарка Зечевића, бившег свештеника, проте Јована Зечевића, Спире Костића и Милића Владисављевића, земљорадника из Војске. Школска зграда била је дугачка 32 метара. Имала је три велике учионице, велики ходник, две собе и кухињу за стан наставника и канцеларију, велики таван и на тавану једну собу за оставу. У дворишту се налазила зграда у којој је била кухиња за ручавање ђака из Радошина и Мачевца, који су увече одлазили својим кућама и једна штала. У овој згради налазио се и један стан за наставника. Пошто су наставници били муж и жена није плаћана станарина. Земљиште код школе било је песковито, а износило је 9.660 м². Од тог земљишта наставници су обрађивали 700 м². Другог имања школа није имала. Школа се издржавала прирезом села Војске, Радошина и Мачевца. Налазила се на равном месту. Здравствени услови су били добри. Људи из села волели су своју школу и врло добро је издржавали. Пре рата увек је сав прирез редовно предаван школи.

Школа је пре рата имала све потребе а после рата имала је само клупе, две табле и два стола, а све друго, као и школска књижница сасвим је пропало. Вредност школске имовине, која је уништена у току рата, износила је 10.610 предратних динара. Уништено је: 10 клупа у вредности од 1.000 динара, два стола у вредности од 150 динара, два ормана у вредности од 200 динара, две табле у вредности од 80 динара, шест историјских слика у вредности од 480 динара, једна рачунаљка у вредности од 100 динара, два комплета метарских и декадних мера у вредности од 50 динара, девет слика речних сликова у вредности од 90 динара, карта Балканског полуострва у вредности од 80 динара, карта Србије у вредности од 80 динара, школска аптека са прибором и

лековима у вредности од 300 динара, 1.200 примерака књига школске библиотеке у вредности од 3.000 динара, школска зграда, ограда, прозори, врата, пећи и кров све у вредности од 5.000 динара.

За школу се све набављало школским новцем. Школски буџет за 1919. годину износио је 4.110 динара, а исте године утрошено је 1.833,33 динара. За 1920. годину било је буџетом предвиђено издвајање 3.660 динара, а до 1. јула те године није утрошен ни један динар из буџета. За 1921. годину село Војска планирала је општински буџет у висини од 11.318 динара, а школски у висини од 6.100 динара. До 1. августа прикупљено је свега 1.356,55 динара од чега је школи уплаћено 400 динара. Из буџета Радошина и Мачевца, који су чинили заједничку општину са Војском, за школске потребе уплаћено је по 100 динара, јер су њихови буџети остварени у врло скромном износу. Од планираних 4.280 динара Радошин је остварио 881,26 динара, а Мачевац 688,27 динара од планираних 3.452 динара.⁸³ За 1925. годину општински буџет је требао да износи 38.684 динара. У првој половини године било је прикупљено 3.633 динара и 50 пара, па зато школа није у том периоду добила ни динар.⁸⁴

Школске 1920/21. године школска зграда била је у добром стању. Двориште је било добро уређено. У њему се налазио бунар са добром пијаћом водом. Пространа школска башта била је ограђена и добро обрађена.

Војска је имала школу са два одељења, и оба су била прилагођена за одржавање наставе. Учитељи су били Жарко Зечевић и Љубица Зечевић.

Жарко Зечевић водио је први разред и мешовита одељења првог, другог и трећег разреда течаја, а вршио је и дужност управитеља. Љубица Зечевић, из Врановца, која је започела рад у овој школи 1902. године, водила је мешовито одељење првог разреда. Школски надзорник је похвалио рад Жарка Зечевића Министру просвете, јер се *одликовао вежбањем ђака у соколским вежбама, које изврсно изводе, и певањем патриотских песама у два и три гласа.*

Школа је са радом започела 4. септембра 1919. године. На крају школске 1919/20. године у сва четири разреда било је уписано 146 ђака. У први разред 46 ученика и 7 ученица, у други разред 41 ученик и 4

⁸³ АЈ, 66, 1916.

⁸⁴ АЈ, 66, 1916.

ученице, у трећи разред 31 ученик и 2 ученице и у четврти разред само 15 ученика. Током исте школске године школа није радила 21 дан због грипа и 15 дана због болести и одсуствовања учитеља.

Према уписницама, упис је извршен 1. септембра 1919. године. Једно одељење првог разреда са 48 ђака и друго одељење истог разреда са 57 ђака, као и други течај у коме је било 12 ђака водила је Љубица Зечевић. Те школске године Жарко Зечевић водио је први течај са 34 ђака, други течај са 10 ђака, трећи течај са 33 ђака, четврти течај са 15 ђака и други разред у коме је било 47 ђака.⁸⁵

На почетку 1920/21. године, такође у четири разреда било је уписано: у први разред 28 ученика и 4 ученице, у други разред 46 ученика и 7 ученица, у трећи разред 39 ученика и 4 ученице и у четврти разред 31 ученик и 2 ученице. Први и други разред водила је Љубица Зечевић. На испиту из првог и другог разреда је било укупно 82 ђака, а само један ученик првог разреда поновио је разред. Из трећег и четвртог разреда на испиту је било 62 ђака. Ове разреде водио је Жарко Зечевић.⁸⁶

Школске 1921/22. године дошло је до промене учитеља. Драгомир Станојевић водио је трећи и четврти разред са укупно 67 ученика и 4 ученице, док је Витослава Станојевић водила први и други разред са укупно 63 ученика и ученица. У први разред било је уписано 28 а у други 35 ђака. На испиту из ових разреда био је 51 ђак. На почетку исте школске године у трећи и четврти разред било је уписано 83 ученика и 8 ученица, и у први и други разред 58 ученика и 5 ученица.

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било уписано 129 ђака: 120 ученика и 9 ученица. У први разред био је уписан 31 ђак, у други 27 ђака, у трећи 45 и у четврти 29 ђака. Први и други разред водила је Витослава Станојевић а трећи и четврти разред Драгомир Станојевић. Из првог разреда 4 ђака је поновило разред а из другог разреда један ђак.

⁸⁵ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 1.

⁸⁶ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 1. Према извештају школског надзорника Жарко Зечевић је водио и течај. На крају школске године у његовим разредима редовно је похађало наставу 56 ученика и 6 ученица, док први и други разред редовно је похађало 75 ученика и 10 ученица.

*Ђаци основне школе у Војски крајем 20-тих година
(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)*

Из трећег разреда 9 ђака није било на испиту и из четвртог разреда 4 ђака. Сви су они поново уписали исте разреде.⁸⁷

Школске 1923/24. године, први разред уписало је 22 ђака, други разред 17, трећи разред 30 и четврти разред 23 ђака. И ове школске године Витослава Станојевић водила је први и други разред а Драгомир Станојевић трећи и четврти разред.⁸⁸

Следеће школске 1924/25. године у први разред било је уписано 22 ђака, у други разред 18, у трећи 15 и у четврти разред 21 ђак. Из првог разреда на испиту је било 15 ђака, као и из другог разреда. Из трећег разреда 2 ђака су поновиле разред, док је 7 ђака четвртог разреда морало да понови упис, јер нису редовно похађали наставу. И ове школске године Витослава Станојевић водила је одељење првог и другог разреда а Драгомир Станојевић трећег и четвртог разреда.⁸⁹

⁸⁷ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 1.

⁸⁸ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 1.

⁸⁹ ИАЈ, Ф 171, Уписница бр. 1.

ГЛАДНА⁹⁰

Ђаци из Гладне учили су у школи у Дубокој. Школски надзорник је предложио 1920. године подизање нове школске зграде у селу. Становници села су током 1922. године успели да од општине добију земљиште и једну зграду од које су направили школу. Зграда је имала три одељења: једну учионицу величине 200 м³, канцеларију 60 м³ и ходник 40 м³. За једног учитеља је постојао стан ван школске зграде, који се састојао од једне собе, кухиње и ходника, мада је према извештају школског надзорника за 1922/23. школску годину, учитељ за стан је користио канцеларију. Школско двориште величине 230 м² било је ограђено. Школа је имала школску башту величине 170 м². Од 1922. године постојао је фонд за подизање школске зграде са капиталом од 9.000 динара.

Школске 1922/23. године учитељ је био Милан Аранђеловић. Водио је припремно одељење и сва четири разреда, са укупно 19 ученика и 3 ученице. Следеће школске 1923/24. године за учитеља је постављен Светомир Миловановић. Он је такође водио припремно одељење и сва четири разреда, са укупно 29 ученика и 15 ученица.

Следеће школске 1924/25. године било је уписано 39 ђака: у први разред 3 ученика и једна ученица, други 10 ученика и 11 ученица, трећи 9 ученика и једна ученица и у четврти разред 4 ученика. На главном испиту јуна 1925. године било је: из првог разреда 3 ученика, из другог разреда 10 ученика и 9 ученица, из трећег разреда 8 ученика и 1 ученица и из четвртог разреда 4 ученика. Сви су положили разреде. Исте године први разред је уписало 8 ученика и 4 ученице.⁹¹

⁹⁰ Гладна је 1923. године имала 97 домова и 135 пореских глава. Деце дорасле за школу био је 50.

⁹¹ АЈ, 66, 1916.

ГЛОЖАНЕ

У Гложану школа је постојала од 1820. године. Са њом су углавном управљали свештеници све док учитељи нису постављени 1892. године. Школа је подигнута 1887. године под председништвом Јована Стевановића. Имала је две учионице, једну малу канцеларију, велики ходник. У Гложану школа је имала три одељења, а два са кубатуром од по 160 м³, била су погодна за одржавање наставе. Школа је имала прописан стан са две собе, кухињом, предсобљем, подрумом и шталом. Стара школа, зидана од камена, имала је три собе, кухињу и предсобље. Постојала су два засебна стана за учитеље. Земљиште код школе износило је 40 ари. Школа је имала један комад земље у величини од 32 ара, које су обрађивали учитељи а налазило се око један километар од школе. Школа се издржавала од школског приреза. Налазила се на равном месту. Здравствени услови су били добри. Људи су имали добар однос према школи.

У току рата уништена школска имовина била је у вредности од 5.840 динара. Ту је спадало: 125 прозорска окна са дрвеним крилима и стаклом у вредности од 1.687 динара, сама школска зграда, шупа, обор са шупом и патос у вредности од 400 динара, браве, три пећи, под у вредности од 625 динара, 9 столова, 35 скамија, 10 столица, 2 ормана у вредности од 1.145 динара, школска књижница у вредности од 1.000 динара, ограда и једна капија у вредности од 350 динара, секира, мотика, корито, бакрач у вредности од 76 динара, три канте за воду у вредности од 36 динара тестера за дрва и 4 дрвене клупе у вредности од 126 динара, 20 кубика дрвета у вредности од 400 динара.⁹² За школа је после рата набављен намештај, наставна средства и најпотребније ствари, а и даље није имала књижницу, мапе, ормане и Шрајберове слике, што је непријатељ упропастио приликом окупације.

⁹² АЈ, 66, 1286.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.546 динара, а било је утрошено 2.225 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 6.985 динара, а утрошено је до 1. јула 1920. године 1.530 динара. За 1921. годину школски буџет је планиран у висини од 11.425 динара. До 1. августа у општински буџет се слило 14.840,04 динара а за потребе школе издвојено је 5.051 динар.⁹³ Према буџету за 1925. годину, од 168.193 динара и 95 пара, за школу је било планирано да се издвоји 30.733 динара и 50 пара. У првој половини године прикупљено је 30.733 динара, а школи је за исти период предато 9.920 динара.⁹⁴

Школске 1920/21. године, школа је такође имала две зграде. У новијој згради постојале су две простране, чисте и светле учионице. У истој згради и даље се налазио стан за учитеља. Друга старија школска зграда имала је једну учионицу и учитељски стан, који се састојао из пространог ходника, собе и кухиње. Двориште са једне стране није било ограђено. У њему се налазио бунар са добром пијаћом водом и звонара са школским звоном. Баште није било.

Нова општинска управа 27. септембра 1920. године упутила је молбу Министру просвете да се смени дотадашњи школски одбор, који је изабран 1. јануара 1919. године, и призна ново изабрани одбор, који је изабран 29. августа 1920. године. Разлог таквог предлога је тај, што се сматрало да за време мандата од једне године и осам месеци одбор није ништа урадио на поправци школске зграде. Молбу нове општинске управе и новоизабраног школског одбора Министру просвете предао је игуман Миљковог манастира Теодосије Томић. Према извештају школског надзорника, школски одбор је радио добро, и заузимањем тог одбора извршене су најнужније оправке на школској згради, која је могла да отпочне рад још почетком 1919. године, али није било учитеља. Против тог одбора није било ни једне примедбе управитеља школе, а и школа је радила током целе те школске године. На предлог школског надзорника, Министар просвете није дозволио смену школског одбора, коме је иначе двогодишњи мандат истицао 1. јануара 1921. године, када је требало извршити избор новог школског одбора.⁹⁵

Кмет села Гложана Каменко Цветковић и чланови Јован Стевановић и Ст. Стојановић, упутили су 6. маја 1919. године предлог

⁹³ АЈ, 66, 1916.

⁹⁴ АЈ, 66, 1916.

⁹⁵ АЈ, 66, 1916.

школском надзорнику, који је требало да пренесе Министру просвете. Они су обавестили школског надзорника, да школа према броју ђака има право на три одељења, а да је до тада школа добијала по једног или двојицу учитеља, и то углавном несвршене ђаке, који су напуштали рад чим су их њихове школе позвале. Често затварање и отварање школе штетило је угледу школе. Било је уписано 122 ђака у два одељена, који су озбиљним радом успешно прешли велики део градива. Али двојица вршиоца дужности Милован Момировић и Владимир Нешић поднели су оставке, јер су обојица желели да се упишу на факултете, па су тражили постављење два стална учитеља. Школски надзорник је подржао овај предлог школског одбора у Гложану, да не би ученицима пропала година, а и ово село је увек предњачило у снабдевању своје школе.⁹⁶

Школа је са радом започела 16. октобра 1919. године. Мешовита одељења првог и другог разреда водила је Десанка Јовановић, која је на ту дужност постављена 28. септембра 1919. године. Вршила је и дужност управитеља. Два разреда трећег и четвртог течаја водила је Љубинка Давидовић, из Милутинца у окружју крагујевачком.

На крају школске 1919/20. године у четири разреда било је уписано: у први разред 57 ученика и 9 ученица, у други разред 67 ученика и 8 ученица, у трећи разред 6 ученика и 2 ученице. Исте школске године школа није радила 21 дан због грипа. На почетку школске 1920/21. године било је уписано: у први разред 20 ученика и 10 ученица, у други разред 57 ученика и 9 ученица, у трећи разред 65 ученика и 8 ученица и у четврти разред 6 ученика и 2 ученице. На крају исте школске године први и други разред водила је Десанка Јовановић, у којима је учило 73 ученика и 16 ученица и Душан Адамовић трећи и четврти разред са 39 ученика и 7 ученица.

Школске 1921/22. године Десанка Аврамовић-Јовановић водила је први и други разред са укупно 46 ученика и 13 ученица, а Душан Аврамовић водио је трећи и четврти разред, у којима је било 91 ученик и 17 ученица.⁹⁷

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 154 ђака: 129 ученика и 31 ученица.

⁹⁶ АЈ, 66, 1916.

⁹⁷ На почетку 1921/22. године било је уписано више ђака у трећем и четвртном разреду, укупно 101, 86 ученика и 15 ученица.

На крају школске 1923/24. године Милица Рашић водила је трећи и четврти разред са 30 ученика и 8 ученица, а Загорка Милошевић први и други разреду којима је било 28 ученика и 6 ученица.

ГРАБОВАЦ

Школа у Грабовцу подигнута је 1890. године.⁹⁸ За њено подизање заслужан је Миљко А. Јовановић из Грабовца. Школску општину чинило је и село Врлане. Школа се налазила у средини села. Сазидана је 1903. године. Школа је имала два одељења од 216 м³ и 80 м³. Друго одељење радило је у згради Земљорадничке задруге. Зграда у којој се налазило прво одељење била је од тврдог материјала и имала је једну учионицу, ходник за ђаке и канцеларију, и стан са две собе, кухињом, предсобљем и подрумом. Других зграда није било. За друго одељење узета је зграда под кирију од Синђелићеве Кредитне Земљорадничке задруге. Та зграда имала је једну учионицу, једно мало предсобље и једну малу собицу. Одговарајући стан постојао је за једног наставника, а другоме за непотпуни смештај плаћало се 15 динара месечне станарине.

Земљиште код школе износило је 14 ари и 43 м², а земљиште које је дато учитељима на обрађивање имало је 40 ари. Школска башта је школске 1922/23. године била величине 700 м² и обрађивао је управитељ школе. Њиву, коју је те године општина доделила наставницима на обраду износила је 30 ари. Школу је издржавала општина из општинског приреза. Школа се налазила на узвишеном месту. Здравствени услови су били погодни. Људи су се рђаво односили према школи.

У току рата уништена школска имовина вредела је 2.318 предратних динара, и ту је спадало: 24 клупе у вредности од 1.200 динара, један мали сто у вредности од 50 динара, једна катедра у вредности од 40 динара, једна карта Србије у вредности од 27 динара, једна мала карта Србије у вредности од 15 динара, две столице у вредности 16 динара, један дрвени орман у вредности од 100 динара, канцеларијски сто политиран у вредности од 50 динара, једна руска

⁹⁸ Школа је отворена 1892. године.

рачунаљка у вредности од 20 динара, школска књижница у вредности од 500 динара, ђачка књижница у вредности од 150 динара, 9 столова у вредности од 40 динара, слика Светог Саве у вредности од 60 динара, слика Краља у вредности од 60 динара, учила за мере у вредности од 40 динара.⁹⁹

Школа није имала намештај, књижницу и наставна средства и друге потребе. Школске потребе су се набављали школским новцем али врло нередовно. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 8.175 динара. У тој години утрошено је 7.075,28 динара. За 1920. годину било је предвиђено издвајање 5.040 динара. До 1. јула 1920. године из буџета није утрошен ни један динар. За 1921. годину школски буџет је износио 7.300 динара. Од 4.035,40 динара прикупљеног новца од општинског буџета до 1. августа школи је предато 2.000 динара.¹⁰⁰

Школски надзорник је предложио Министру просвете додељивање похваница часницима грабовачке општине, јер су до 1. јануара 1922. године, прикупили и предали сав школски прирез за 1921. годину. За похвалницу су предложени: Божидар Јовановић, председник општине, Милан Стојановић, општински деловођа и Драгомир Матејић, општински благајник.

Општински буџет за 1925. годину требао је да износи 77.680 динара. Од тога за потребе школе било је планирано да се издвоји 28.950 динара. У првој половини године општински буџет прикупљен је у износу од 30.115 динара, од чега је школи предато 9.100 динара.¹⁰¹

У Грабовцу школа је имала два одељења, а само једно је било уређено за наставу. Ни ова школа није имала учитеља. Учитељ Милан Ненадовић, налазио се у војсци а Александра Мијатовић, налазила се у Крагујевцу. Она је била позвана да настави рад у школи.

Школа је и школске 1920/21. године радила у двома зградама. У згради која је узета у закуп, налазио се и стан за једног учитеља. Школско двориште није било ограђено и уређено. Школска башта била је добро обрађена.

Школа је рад обновила 16. августа 1919. године. Први разред и мешовита одељења трећег и четвртог течаја водио је Милан Ненадовић,

⁹⁹ АЈ, 66, 1286.

¹⁰⁰ АЈ, 66, 1916.

¹⁰¹ АЈ, 66, 1916.

из Породина, који је у Грабовац дошао 1. септембра 1904. године. Вршио је и дужност управитеља.

На крају школске 1919/20. године први разред имао је 43 ученика и 8 ученица, други разред 40 ученика и 6 ученица, трећи разред није имао ученике, а четврти разред имао је само 13 ученика. Исте школске године школа није радила 113 дана. Због грипа 21 дан и због проблема око огрева 92 дана.

На почетку школске 1920/21. године у први разред било је уписано 27 ученика, у други разред 40 ученика и 8 ученица, и у трећи разред 42 ученика и 4 ученице. Ћаке првог и другог разреда водила је Александра Мијатовић.¹⁰² Александра Мијатовић водила је и ћаке другог одељења другог разреда у које је било уписано 17 ћака и трећи разред са уписаних 46 ћака, јер је њихов учитељ током године био на боловању. Из ових одељења на испиту је било 45 ћака.¹⁰³

Школске 1921/22. године Живота Миливојевић водио је трећи и четврти разред са укупно 71 учеником и 13 ученица. У трећи разред било је уписано 57 а у четврти разред 33 ћака. На испиту је било 78 ћака. Александра Мијатовић водила је први и други разред са укупно 65 ученика и 14 ученица. У први разред било је уписано 47 а у други разред 33 ћака. На испиту је било 76 ћака.¹⁰⁴

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 147 ћака: 119 ученика и 28 ученица. Први разред уписало је 22 а други разред 45 ћака. И ове школске године одељење првог и другог разреда водила је Александра Мијатовић. На испиту је било 62 ћака. У трећи разред било је уписано 37 а у четврти разред 44 ћака. На испиту било је 66 ћака. Одељење трећег и четвртог разреда водио је Живота Миливојевић.¹⁰⁵

Школске 1923/24. године први разред имао је уписаних 16 а у други разред 19 ћака. На испиту је било 32 ћака. Ово одељење водила је

¹⁰² ИАЈ, ф 173, Уписница бр. 22. Према уписници у први разред био је уписан 41 ћак, у други разред 37 ћака. На испиту је било укупно 66 ћака.

¹⁰³ ИАЈ, Ф 173, Уписница бр. 27. Према извештају школског надзорника на крају школске 1920/21. године Милан Ненадовић био је учитељ другог одељења другог разреда и трећег разреда. У овим одељењима било је укупно 42 ученика и 6 ученица. Александра Мијатовић водила је први разред и прво одељење другог разреда, у којима је било 63 ученика и 7 ученица.

¹⁰⁴ На почетку 1921/22. године било је уписано: у трећи и четврти разред 68 ученика и 12 ученица, и у први и други разред 60 ученика и 10 ученица.

¹⁰⁵ ИАЈ, Ф 173, Уписница бр. 22.

Александра Мијатовић. Исте школске године у трећи разред било је уписано 50 ђака а у четврти разред 27. На испиту је било 66 ђака. Одељење трећег и четвртог разреда водио је Живота Миливојевић.¹⁰⁶

Школске 1924/25. године другачије су формирана одељења. Сада је ученике другог разреда у коме је било уписано 27 ђака и ученике трећег разреда са 21 уписаним ђаком водила Александра Мијатовић-Ђурђевић. На испиту је било из другог разреда 17 и из трећег разреда 17 ђака. Само по један ученик ових разреда није положио завршни испит. Живота Миливојевић сада је водио одељење, које су чинили први разред са 13 уписаних ђака и четврти разред са 33 уписана ђака. На завршном испиту само два ђака четвртог разреда нису успешно положила разред.¹⁰⁷

¹⁰⁶ ИАЈ, Ф 173, Уписница бр. 22.

¹⁰⁷ ИАЈ, Ф 173, Уписница бр. 22, 27.

ДУБЉЕ

Ђаци из Дубља похађали су основну школу у Свилајнцу до 1890. године. Те године је купљен плац са кућом у којој је смештена школа. Та зграда је касније служила као стан за учитеља. Нову школу у Дубљу подигли су мештани села 1896. године за време када је председник општине био Лазар Милић. Школа се налазила у средини села. Школска зграда је била саграђена од тврдог материјала и имала је две учионице, које су биле по 146 м³, канцеларију, ходник, стан за учитеља са две собе, кухињом, предсобљем и подрумом. Од два одељења ни једно није било уређено за наставу. За другог наставника постојала је одвојена зграда, која је имала две собе, кухињу и предсобље. У дворишту се налазила шупа. Земљиште на коме су се налазиле школске зграде износило је 28, 5 ари: под зградом 2 ара, двориштем 16,5 ари и баштом 10 ари, коју је обрађивао учитељ. Другог имања школа није имала. Школу је издржавала општина школским прирезом. Терен на коме се налазила школа био је добар и здрав. Људи су раније добро помагали школу, али после рата не.

Током рата уништена је школска имовина у вредности од 11.756 предратних динара. Ту је спадало: школска књижница у вредности од 8.000 динара, канцеларијски прибор у вредности од 200 динара, географске карте у вредности од 600 динара, школска ограда у вредности од 500 динара, 13 клупа у вредности од 400 динара, два чивилука у вредности од 60 динара, алат за башту и конопац за звонце у вредности од 15 динара, двоја врата у вредности од 20 динара, 15 прозорска окна у вредности од 260 динара, 15 прозорска крила у вредности од 150 динара, два ормана у вредности од 400 динара, један шпорет у вредности од 50 динара, један писаћи сто у вредности од 20

динара, три столице у вредности од 18 динара, једна табла у вредности од 150 динара, две канте за воду и две чаше у вредности од 22 динара, шест месинганих брава у вредности од 30 динара, једна секира и једна тестера у вредности од 9 динара, три пећи у вредности од 180 динара, једна машина за шишање ђака у вредности од 10 динара, метарске мере у вредности од 100 динара, канцеларијска лампа у вредности од 10 динара, један глобус у вредности од 30 динара, Шрајберове слике у вредности од 100 динара, зидни сат у вредности 25 динара, шафољ за прање руку у вредности од 5 динара, рачунаљка у вредности од 30 динара, две слике Светог Саве у боји у вредности од 100 динара, две слике Краља Петра и две слике престолонаследника у вредности од 200 динара, три разне слике у вредности од 60 динара.¹⁰⁸

Школа је имала 10 клупа, 2 табле, 1 сто и 2 столице. Остали намештај, књижницу и наставна средства уништили су непријатељи.

За школу су се набављале ствари школским новцем али врло лоше. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 11.080 динара, а утрошено је 8.171 динар. Те године је из школског буџета исплаћено 4.762 динара, али је школи позајмио 3.500 динара свог новца школски благајник Јован Пантић.¹⁰⁹ За 1920. годину било је предвиђено 6.245 динара. До 1. јула 1920. године предвиђена средства нису трошена. Исте године је утрошено 6.891 динар.¹¹⁰ За 1921. годину школски буџет је планиран у висини од 8.338 динара. До 1. августа школи је предато 1.800 динара. До тог датума дуг из 1919. и 1920. године износио је 3.591 динар.¹¹¹ У току 1921. године примљено је 6.790 динара.¹¹²

Пошто су предвиђена средства за школски прирез за 1921. годину исплаћена до 1. јануара 1922. године, школски надзорник предложио је Министру просвете, за додељивање похвалнице, часнике дубљанске општине: Михаила Ватића, председника општине, Лазара Милетића, општинског деловођу, Димитрија Којчића, општинског благајника и Јована Пантића, школског благајника.

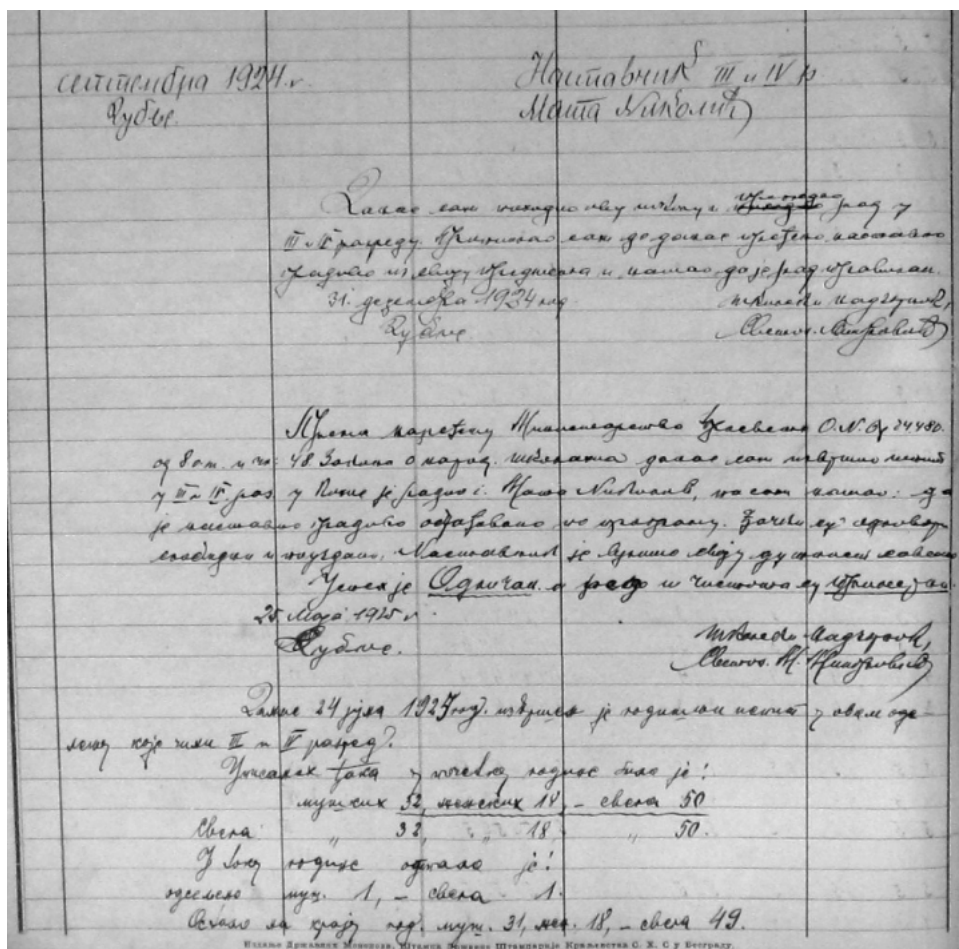
¹⁰⁸ АЈ, 66. 1286.

¹⁰⁹ Летопис Државне народне школе у Дубљу.

¹¹⁰ Летопис Државне народне школе у Дубљу.

¹¹¹ АЈ, 66, 1916.

¹¹² Летопис Државне народне школе у Дубљу.

Школски буџет за 1922. годину износио је 12.200 динара. Цела сума исплаћена је у току године, а преко тога још и 410 динара новчаних казни.¹¹³

За 1925. годину, од 81.750 динара планираног општинског буџета, требало је за школу издвојити 14.380 динара. У првој половини године у општинској каси било је прикупљено 22.053 динара, од чега је за рад школе утрошено 2.160 динара.¹¹⁴

¹¹³ Летопис Државне народне школе у Дубљу.

¹¹⁴ Летопис Државне школе у Дубљу, Од стране општине дато је за издржавање школе: 1919 – 8.262 динара; 1920 – 9.754,50 динара; 1921 - 14.379

Школске 1920/21. године школска зграда је била добро уређена, као и учитељски станови. Уређење школе извршио је Каменко Протић, предузимач из Свилајнца за суму од 5.698 динара.¹¹⁵ Школско двориште било је добро уређено за дечије игралиште. Школа није имала школски бунар, али се у близини налазио бунар са добром пијаћом водом. Мала школска башта била је добро уређена.

Учитељи у школи су били Матеја Николић и Људевит Хелмер, који је био у војсци. Матеја Николић стипио је на дужност 29. децембра 1918. године.¹¹⁶ Школа је са радом званично почела 17. марта 1919. године. Тада је уписано 68 ученика и 21 ученица. Постојало је само једно одељење.¹¹⁷

Матеја Николић, из Сувојнице у окружју врањанском, који је у школи радио од 1904. године, водио је други разред и мешовито одељење другог течаја, а вршио је и дужност управитеља. Марија Петровић из Левадице у окружју пожаревачком, која је у школи радила од 27. фебруара 1919. године, водила је први разред и мешовити разред првог течаја.

На крају школске 1919/20. године било је уписано: у први разред 19 ученика и 10 ученица, у други разред 76 ученика и 12 ученица.¹¹⁸ Према уписници, 1919. године Матеја Николић водио је први разред са 38 уписаних ђака, први течај са 45 ђака, а школске 1919/20. године други разред са 19 ђака и други течај са 47 ђака.¹¹⁹ Исте школске године школа није радила 38 дана. Због грипа није радила 21 дан, због шарлаха 10 дана и 7 дана због недостатка огрева.

На почетку школске 1920/21. године било је уписано: у први разред 20 ученика и 39 ученица, у други разред 22 ученика и 11

динара; 1922 – 10.619,60 динара; 1923 – 11.703 динара; 1924 – 16.699,10 динара; 1925 – 18.569,60 динара.

¹¹⁵ Каменко Протић је добио посао око уређења школе на лицитацији одржаној 23. јула 1919. године.

¹¹⁶ Летопис Државне народне школе у Дубљу. Марија Петровић радила је у школи до смрти 11. октобра 1926. године.

¹¹⁷ Летопис Државне народне школе у Дубљу. Према једном другом документу школа је отпочела са радом 16. августа 1919. године.

¹¹⁸ ИАЈ, Ф 197, Уписница бр. 41. Школске 1919/20. године у први разред био је уписан 41 ђак, и у први разред првог течаја 50 ђака. Учитељица је била Марија Петровић.

¹¹⁹ ИАЈ, Ф 197, Уписница бр. 41.

ученица. Ове разреде водила је Марија Петровић. У трећи разред, који је водио Матеја Николић, било је уписано 76 ученика и 12 ученица. На крају исте школске године, према извештају школског надзорника, у разредима Марије Петровић било је 32 ученика и 14 ученица, и у разреду Матеје Николића 67 ученика и 9 ученица.¹²⁰ На испиту су сви ученици, који су редовно похађали школу, положили разред и прешли у четврти разред.¹²¹

Школске 1921/22. године било је уписано укупно 178 ђака. Матеја Николић водио је други разред са 13 уписаних ученика и 6 ученица и четврти разред, у који је учило 63 ђака, односно 54 ученика и 9 ученица. На испиту је било 77 ђака. Из другог разреда два ђака су поновила разред, а из четвртог само један ђак. Исте године Марија Петровић водила је први разред у који је било уписано 63 ђака, односно 29 ученика и 40 ученица и трећи разред у који је било уписано 22 ученика и 11 ученица. На испиту јуна 1922. године било је 47 ђака. Само два ђака првог разреда поновило је разред.¹²²

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 105 ђака: 61 ученик и 44 ученица. У први разред било је уписано 13 ученика и 25 ученица, у други 17 ученика и 5 ученица. Ове разреде је водила Марија Петровић. На испиту је било 45 ђака. Први разред је поново уписало 11 ђака. Школске 1922/23. године у трећи разред било је уписано 13 ученика и 4 ученице, а у четвртом 18 ученика и 10 ученица. На испиту је било 33 ђака. Трећи разред су поновиле две ученице а четврти шест ученица. Учитељ другог и четвртог разреда био је Матеја Николић.¹²³

Школске 1923/24. године укупно је било уписано 90 ђака. Први разред уписало је 12 ученика и 10 ученица и други разред уписало је 11 ученика и 15 ученица. Разреде је водила Марија Петровић. На испиту је било 39 ђака. Из првог разреда успешно је положило 15 ђака а из другог разреда 24 ђака. Исте школске године у трећи разред било је уписано 17 ученика и 5 ученица а у четврти 15 ученика и 5 ученица. На испиту из оба разреда било је 30 ђака. Трећи разред успешно је положило 18 а

¹²⁰ АЈ, 66, 1916.

¹²¹ ИАЈ, Ф 197, Уписница бр. 40. Школске 1921/22. године у други разред било је уписано 19 а у четврти разред 63 ђака. На испиту је било 77 ђака. Из другог разреда два ђака су поновила разред, а из четвртог разреда само један ђак.

¹²² ИАЈ, Ф 197, Уписница бр. 41. На почетку школске 1921/22. године у други и четврти разред било је уписано 80 ученика и 13 ученица.

¹²³ ИАЈ, Ф 197, Уписница бр. 40.

четврти 12 ђака. Учитељ трећег и четвртог разреда био је Матеја Николић.¹²⁴

Школске 1924/25. године било је уписано укупно 92 ђака. Марија Петровић поново је водила ђаке првог и другог разреда, у којима је било уписано 25 односно 17 ђака. У првом разреду уписано је 10 ученика и 15 ученица, и у другом разреду 11 ученика и 6 ученица. Укупно 30 ђака прешло је у старије разреде. Исте године Матеја Николић водио је трећи и четврти разред. У трећи разред било је уписано 14 ученика и 14 ученица а у четврти 18 ученика и 4 ученице. На испиту је био 41 ђак, 28 ученика и 13 ученица. Из четвртог разреда 8 ђака није редовно похађало школу. Сви који су полагали завршни испит били су успешни.

Бројно стање ђака школе у Дубљу према школском летопису

Шк. год.	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред		укупно		Општ а оцена успех а
1918/ 19.	26 м	12 ж	1. теч ај 43 м	1. теч ај 2 ж	-	-	-	-	69 м	14 ж	-
1919/ 20.	20 м	21 ж	15 м	14 ж	1.теч 29 м	1.теч 21 ж	2.теч 45 м	2.теч 2 ж	109 м	58 ж	в.доб.
1920/ 21.	20 м	40 ж	22 м	12 ж	75 м	13 ж	-	-	117 м	65 ж	одлич

¹²⁴ ИАЈ, Ф 197, Уписнице бр. 40, 41.

1921/ 22.	25 м	41 ж	13 м	6 ж	21 м	12 ж	53 м	10 ж	112 м	69 ж	одлич
1922/ 23.	13 м	15 ж	17 м	5 ж	13 м	4 ж	8 м	10 ж	61 м	44 ж	одлич
1923/ 24.	13 м	13 ж	12 м	14 ж	17 м	5 ж	15 м	5 ж	57 м	37 ж	одлич
1924/ 25.	10 м	15 ж	11 м	6 ж	14 м	14 ж	18 м	4 ж	53 м	39 ж	одлич

ДУБНИЦА

У Дубници је школа отворена око 1874. године заузимањем тадашњег свештеника Филипа Поповића и председника општине Ђорђа Поповића. Школа је преправљена од општинске канцеларије, која је била сазидана 1860. године. Била је у истој зради и после првог светског рата. Школа се налазила у средини села. Зграда је била од слабог материјала и имала је 6 одељења: једну учионицу од 70 м³, две собе за учитељски стан, кухињу, предсобље. У школи постојало је само једно одељење, и оно није било исправно. Пошто стан није био по пропису доплаћивало се учитељу по 20 динара месечно. Сем школског дворишта школа је имала један хектар школске баште и шест ари винограда, који је обрађивао учитељ. Школу је издржавала општина из школског приреза. Здравствени услови терена на коме се налазила школа били су добри. Људи су се добро бринули за школске потребе.

Школа је имала све потребне ствари, али оне су уништене за време окупације. Уништено је: школске слике у вредности од 20 динара, ђачке клупе у вредности од 300 динара, пећи и шпорет у вредности од 300 динара, две школске табле у вредности од 100 динара, један кревет са намештајем у вредности од 200 динара, три лампе у вредности од 450 динара, једна карта Србије, све географске и историјске карте и Шрајберове слике све у вредности од 500 динара, рачунаљка у вредности од 30 динара, све књиге Српске књижевне задруге и друге књиге, листови од 1870. године па све до 1914. године и школски закони и уписнице све у вредности од 1.500 динара, пет врата и осам прозора у вредности од 400 динара, целокупна ограда око школског дворишта у вредности од 600 динара. Уништена школска имовина вредела је 4.175 предратних динара.¹²⁵

Потребе за школу набављале су се школским новцем. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.120 динара, али те године није ништа издвојено, јер школа није радила. За 1920. годину било је предвиђено 4.200 динара, али као и предходне године, нису издвајана средства. За

¹²⁵ АЈ, 66. 1286.

1921. годину планиран је школски буџет у висини од 6.080 динара, а до 1. августа школи је предато 2.220 динара, од прикупљених 3.615,51 динара у општинској каси.¹²⁶ За 1925. годину за рад школе било је планирано 21.280 динара, од укупног општинског буџета од 48.720 динара. У првој половини године, прикупљено је 19.000 динара, а за рад школе утрошено је 4.500 динара.¹²⁷

Школске 1920/21. године зграда је била добро поправљена и окречена. Пространо школско двориште било је ограђено, као и школска башта која је била добро обрађена. Школа није имала бунар.

Школа није имала учитеља, јер је Светозар Новаковић, из Доње Крвавице, постављен за учитеља 28. септембра 1919. године, а отпуштен 1. јануара 1920. године.

У школској 1919/20. години није било уписа ученика, јер тада школа није имала учитеља. На почетку школске 1920/21. године било је уписано у првом разреду 55 ученика и једна ученица, у другом разреду један ученик и у трећем разреду један ученик и једна ученица. На крају године, према извештају школског надзорника, учитељ Чедомир Љубичић водио је само први разред са 49 ученика и 6 ученица.¹²⁸

Школа је школске 1921/22. године имала четири разреда, које је водио Чедомир Љубичић. Укупно је било 75 ђака, односно 64 ученика и 11 ученица.¹²⁹

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 88 ђака: 69 ученика и 19 ученица.

На крају школске 1923/24. године у школи су постојали само трећи и четврти разред са 37 ученика и 2 ученице. Ове разреде водила је Јелка Барбир.

На почетку школске 1924/25. године било је уписано у сва четири разреда 72 ђака. У први разред 17 ученика и 16 ученица, у други 7 ученика и 4 ученице, у трећи разред 9 ученика и 4 ученице и у четврти разред само 15 ученика. Исте школске године редовно је школу похађало 15 ученика и једна ученица првог разреда, 3 ученика и 3 ученице другог разреда, 2 ученика трећег разреда и 13 ученика четвртог разреда. Трећи и четврти разред нису похађала женска деца.

¹²⁶ АЈ, 66, 1916.

¹²⁷ АЈ, 66, 1916.

¹²⁸ АЈ, 66, 1916.

¹²⁹ На почетку школске 1921/22. године било је уписано 5 ђака више: 66 ученика и 14 ученица.

ЈАСЕНОВО

У Јасенову је школа по жељи целог села одвојена од тропоњске школе и смештена је у преправљеној општинској судници. За њено отварање заслужан је Сима Катић, инжињер и народни посланик уз сарадњу Пауна Грујића, Илије Кодича, Јанаћка Ђорђевића и Петра Белића, сви из Јасенова. Школа се налазила у средини села. Школска зграда је у облику правоугаоника, дужине 14,5 метара и ширине 7,5 метара, и висине 3 метра. Имала је четири одељења: једну учионицу од 109,5 м³, једну собу од 67,5 м³, једну собу 60 м³ и малу собицу од 18 м³. Учитељски стан налазио се у школској згради величине 67,5 м³. Стан није био одговарајући, зато је учитељ примао станарину од 20 динара месечно, која због рата није исплаћивана редовно. Осим школског дворишта школа није имала другог земљишта. Школу је издржавала општина школским прирезом. Школа се налазила на равном терену. Здравствени услови били су добри. Становници су добро помагали школу.

Вредност уништене имовине током рата износила је 13.000 предратних динара. Уништено је: 12 клупа ђачких, сто и две столице у вредности од 4.500 динара, орман и школска књижница у вредности од 1.500 динара, школска ограда, шпорет и две фуруне у вредности од 6.000 динара, дрва за огрев у вредности од 1.000 динара.¹³⁰

Школа, осим табле и рачунаљке није имала ништа од намештаја и наставних средстава. За школу је општина издвајала средства. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.650 динара, а утрошено је 3.265 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 3.600 динара, а утрошено је само 400 динара. Општински буџет за 1921. годину износио је 10.575 динара, а школски 6.040 динара. До 1. августа општина је прикупила 2.666,88 динара приреза, од чега је пребачено

¹³⁰ АЈ, 66. 1286.

школи 2.190,10 динара.¹³¹ Од укупно планираних 38.411 динара општинског буџета у 1925. години, за школу је требало издвојити 13.950 динара. За првих шест месеци издвојено је 1.704 динара, јер је у општинску касу прикупљено само 3.385 динара.¹³²

Школске 1920/21. године, иако од слабог материјала, зграда је била добро оправљена и чиста. Школско двориште било је ограђено и уредно. У школском дворишту налазио се шмрк за воду, која је била добара за пиће. Мала школска башта била је добро уређена.

У Јасенову школска зграда имала је само једно одељење и оно није било уређено У извештају од 30. јула 1919. године, школски надзорник је похвалио општину села Јасенова за однос према школи, која је била доста оштећена за време окупације. Заузимањем општинског суда и школског одбора прикупљено је 3.750 круна добровољних прилога, и са том сумом школска зграда је доведена у исправно стање. Ограђено је школско двориште, направљено 10 нових клупа, намештене пећи и купљена дрва за огрев, тако да је школа могла да отпочне рад, чим би учитељ ступио на дужност. Предложио је да се цела Јасеновачка општина похвали за овакав однос према школи. У томе су се нарочито истакли: Радосав Симић, председник општине, Паун Грујић, општински деловођа и Михаило Страјиновић, земљорадник.

Школски надзорник је поново јула 1922. године предложио министру просвете да се награде похвалницама: Владимир Ћорђевић, председник општине села Јасенова и председник школског одбора истог села, Војислав Симић, кмет и благајник општине и Паун Грујић, деловођа општине јасеновачке, јер су сав школски прирез за 1922. годину предали до 14. јуна исте године. Иста лица школски надзорник је предложио за похвалнице и јануара 1922. године, за предају школског приреза за 1921. годину.

Учитељ Драгутин Милић налазио се у војсци. Он је био родом из Роћевца, а у школи у Јасенову радио је од јануара 1913. године. Школа је рад обновила 16. августа 1919. године. По доласку у село школске 1918/19. године водио је ученике припремног разреда са 34 уписаних ђака и првог разреда у коме је било уписано 16 ђака. Школске 1919/20. године, поред припремног разреда у коме је било 14 ђака и

¹³¹ АЈ, 66, 1916.

¹³² АЈ, 66, 1916.

првог разреда са 37 уписаних ђака, Драгутин Милић водио је и други разред у коме је било уписано 16 ђака. Осим једног ђака из приправног одељења, сви остали су успешно положили разреде.¹³³ Исте школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа и 4 дана због одсуствовања учитеља.

На почетку школске 1920/21. године, тачније од 1. септембра 1920. године, дужност учитеља примио је Живота Миливојевић. Те школске године у припремно одељење било је уписано 19 ученика и једна ученица. У први разред било је уписано 9 ученика и 3 ученице, у други разред 33 ученика и 3 ученице и у трећи разред 12 ученика и две ученице.¹³⁴ На крају године у свим одељењима било је 66 ученика и 7 ученица.

Следеће школске године поново је дошло до промене учитеља. Михајло Синковски водио је сва четири разреда школске 1921/22. године, у којима је укупно било 75 ученика и 9 ученица. У припремни разред било је уписано 16 ђака, у први разред био је уписан 21 ђак, у други 14, у трећи 36 и у четврти 7 ђака. На испиту је било 83 ђака и сви су успешно положили разреде.¹³⁵

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 110 ђака: 90 ученика и 20 ученица. У припремно одељење било је уписано 28 ђака, у први разред 15, други 21, трећи 14 и у четврти разред 34. На испиту је било 98 ђака. Учитељ и ове 1922/23. школске године био је Михаило Синковски.¹³⁶

Почетком школске 1923/24. године приправни разред са 14 ђака, први разред са 26 ђака и други разред са 13 ђака водио је Милан Миливојевић. Драгољуб Милосављевић водио је трећи разред са уписаним 21 ђаком и четврти разред са 17 ђака. Из одељења Милана Миливојевића на главном испиту било је 49 ђака, и сви су успешно положили разреде. Из одељења Драгољуба Милосављевића на испиту је било 34 ђака, који су такође били успешни.¹³⁷

¹³³ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 28. Према извештајима школског надзорника на течају је било 7 ученика и 3 ученице, у првом разреду 33 ученика и 3 ученице и у другом разреду 12 ученика и 2 ученице.

¹³⁴ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 28.

¹³⁵ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 28.

¹³⁶ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 28.

¹³⁷ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 28.

Почетком 1924/25. школске године поново је дошло до промене учитеља. Приправни разред са 6 ђака, први разред са 9 ђака и други разред са 26 ђака водила је Олга Христодуловић. Станоје Јовановић водио је 12 ђака трећег и 23 ђака четвртог разреда. Из одељења Олге Христодуловић на испиту је било 40 ђака, а само су две ученице другог разреда поновиле разред. Од 34 ђака трећег и четвртог разреда, који су полагали главни испит, сви су успешно положили.¹³⁸

¹³⁸ ИАЈ, Ф 170. Уписница бр. 28.

КУПИНОВАЦ

У Купиновцу школа је преправљена од општинске суднице. Школа је први пут отворена 1908. године. За њено подизање заслужни су: Тома Стевановић, Станимир Тодоровић и Љубомир Стевановић. Школа се налазила у средини села. У школској згради постојала је једна учионица од 120 м³, две собе и кухиња за стан учитеља. Стан за учитеља је био непотпун, због тога је учитељ добијао 20 динара месечно. Земљиште код школе износило је 600 м², а имала је и једна њива ван школе величине 60 ари, коју је обрађивао учитељ. Школу је издржавала општина школским прирезом. Према извештају из 1923. године, величина школског дворишта износила је 1.100 м², а њиве 50 ари. У дворишту није постојао бунар, већ се вода користила из потока у непосредној близини школе. Здравствени услови су били добри. Становништво се одлично односило према школи.

Вредност уништене имовине износила је 2.700 предратних динара. Оштећено је или потпуно уништено: школска зграда у вредности од 2.300 динара, две клупе у вредности од 100 динара, школска књижница у вредности од 100 динара, канцеларијски материјал и штамбиљи у вредности од 50 динара, орман у вредности од 50 динара, слика Таковски устанак и слика Светог Саве у вредности од 100 динара.¹³⁹

¹³⁹ АЈ, 66. 1286.

*Отварање основне школе у Купиновцу 16. новембра 1908. године
Учитељ Нико Ћоновић
(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)*

Школа је после рата имала седам ђачких клупа, једну таблу, рачунаљку и орман. Друго ништа није имала. Школа је издржавана школским прирезом. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.400 динара. Те године издвојено је 1.211 динара. Следеће 1920. године било је предвиђено издвајање у висини од 3.180 динара, али до 1. јула 1920. године није ништа утрошено. За 1921. годину општински буџет је планиран у висини од 5.750 динара. Од тога планирано је за школске потребе 4.000 динара. До 1. августа општински порез прикупљен је у висини од 2.451,60 динара, а школи је пренето 1.350 динара.¹⁴⁰ За 1925. годину општински буџет је требао да износи 25.070 динара. Од тога за школске потребе било је планирано да се издвоји 8.900 динара. У првој

¹⁴⁰ АЈ, 66, 1916.

половини године прикупљено је 7.154 динара општинског пореза, а школи је пренето 3.400 динара.¹⁴¹

Школске 1920/21. године, зграда иако од слабог материјала била је добро поправљена и чиста. Школско двориште било је ограђено. Школа није имала башту ни бунар.

У Купиновцу је после рата било је формирано мешовито одељење првог разреда, у просторији која је била уређена, али школа није имала наставника.¹⁴²

Рад је школа обновила 25. августа 1919. године. Према уписници школе, ђаци трећег разреда школске 1920/21. године први разред су уписали 15. марта 1918. године, док су ђаци другог разреда исте школске године, први разред уписали 1. септембра 1919. године. На крају школске 1919/20. године само је било ђака у првом разреду, и то 35 ученика и 5 ученица. На почетку школске 1920/21. године у први разред било је уписано 15 ђака, у други разред 39 ученика и ученица и у трећи разред само 2 ђака. На крају исте школске године, у сва три разреда, које је водио Божидар Фотић, учило је 48 ученика и 7 ученица. Први разред су поновила два ђака а један ђак други разред.¹⁴³ Током исте школске године школа није радила 21 дан због грипа и 10 дана због болести и одсуствовања учитеља.

Исте школске године постојао је курс за неписмене тако звана „Вечерња школа“. Курс је такође водио Божидар Фотић. Полазници курса су били неписмени мештани Купиновца рођени 1905, 1906 и 1907. године. Један полазник био је рођен још 1896. године. Испит за полазнике курса одржан је 4. марта 1921. године. Уписаних је било 24, а на испиту је било њих 21. Сви су успешно положили курс.¹⁴⁴

Школске 1921/22. године Божидар Фотић водио је сва три разреда у којима је било укупно 54 ученика и 9 ученица.¹⁴⁵ Први разред је имао уписаних 12 ђака, други 15 и трећи 39 ђака. На главном испиту

¹⁴¹ АЈ, 66, 1916.

¹⁴² Према једном извештају школа је 1924. године започела рад у згради која је те године изграђена за школу.

¹⁴³ АЈ, 66, 1916.

¹⁴⁴ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 10.

¹⁴⁵ На почетку исте школске године, у сва три разреда, било је уписано 55 ученика и 10 ученица.

било је 57 ђака. Разреде су положили сви ученици који су изашли на испит: у првом разреду 11 ђака, другом 15 и у трећем 31 ђак.¹⁴⁶

Школске 1922/23. године школа није имала први разред. Други разред имао је 12 ђака, трећи разред 18 ђака и четврти разред 29 ђака. Учитељица је ове године била Милева Петровић-Бранковић. На испиту је било 38 ђака. Из другог разреда 11 ђака је изашло на главни испит и сви су са успехом положили. Из трећег разреда на испит је изашло 10 ђака, и само један ђак је поновио разред. Од ученика четвртог разреда на испит је изашло 17 ђака и сви су са успехом положили разред.¹⁴⁷

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 64 ђака: 55 ученика и 9 ученица.

Школске 1923/24. године у школи није било другог разреда. Учитељица Милева Петровић-Бранковић водила је 9 ђака првог разреда, 19 ђака трећег разреда и 20 ђака четвртог разреда. Од уписаних ђака у првом разреду на главни испит изашло је 4 ђака и сви су положили разред. На главни испит из трећег разреда изашло је 9 ђака, који су са успехом положили и од 20 уписаних ђака четвртог разреда главни испит је полагало 9 ђака, и сви су са успехом положили.¹⁴⁸

Следеће школске 1924/25 године школа је имала сва четири разреда са укупно 36 уписаних ђака. Први разред је уписало 11 ђака, други разред 4, трећи 9 и четврти разред 14 ђака. Сви ђаци који су изашли на главни испит положили су разреде: 6 у првом разреду, 3 ђака у другом, 9 ђака у трећем и 9 ђака у четвртом разреду. У овој школској години њихова учитељица је била Викторија Милићевић. Она је радила до 26. маја 1925. године када је постављен Миодраг Петровић.¹⁴⁹

¹⁴⁶ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 10.

¹⁴⁷ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 10.

¹⁴⁸ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 10.

¹⁴⁹ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 10.

ЛУКОВИЦА

У Луковичи школа је преправљена од општинске суднице 1914. године. Радила је свега два месеца, па је због рата прекинула рад. Наставила је рад после рата. У току рата служила је за смештај избеглица а потом за општинску судницу, све до априла 1919. године, када је опет почела са радом. Заслуга за њено отварање припадала је Кости Јевтићу, бившем народном посланику и Јосифу Аврамовићу. Школа се налазила у средини села. Школа је имала три одељења: једну учионицу од 174 м³, ходник од 80 м³ и канцеларију од 25 м³. Одељење за учионицу било је добро уређено. Канцеларија је била погодна за рад, Ходник је био доста простран. Осим шупе за дрва других зграда није било. Стан за учитеља није постојао, већ је учитељ добијао по 30 динара месечно на име станарине, која је исплаћивана редовно. Школа није имала никаквог имања. Школу је издржавала општина школским прирезом. Школа се налазила на висоравни. Здравствени услови били су добри. Људи су имали добар однос према школи.¹⁵⁰

Године 1923. наводи се да школа има ограђено двориште у површини од 4.500 м², и школску башту од 7.000 м². У дворишту се налазио шмрк за воду. Башта се давала учитељу да је обрађује. Пошто се налазила на обали Ресаве, због чега је често плављена, башта је била погодна само за гајење кукуруза. Ове године школско имање још није било убаштињено у корист школске општине, већ је било и даље својина политичке општине. Исте 1923. године у школи је постојао фонд за помагање сиромашних ђака, са којим је управљао школски одбор. Имовина фонда износила је 1.460 динара, од чега је 1.000 динара било у Инвестиционом зајму, а 460 динара налазило се у Луковичкој набављачкој задрузи.

¹⁵⁰ АЈ, 66, 1916.

*Ученици основне школе у Луковици
око 1923. године
(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)*

Вредност уништене имовине током рата износила је 3.548 динара. Ту је спадало: 6 клупа ђачких у вредности од 300 динара, велика школска табла у вредности од 50 динара, велика рачунаљка у вредности од 50 динара, сто у вредности од 50 динара, три велике слике формата 185x70 у вредности од 150 динара, две столице у вредности од 10 динара, орман за књиге у вредности од 100 динара, две фуруне у вредности од 100 динара, 400 метара школске ограде у вредности од 2.000 динара, нужник у вредности од 100 динара, врата са футером у вредности од 500 динара, 13 прозора у вредности од 13 динара, школски материјал и школска књижница у вредности од 575 динара.¹⁵¹

¹⁵¹ АЈ, 66. 1286.

Сем клупа, табле и креде, школа после рата није имала ништа друго. Школске потребе набављане су општинским новцем. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.495 динара, а утрошено је 900 динара. Следеће 1920. године буџетом било је предвиђено 3.644 динара, али до 1. јула 1920. године није утрошен ни један динар. Општински буџет за 1921. годину планиран је у висини од 14.568,14 динара. Од тога за издржавање школе требало је утрошити 6.060 динара. До 1. августа у општинску касу прикупљено је 3.293 динара и 71 пара, од чега је школи дато само 900 динара.¹⁵² Општински буџет за 1925. годину планиран је у висини од 40.333 динара, а школски буџет 7.670 динара. До јула месеца у општинску касу слило се 10.850 динара а од тога школи је пребачено 2.100 динара.¹⁵³

Школа је обновила рад 5. децембра 1919. године. Мешовита одељења првог и другог разреда водила је Јулијана Димитријевић, из Бобова, која је постављена 24. новембра 1919. године. Вршила је и дужност управитеља. О дотадашњем учитељу Илији Милосављевићу, није било података, јер од јула 1914. године није био на дужности. На крају школске 1919/20. године било је у првом разреду 17 ученика и 7 ученица и у другом разреду 20 ученика и 20 ученица. Исте школске 1919/20. године школа није радила укупно 31 дан. Због грипа није радила 21 дан и због болести и одсуствовања учитеља 10 дана.

На почетку 1920/21. године уписано је: у први разред 7 ученика и 5 ученица, у други разред 17 ученика и 7 ученица и у трећи разред 18 ученика и 19 ученица. Према извештају школског надзорника, на крају исте школске године Душан Адамовић водио је четири разреда са укупно 39 ученика и 21 ученицом.¹⁵⁴

Од почетка школске 1921/22. године школа је имала четири разреда, и све разреде је водио Душан Адамовић. У свим разредима било је укупно 38 ученика и 18 ученица, како на крају тако и на почетку школске године, односно био је уписан само један ученик више.

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 50 ђака: 33 ученика и 17 ученица.

На крају школске 1923/24. године Душан Адамовић водио је сва четири разреда у којима је учило 24 ученика и 8 ученица.

¹⁵² АЈ, 66, 1916.

¹⁵³ АЈ, 66, 1916.

¹⁵⁴ АЈ, 66, 1916.

Следеће школске 1924/25. године, сва четири разреда уписало је 34 ђака: први разред 5 ученика и 3 ученице, други разред 7 ученика, трећи разред 6 ученика и 2 ученице, четврти разред 7 ученика и 4 ученице. На испиту је било: први разред 5 ученика и 1 ученица, други разред 7 ученика, трећи разред 6 ученика и 2 ученице, четврти разред 6 ученика и 3 ученице. Сви ђаци успешно су положили разреде. Учитељ је и ове школске године био Душан Адамовић.¹⁵⁵

¹⁵⁵ AJ, 66, 1916.

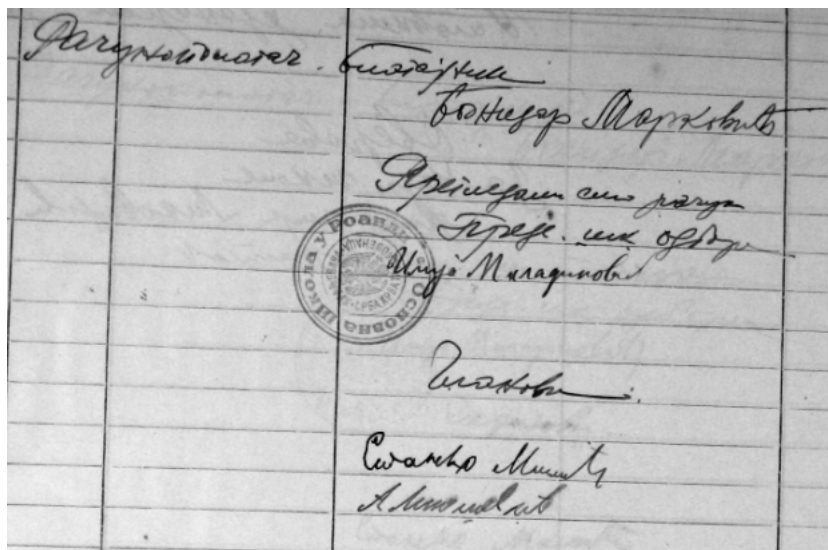
РОАНДА

У Роанди школу су подигли сами грађани сопственом иницијативом. Зграда је била сазидаана 1900. године. Зграду је маја месеца 1919. године прегледао вршилац дужности школског надзорника. Према његовом извештају од 19. маја, зграда, односно општинска судница, која је била одређена за школу могла је да се привремено употреби, али је било нужно да се изврше неопходне преправке. После набавке неопходног школског намештаја, предложио је отварање школе и постављење учитеља.¹⁵⁶ Школа се налазила у средини села. Имала је једну учионицу од 60 м³, две собе по 25 м³, кухињу и ходник од 20 м³. Стан за учитеља је био непотпун, и зато је добијао додатак од 360 динара годишње. Земљиште код школе износило је 50 ари. Школу је издржавала општина школским прирезом. Терен где се налазила школа је у долини. У близини се налазила чесма. Здравствени услови су добри. Људи су се добро односили према школи.

Школа током 1919. године није имала књижницу, наставна учила и друго, јер је тек била отворена. Касније су обезбеђене најнужније потребе. Орман за ђачку књижницу направљен је током другог полугодишта школске 1921/22. године. Средства од 1.500 динара добијена су од окружног школског одбора. Школским буџетом за 1919. годину било је предвиђено 2.470 динара а утрошено је 1.018 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 3.970 динара, а утрошено је 1.992 динара. Буџет је требало утрошити за: поправку клупа 400 динара, за плату служитеља 720 динара, за оправку школске зграде 30 динара, за огрев и осветљење 600 динара, за школску ограду 300 динара, за набавку пећи 420 динара, за школски намештај 200 динара, за набавку

¹⁵⁶ АЈ, 66, 1916.

књига и часописа 150 динара, за канцеларисјки материјал 200 динара, за сиромашне ученике 100 динара, за ђачку апотеку 100 динара и за прославу Светог Саве 50 динара и за непредвиђене трошкове 100 динара.¹⁵⁷

За 1921. годину од планираних 12.245,55 динара општинског буџета, за школу је требало издвојити 3.390 динара. До 1. августа у општинској каси било је прикупљено 5.490 динара од чега је 530 динара предато школи.¹⁵⁸ Током априла 1921. године примљено је од Општинског суда школски прирез у висини од 170 динара. Истог месеца утрошено је 123 динара, и то: браћи Тодоровић на име школског материјала 29 динара, Станку Милосављевићу за једну школску лампу 19 динара, Божидару Павловићу за 200 килограма креча 70 динара и Илији Милосављевићу 5 динара за гас.¹⁵⁹ Пренетих 47 динара утрошини су током маја за набавку школског материјала. Јуна су добијена 130 динара школског приреза. Тачно толико је било утрошено тог месеца, за кречење и оправку школе, за набавку гаса за осветљење и за плату служитеља. Током јула месеца од школског приреза

¹⁵⁷ ИАЈ, Ф 198. књига бр. 86.

¹⁵⁸ АЈ, 66, 1916.

¹⁵⁹ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 86.

прикупљено је 200 динара. У истом месецу толико је и утрошено за 6 примерака „Златне књиге“, за шестомесечну станарину учитеља, за путне трошкове учитеља и за набавку креча. Током августа прикупљена средства од школског приреза у висини од 300 динара, издата су за заостале плате служитеља. У каси је остало свега 10 динара, од којих је септембра утрошено 8 динара за куповину једног литра гаса. Примљен школски прирез у октобру пренет је за новембар, када је од 342 динара утрошено 202 динара и 50 пара. Средства су утрошена на: осветљење 8 динара, за станарину 20 динара, за прославу Светог Саве 40 динара, за огрев 60 динара, за оправку прозора 32 динара и 50 пара, за канцеларијски материјал 42 динара. Децембра 1921. године утрошено је 247 динара, и направљен је дуг од 107 динара и 50 пара, јер су пренета средства износила 139 динара и 50 пара.¹⁶⁰

Током јануара 1922. године од окружног одбора добијено је 500 динара као поклон. Од те суме утрошен је 191 динар, и то за: дрва за огрев 100 динара, за кречење школе 15 динара, благајнику Школског одбора 30 динара, за куповину креде 10 динара, за прославу Светог Саве 20 динара, за куповину гаса 8 динара, за куповину шећера за прославу 8 динара.¹⁶¹ Током фебруара школски одбор располагао је са 609 динара, односно са 309 динара пренетих пара и са 300 динара на име школског приреза. Од тога је потрошено 445 динара и 50 пара, јер је дато за набавку четке за кречење 10 динара и 50 пара, за купљена дрва 235 динара, за 12 сливова 80 динара и за набавку грба за школу 120 динара.¹⁶² Марта исте године школски одбор је располагао са укупно 663 динара. Тог месеца само је утрошено 40 динара, и то, за куповину канцелариског материјала 34 динара и једног лончета 6 динара. Априла је било трошење средстава више него што је било у каси. У каси је било пренетих пара у висини од 623 динара, а утрошено је 890 динара. Тог месеца је купљен орман за 420 динара, две столице за 100 динара, плаћена станарина за учитеља, која је износила 60 динара, исплаћена плата служитеља од 300 динара и дато за набавку креде 10 динара.¹⁶³ Маја месеца увећан је дуг, јер је на пренети дуг од 266 динара

¹⁶⁰ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 86.

¹⁶¹ ИАЈ,Ф 198, књига бр. 87. Председник школског одбора био је Апостол Милисављевић, благајник Петар Богосављевић, и чланови Стеван Живковић и Станко Илић.

¹⁶² ИАЈ, Ф 198, књига бр. 87.

¹⁶³ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 87.

и 50 пара додато још 188 динара, који су утрошени за препоручене књиге у висини од 185 динара и за креч 3 динара. Јуна је на име приреза уплаћено 1.000 динара, па је школски одбор имао вишак новца у износу од 545 динара и 50 пара. Ипак је тог месеца утрошено 613 динара, па је поново створен дуг од 67 динара и 50 пара. За 20 килограма креча дато је 28 динара, за оправку школе 125 динара, за награду благајнику 50 динара, на име станарине 60 динара, за одлазак на учитељска већа 50 динара и за плату служитеља 300 динара. Нова средства уплаћена су тек августа 1922. године и то у висини од 500 динара. Тог месеца утрошено је 340 динара на: плату служитеља 100 динара, на име станарине учитеља 20 динара, за куповину 200 килограма креча за школу 120 динара и за куповину књига за награђивање ђака 100 динара. Са пренетим дугом од 67 динара и 50 пара, у каси је остало 92 динара и 50 пара. Септембра и октобра месеца није било ни прилива ни трошења новца. Новембра је утрошено 324 динара: за метлу 4 динара, за оправку школе 100 динара и за дрва 220 динара, па пошто није било прихода поново је створен дуг у висини од 231 динара и 50 пара. Децембра 1922. године уплаћен је школски прирез од 1.000 динара. Тог месеца утрошено је 485 динара, и то: за плату служитеља 115 динара, за кречење школе 50 динара, за награду благајнику 50 динара, за дрва 250 динара и за канцеларисјки материјал 20 динара. После одбијања свих расхода, за 1923. годину остало је да се пренесе 183 динара и 50 пара.¹⁶⁴

Буџет за 1923. године био је планиран у висини од 5.610 динара. Та средства требало је утрошити за: исплату станарине за учитеља 240 динара, за плату школског послужитеља 1.800 динара, за оправку и чишћење школе 400 динара, за оправку и чишћење школских зграда 300 динара, за књиге за сиромашне ученике 100

¹⁶⁴ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 87.

ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Текући број	Датум	Од кога је прихваћено	Ш Т А	Динара	р.
6	31-III	Статистике Радничке	За нове школског прихода за 1924 год	300	
			Света примањено	300	
			Света издрато	290	
			Остатаје за пренос	10	
			Укупно десет динара		
			Бискупин		
			Петар Томасовић		
			Тргов. мислић		
			Димитрије Миливојевић		
			Манола		
			Радошко Милић		
			Стеван Шибровић		

динара, за канцеларијски материјал 250 динара, за набавку покућства и намештаја 200 динара, за набавку учила 100 динара, за набавку књига за школску књижницу, школских листова и часописа: *Просветни гласник*, *Учитељ* и *Народна просвета* 500 динара, за набавку књига за ђачку књижницу 100 динара, за књиге врло добрим и одличним ученицима 150 динара, за огрев и осветљење 1.000 динара, за прославу Светог Саве 100 динара, за путарину учитеља 100 динара, за награду школском благајнику 120 динара и за набавку школског печата и штампилца 150 динара.¹⁶⁵

Буџет за 1924. годину износио је 8.250 динара. Био је предвиђен да се утроши за: плату служитеља 1.800 динара, за оправку и чишћење школе 400 динара, за оправку школског нужника 1.200 динара, за књиге за сиромашне ученике 100 динара, за канцеларијски материјал 300 динара, за набавку школског покућанства 400 динара, за набавку учила и фарбање табле 150 динара, за набавку листова и часописа 500 динара, за награду одличним ученицима 300 динара, за огрев и осветљење 2.000 динара, за прославу Светог Саве 200 динара, за путарину учитеља 200

¹⁶⁵ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46.

динара, за награду школском благајнику 200 динара, за набавку школског штамбиља 200 динара и за непредвиђене расходе 300 динара.¹⁶⁶

Општински буџет за 1925. годину био је планиран у висини од 36.999 динара. Од тога за школу је било предвиђено да се утроши 19.350 динара. До 1. августа било је прикупљено 14.900 динара општинског приреза, од чега је школи пребачено 2.750 динара.¹⁶⁷ Јануара месеца није добијен ни динар школског приреза па је направљен дуг од 1035 динара, јер је потрошено 755 динара за куповину дрва за огрев, 80 динара за фарбање табле и 200 динара за плату служитеља. Током фебруара уплаћено је школи 3.000 динара школског приреза, па је по исплати дуга школи остало 1.765 динара. Током марта, поред редовне исплате служитељске плате, потрошено је 402 динара за набавку дрва за огрев. Наредних месеци није било прилива новца али ни расхода, осим за плате служитеља. Тек јуна утрошена су средства за набавку књига за одличне ученике, за одржавање школске баште и за путне трошкове учитеља Благоја Станковића, због одласка на учитељско веће.¹⁶⁸ Августа је дато 50 динара за преплату за школски лист *Венац*, за претплату пет комада неких књига и за дрва за огрев 200 динара. Септембра пренето је школи школског приреза у висини од 1.200 динара, али је расход тог месеца био 1.402 динара, па је дуг направљен у износу од 1.352 динара. Септембра месеца је утрошено 350 динара за куповину сата за школу, 263 динара за набавку креча, 483 динара за куповину дрва за огрев, 194 динара за куповину канцеларијског материјала, 62 динара за кречење школе и 50 динара за оправку школског покућанства. Исплата школског приреза није била до краја 1925. године, па је дуг децембра још увећан на 2.537 динара, јер је тог месеца плаћено осветљење за целу 1925. годину, нека исплата школском надзорнику и извршена је набавка намирница за обележавање школске славе.¹⁶⁹

Школске 1920/21. године школско двориште било је ограђено. Одлука о ограђивању донета је на трећем састанку школског одбор 23. фебруара 1920. године, на коме је још одлучено о изради клупа и столица за ђаке, патосање ходника циглама, издизање степеница,

¹⁶⁶ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46.

¹⁶⁷ АЈ, 66, 1916,

¹⁶⁸ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 88.

¹⁶⁹ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 88.

фарбање и ишпартање табле, набавци чабра за воду и један шафол за прање.¹⁷⁰ Баште и бунара школа није имала. Вода се доносила са оближњег извора.

Школа је обновила рад 1. јануара 1920. године. Божидар Стојановић, из Праћине, који је за учитеља у Роанди постављен 2. децембра 1919. године, водио је први разред и мешовито одељење првог течаја. Вршио је и дужност управитеља школе.

Школски одбор на свом првом састанку од 18. децембра 1919. године, уписао је у први разред 73 ђака.¹⁷¹ Накнадним уписом, у мушко одељење првог разреда било је уписано 44 ученика и у мешовито одељење првог разреда 49 ђака. На алфаветски курс било је уписано 25 полазника. На крају школске 1919/20. године Божидар Стојановић је похваљен од стране школског надзорника Министру просвете *јер одликовао се изврсном дисциплином и неуморном агилношћу у раду, која задивљује, те је с полудневном наставом, радећи дневно и по осам часова, постигао за кратко време сјајан успех и у настави и у васпитању, који је за похвалу. Радио је и у курсу за неписмене.*

На крају школске 1919/20. године редовно је похађало школу 74 ученика и 16 ученица. Током школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа.

На почетку 1920/21. године школа је имала ученике у три разреда: у први разред је било уписано 10 ученика и 6 ученица, у други разред 34 ученика и 7 ученица и у трећи разред 39 ученика и 8 ученица. Према извештају школског надзорника, на крају школске 1920/21. године, Светолик Митровић водио је само ученике првог и другог разреда, у којима је учило 33 ученика и 1 ученица.¹⁷² Светолик Митровић је постављен за учитеља 14. априла 1921. године, када је пред месним свештеником и Школским одбором положио заклетву.

Према одлуци Министарства просвете од 5. октобра 1921. године, из Бигренице у Роанду премештен је учитељ Божидар Радовановић, који је у дужност уведен 25. октобра. Божидар Радовановић водио је ученике сва три разреда школске 1921/22. године, у којима је било укупно 51 ученик и 4 ученице. У први разред тада је

¹⁷⁰ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46

¹⁷¹ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46. Председник школског одбора Живота Николић, благајник Илија Миладиновић, деловођа учитељ школе Божидар Стојановић и чланови Петар Богосављевић и Станко Матић.

¹⁷² АЈ, 66, 1916.

уписано 17 ученика, у други 13 ученика и 3 ученице и у трећи разред 21 ученик и 1 ученица. На испиту је било, из првог разреда 9 ученика и 1 ученица и сви су прешли у старији разред; из другог разреда 10 ученика и сви су положили разред и из трећег 17 ученика и 1 ученица, и сви су прешли у четврти разред.¹⁷³

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 62 ђака: 48 ученика и 14 ученица. У први разред било је уписано 16 ђака, у други 14, у трећи 13 и у четврти разред 19 ђака. На испиту је било укупно 35 ђака. Понављали су један ученик првог разреда и два ученика трећег разреда. И ове школске године ђаке је водио Божидар Радовановић.¹⁷⁴

Школске 1923/24. године школа добија четврти разред. Све разреде је и ове године водио Божидар Радовановић. У први разред било је уписано 20 ђака, у други 9, у трећи 17 и у четврти 5 ђака. На испиту је био 31 ђак. Само један ђак првог разреда поновио је разред.¹⁷⁵

Следеће школске 1924/25. године дошло је до промене учитеља. Божидара Радовановића заменио је Благоје Станковић. Исте школске године у први разред било је уписано 12 ђака, у други такође 12, у трећи 6 и у четврти разред 13 ђака. На испиту је било 34 ђака, и само један ђак првог разреда поновио је разред.¹⁷⁶

Школски одбор био је врло ревностан у кажњавању родитеља оних ђака који нису редовно похађали наставу. На четвртом састанку Школског одбора одлучено је да се новчано казне родитељи ученика који нису редовно похађали школу. Кажњени су: Вуксана Николић са 10 динара за сина Живана, Станимир Спасојевић са 5 динара за сина Милована, Ђурђе Савић са 18,80 динара за унука Радосава, Владимир Милојковић 10 динара за сина Александра и Милица Станимира Тасића за кћер Стамену.¹⁷⁷ Поред доношења одлуке о наставку радова на уређењу школе, на том састанку је и донета одлука о награђивању ученика књигама на главном испиту.

На другом састанку Школског одбора одржаног 13. маја 1921. године, опоменом и укором кажњени су родитељи ових ђака: Александра Стојановића, Војина Р. Срејића, Димитрија С. Миленковића, Драге Б. Милутиновић, Зорке М. Петровић, Лепосаве Н.

¹⁷³ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 71.

¹⁷⁴ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 71.

¹⁷⁵ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 71.

¹⁷⁶ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 71.

¹⁷⁷ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46.

Димитријевић, Лепосаве В. Михајловић, Николе Г. Миљковића, Стамене Д. Михајловић, Стамене Тасић, Стане С. Радосављевић и Станице Јовић. Међутим, на састанку Школског одбора одржаног 23. јуна, новчано су кажњени родитељи са по 32 динара и 80 пара: Влада Стојановић, Светолик Срејић, Стеван Миленковић, Божидар Милутиновић, Милутин Петровић, Никола Димитријевић, Панта Милосављевић, Глигорије Миљковић, Деспот Михајловић, Милош Тасић, Светомир Милосављевић и Павле Јовић.¹⁷⁸

Кажњавање родитеља ученика који су нередовно похађали школу настављено је и у 1922. години. На састанку школског одбора од 9. фебруара 1922. године донета је одлука о кажњавању родитеља: Панте Вучковића са 20 динара због сина Миладина, Радисава Гвозденовића због сина Николе са 16 динара и 80 пара, Никодије Вучковић због сина Проке са 20 динара, Николе Петровића због кћерке Ракине са 20 динара, Аксентија С. Ћорђевића због кћерке Стане са 20 динара, Милије Живадиновића због кћерке Радојке с 17 динара и 20 пара, Станимира В. Димитријевића због кћерке Драге са 20 динара, Божидача Вукашиновића због кћерке Драге са 20 динара, Милане Петровић због кћерке Зорке са 20 динара, Милена Миљковића због сина Николе са 20 динара, Павла Јовића због кћерке Станице са 20 динара, Аксентија Вукашиновића због сина Милутина са 20 динара и Илију Миладиновића због сина Милорада са 20 динара.¹⁷⁹

Почетком школске 1922/23. године, на састанку Школског одбора од 26. октобра 1922. године, поново је донета одлука о новчаном кажњавању родитеља чија деца нису никако похађала школу. Тада је донета одлука о кажњавању са по 36 динара: Станимира Милојевића, Николе Петровића, Аксентија Ћорђевића, Божидача Вукомановића, Милане Петровић, Павла Јовића и Илије Милосављевића. На истом састанку кажњени су опоменом родитељи чија деца су нередовно похађала школу. За казну су предложени: Дена Јовић, Ћурђе Савић, Велизар Савић, Загорка Милојевић, Јеврем Ћорђевић, Владимир Стојановић, Љубомир Пауновић, Панта Вучковић, Лазар Станојевић, старалац масе покојног Владимира Стојановића, Аксентије Станојевић.¹⁸⁰

¹⁷⁸ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46.

¹⁷⁹ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46.

¹⁸⁰ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 46.

РОЂЕВАЦ

У Рођевцу је школа направљена од општинске суднице која је била сазидана 1895. године. Заслуга за њено отварање припада Богомиру Ђорђевићу и Лазару Станковићу. Школа се налазила у средини села. Имала је једну учионицу величине 90 м², која је била врло неподесну за рад са великим бројем деце, канцеларију, једну собу за стан учитеља и кухињу. Учионица је била уређена за одржавање наставе. Предсобље је било неупотребљиво. Од других зграда, у дворишту су се налазиле летња кухиња и штала за коње. Стан за учитеља је био непотпун, с тога је добијао додатак од 20 динара месечно.

Вредност уништене имовине у току рата износила је 5.937 предратних динара. Оштећене су зграде у вредности од 1.500 динара, ограда у вредности од 2.100 динара, школски намештај и наставна средства у вредности од 1.837 динара, архива и школска библиотека у вредности од 500 динара.¹⁸¹ За време рата у школи су били смештени бугарски војници. У истој згради налазио се и магацин реквириране хране.¹⁸²

¹⁸¹ АЈ, 66. 1286.

¹⁸² Основна школа Бранко Радичевић, стр. 48.

извршена је поправке зграде током 1919. године.¹⁸³ Школске 1920/21. године школска башта је била доста пространа и лепо обрађена. Бунара није било, већ су се ђаци добром водом за пиће снабдевали у непосредној близини.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.630 динара, колико је и потрошено. За 1920. годину било је предвиђено буџетом 2.530 динара, а утрошено је 516 динара до 1. јула 1920. године. Од планираних 4.231 динара школског приреза, до 1. августа 1921. године школи је предато 2.115 динара, од 3.461 динара, колико се до тог датума налазило у општинској каси.¹⁸⁴ У 1925. години, из општинског буџета, у који је требало да се сакупи у висини од 37.642 динара, за школски буџет било је планирано да се издвоји 11.260 динара. За првих шест месеци, из прикупљених 13.400 динара општинског буџета, школи је предато 3.850 динара.¹⁸⁵

Школа је обновила рад 16. августа 1919. године. Школа није одмах по обнови рада имала учитеља. Душан Адамовић је за учитеља у Роћевцу постављен 29. септембра 1919. године. Вршио је и дужност управитеља школе. Водио је мешовита одељења првог и другог разреда. На почетку школске 1919/20. године било је уписано укупно 72 ђака. У први разред 34 и у други разред 38 ђака. До краја школске године из првог разреда редовно је похађало школу 26 ђака, док су сви ђаци другог разреда били редовни у посеђивању школе. Школа није радила током школске 1919/20. године 21 дан због грипа и 10 дана због болести и одсуствовања учитеља. Учитеља Душана Адамовића похвалио је школски надзорник Министру просвете за рад током школске 1919/20. године, јер *одликовао се дисциплином и оснивањем школске станице у Купиновцу и вечерњег курса за неписмене у Роћевцу.*

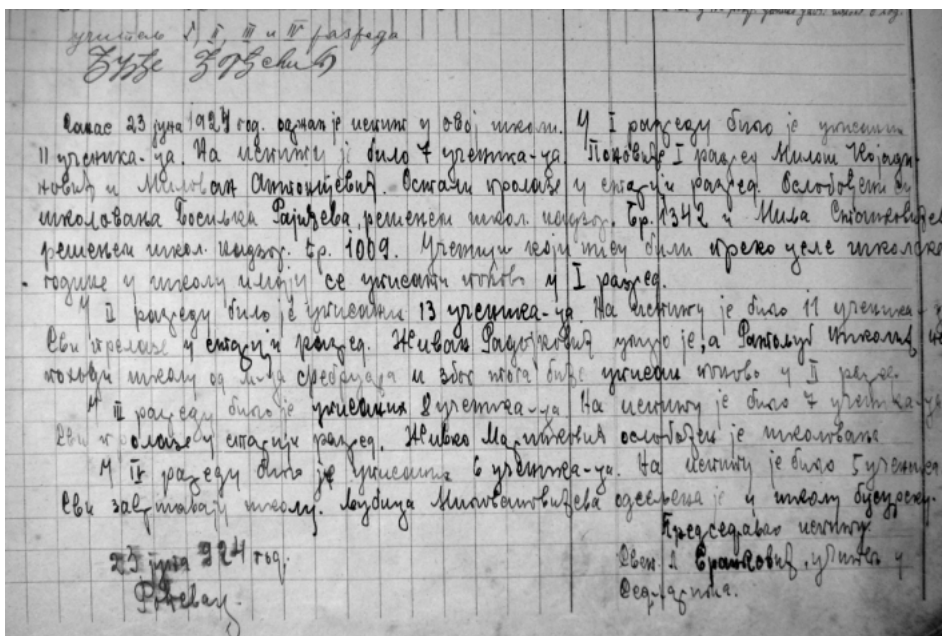
На почетку школске 1920/21. године школа је имала три разреда. У први разред било је уписано 3 ученика и 5 ученица, у други разред 19 ученика и 7 ученица и у трећи разред само 28 ученика. На крају године у сва три разреда, које је водио Драгољуб Васиљевић, редовно су похађали наставу 57 ученика и 6 ученица.¹⁸⁶

¹⁸³ Основна школа Бранко Радичевић..., стр. 48.

¹⁸⁴ АЈ, 66, 1916.

¹⁸⁵ АЈ, 66, 1916.

¹⁸⁶ АЈ, 66, 1916.

Школске 1921/22. године школа је имала четири разреда. Све разреде водио је Драгољуб Васиљевић, у којима је било 58 ученика и 7 ученица. На почетку исте школске године само је један ученик више био уписан.

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 47 ђака: 40 ученика и 7 ученица.

Почетком школске 1924/25. године за учитеља је постављен Ђорђе Ђорђевић, али је он убрзо премештен, па је октобра 1924. године за учитељицу постављена Милунка Петровић.¹⁸⁷

¹⁸⁷ Основна школа Бранко Радичевић у Седлару, стр. 49.

СВИЛАЈНАЦ

У Свилајнцу школа код цркве је подигнута 1893. године за време председника општине Игњата Ранчића. Налази се у средини вароши. Осим ње, постојала је код записа друга зграда, сазирана 1860. године, у коју су се сместила деца погинулих ратника. Зграда је од тврдог материјала, двоспратна са осам учионица по 284 м³, и три канцеларије. У двориштву сем шупе и нужника других зграда није било. Станова за учитеље школа није имала, већ су добијали по 20 динара месечно за станарину. Станарина није наплаћивана четири и по године. После рата станарина се редовно исплаћивала. Земљиште код школе износило је 68 ари. Није се обрађивало, већ је било засађено дрвећем. Школа није имала никаквог имања. Школу је издржава општина школским прирезом. Здравствени услови су лоши јер је Ресава често плавила и дували су ветрови. Људи су се добро односили према школи.

Пре рата школа је имала сва потребна учила, али их је непријатељ уништио. Укупна вредност уништене или оштећене школске имовине износила је 17.123 предратних динара. Оштећења на зградама била су у вредности од 3.600 динара, однет или уништен школски намештај у вредности од 4.563 динара, и однета или уништена школска књижница у вредности од 8.960 динара.¹⁸⁸

Школа није имала ормане, столове, столице, књижницу, чивилуке, учила. Само је био довољан број клупа. За школу се све набављало из школске касе. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 35.535,34 динара. Те године било је утрошено 26.083 динара, и остало је да се у следећој 1920. години исплати још 9.452 динара. За 1920. годину било је предвиђено за школске потребе 18.150 динара. До 1. јула 1920. године није утрошен ни један динар.

¹⁸⁸ АЈ, 66. 1286.

Општински буџет за 1921. годину био је предвиђен у висини од 385.602 динара. Исте године за школу је требало издвојити 35.603,92 динара. До 1. августа у

Свилајнац — Основна Школа

(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)

општинску касу прикупљено је 198.829,82 динара, од чега је за школске потребе пребачено школи 12.752 динара.¹⁸⁹ Планирани општински буџет за 1925. годину износио је 1.278.889 динара. Од тога за школу је било предвиђено 77.065 динара. До 1. августа било је прикупљено 520.000 општинског пореза, а за школу је утрошено 38.500 динара, а до краја године пребачено је још 35.580 динара, јер је у општински буџет било прикупљено 1.146.566 динара.¹⁹⁰

¹⁸⁹ АЈ, 66, 1916. Свилајнац је 1925. године имао 1.107 домова и 4.457 становника.

¹⁹⁰ АЈ, 66, 1916.

Школске 1920/21. године обе школске зграде биле су у добром стању. Двориште веће зграде било је ограђено. У њему се налазио шмрк за воду. Школска башта била је добро обрађена.

Школа у Свилајнцу имала је осам одговарајућих одељења за рад. Недостајао је један учитељ. Учитељи су били: Драгутин Новаковић, Петар Живковић, који је био у војсци, Велимир Димитријевић, такође је био у војсци, Савина Новаковић, Зорка Димитријевић, Јевросима Лукић и Босиљка В. Милић.

Школске 1918/1919. године било је уписано укупно 539 ђака: 308 ученика и 231 ученица. Мушко одељење првог разреда са 57 ученика водио је Драгутин Новаковић. Женско одељење првог разреда у коме је било 59 ученица али и 6 ученика водила је Савина Новаковић. Мешовито одељење првог разреда са 20 ученика и 36 ученица водила је Босиљка Милић. Мушко одељење првог течаја са 58 ученика водио је Петар Живковић. Друго мушко одељење првог течаја са 70 ученика водили су сви наставници; Женско одељење првог течаја са 66 ученица и 11 ученика водила је Јевросима Лукић. Мешовито одељење другог течаја са 49 ученика и 50 ученица водила је Зорка Димитријевић и мешовито одељење трећег течаја са 37 ученика и 20 ученица привремено је водио Никола Маџаревић.¹⁹¹

¹⁹¹ АЈ, 66, 1916.

*Марко и Милица Марковић, добротвори основне школе у Свилајнцу
(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)*

Школа је обновила рад 16. августа 1919. године. Драгутин Новаковић, из Душановца у окружју крајинском, који је у школи радио од 1. октобра 1919. године, водио је други разред а вршио је и дужност управитеља; прво одељење трећег течаја водио је Милорад Катанић, из Луковице, који је започео рад у школи 23. августа 1920. године; друго одељење трећег течаја водила је Зорка Димитријевић, из Бољевца, која је у школи радила од септембра 1894. године; први разред водила је Љубица Јанковић, која је започела рад 23. марта 1920. године; женско одељење првог разреда водила је Савина Новаковић из Душанова, која је у школи радила од октобра 1891. године; женско одељење трећег

течаја водила је Јевросима Лукић, из Породина, која је у школи радила од 10. маја 1912. године; женско одељење другог разреда водила је Босиљка Јовановић, из Лознице, која је у школи радила од 28. септембра 1907. године; мешовито одељење четвртог течаја водио је Никола Маџаревић, из Медвеђе, који је рад у школи започео 23. августа 1919. год; мешовито одељење првог разреда водио је Светозар Митровић, из Породина, који је рад у школи започео 31. августа 1919. године. За изузетан рад током школске 1919/20 године, школски надзорник је похвалио министру просвете Николу Маџаревића, јер *одликовао се дивним певањем црквених песама и дисциплином, коју је постигао благошћу у опхођењу с ђацима.*

На крају школске 1919/20. године, у девет одељења било је уписано 538 ђака: у први разред 73 ученика и 91 ученица, у други разред 73 ученика и 71 ученица, у трећи разред 103 ученика и 55 ученица и у четврти разред 37 ученика и 37 ученица. На почетку школске 1920/21. године било је уписано укупно 565 ђака, и то: у први разред 59 ученика и 46 ученица, у други разред 91 ученик и 98 ученица, у трећи разред 66 ученика и 68 ученица и у четврти разред 87 ученика и 50 ученица. На крају школске 1920/21. године, у мушком одељењу другог разреда, које је водио Драгутин Новаковић, било је 63 ученика; у мешовитом одељењу другог разреда код учитеља Светозара Митровића учио је 21 ученик и 31 ученица; у женском одељењу другог разреда, које је водила Савина Новаковић било је 49 ученица; у женском одељењу првог разреда које је водила Зорка Димитријевић било је 47 ученица; у мушком одељењу првог разреда које је водила Јевросима Лукић било је 55 ученика; у женском одељењу трећег разреда код Босиљке Јовановић било је 69 ученица; у другом мушком одељењу другог разреда које је водила Љубица Јанковић било је 53 ученика; у мешовитом одељењу четвртог разреда које је водила Ружица Милосављевић било је 19 ученика и 48 ученица и у мушком одељењу четвртог разреда које је водила Наталија Младеновић било је 59 ученика.¹⁹² Током исте школске године школа није радила 21 дан због грипа.

¹⁹² АЈ, 66, 1916.

*Школска приредба „Победа пролећа“ ђака основне школе у Свилајнцу
око 1925. године
(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)*

Школске 1921/22. године Светозар Митровић водио је мешовито одељење трећег разреда у коме је био 31 ученик и 21 ученица; Драгољуб Милосављевић водио је мушко одељењене четвртог разреда у коме је било 56 ученика; Савина Новаковић водила је женско одељење трећег разреда у коме је било 49 ученица; Зорка Димитријевић водила је женско одељење другог разреда са 36 ученица; Јевросима Лукић водила је мушко одељење другог разреда у коме је било 59 ученика; Наталија Младеновић водила је мушко одељење првог разреда у коме је било 40 ученика; Босиљка Јовановић водила је женско одељење четвртог разреда у коме је било 69 ученица; Ружица Милосављевић водила је женско одељење првог разреда са 50 ученица и Љубица Јанковић, која је водила мушко одељење трећег разреда у коме је било 49 ученика.¹⁹³

¹⁹³ Уписани ђаци почетком школске 1921/22. године: Светозар Митровић – 31 ученик и 20 ученица; Драгољуб Милосављевић – 60 ученика; Босиљка Јовановић – 69 ученица; Љубица Јанковић – 49 ученика; Савина Новаковић – 47 ученица; Јевросима Лукић – 63 ученика; Зорка Димитријевић – 40 ученица; Наталија Младеновић 40 ученика.

У школској 1922/23. години, укупно је било уписано 179 ученика и 190 ученица¹⁹⁴: мешовито одељење првог разреда имало је 13 ученика и 19 ученица; мушко одељење другог разреда 39 ученика; женско одељење другог разреда 45 ученица; мушко одељење трећег разреда 59 ученика; женско одељење трећег разреда 34 ученице; мушко одељење четвртог разреда 47 ученика; женско одељење четвртог разреда 61 ученицу и мешовито одељење четвртог разреда 21 ученика и 31 ученицу. Према другом извештају, уписано је нешто више ученика, због чега је Министар просвете дозволио је отварање деветог одељења у школи. Према том извештају било је уписано 183 ученика и 223 ученица: Светозар Митровић водио је мешовито одељење четвртог разреда са 30 ученика и 10 ученица;¹⁹⁵ Никола Вујић мушко одељење четвртог разреда са 40 ученика; Савина Новаковић женско одељење четвртог разреда са 41 ученицом;¹⁹⁶ Љубица Јанковић друго женско одељење четвртог разреда са 40 ученица; Димитрије Мудрић мушко одељење трећег разреда са 48 ученика; Зорка Димитријевић женско одељење трећег разреда са 47 ученица; Драгољуб Милосављевић мушко одељење другог разреда са 44 ученика; Јевросима Лукић женско одељење другог разреда са 46 ученица и Босиљка Јовановић мешовито одељење првог разреда са 21 учеником и 39 ученица.¹⁹⁷

¹⁹⁴ На дан 30. октобра 1922. године основна школа у Свилајнцу имала је 411 ђака: 184 ученика и 227 ученица.

¹⁹⁵ АЈ, 66, 1917. Светозар Митровић одликован је орденом *Светог Саве* V степена 26. јануара 1923. године од стране Министра просвете. Он је одликован и *Крстом Милосрђа* новембра 1913. године.

¹⁹⁶ АЈ, 66, 1917. Савина Новаковић је одликована орденом *Светог. Саве* V степена 25. јуна 1923. године од стране Министра просвете.

¹⁹⁷ АЈ, 66, 1916.

*Удружење ученика „Коло-неумор“ основне школе у Свилајнцу
око 1925. године*

(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајнцу)

Школске 1923/1924. године било је уписано 420 ђака. У мешовито одељење првог разреда, које је водила Босиљка Јовановић, било је уписано 25 ученика и 39 ученица. Драгољуб Милосављевић је водио мушко одељење другог разреда у коме је било 44 ученика. Мешовито одељење другог и трећег разреда, у коме је било 13 ученика и 38 ученица, водила је Зорка Димитријевић. Мешовито одељење другог и четвртог разреда, у коме је било уписано 9 ученица другог разреда и 29 ученика четвртог разреда водио је Светозар Митровић. Из овог разреда на испиту је било 6 ученица другог разреда и 24 ученика четвртог разреда. Сви ђаци који су били на испиту успешно су положили разреде. Јевросима Лукић водила је женска одељења трећег и четвртог разреда са укупно 37 ученица. У трећем разреду учило је 20, а у четвртом 17 ученица. Наставу је редовно похађало 14 ученица четвртог и 19 ученица трећег разреда. Све ученице су успешно положили завршни испит. Комбиновано мушко одељење трећег и четвртог разреда са 48 ученика водио је Димитрије Мудрић. Никола

Вујић водио је мушко одељење четвртог разреда у коме је било 40 ученика.

Следеће школске 1924/1925. године много мање ђака је било уписано, па је због тога смањен број одељења на осам. У овој школској години било је уписано 108 ученика и 115 ученица. У мешовито одељење првог разреда, које је водила Љубица Јанковић, било је уписано 13 ученика и 19 ученица. Светозар Митровић водио је мушко одељење другог разреда, у коме је било уписано 28 ученика. Женско комбиновано одељење другог и трећег разреда водила је Софија Тодоровић, у коме је било 28 ученица. Димитрије Мудрић водио је мушко одељење трећег разреда са 29 ученика. Из овог одељења наставу није редовно похађало 7 ученика и они су сви поновили разред. На главном испиту било је 22 ученика, од којих само један ученик није положио разред. Женско одељење трећег разреда водила је Боса Јовановић, у коме је било 25 ученица. Четврти разред имао је три одељења. Драгољуб Милосављевић водио је мушко одељење четвртог разреда са 29 ученика. Никола Грујић водио је мешовито одељење са 9 ученика и 18 ученица, а женско одељење четвртог разреда Јевросима Лукић са 25 ученица. Из женског одељења четвртог разреда наставу није редовно похађало 6 ученица. На испиту је било 18 ученица и све су успешно положили разред.

До краја школске године наставу је редовно похађало 79 ученика и 83 ученице. У првом разреду било је 14 ученика и 22 ученице, у другом 27 ученика и 23 ученице, у трећем разреду 30 ученика и 31 ученица и у четвртом разреду 36 ученика и 41 ученица. У старије разреде прешло је 68 ученика и 76 ученица, а разреде је поновило 11 ученика и 7 ученица.¹⁹⁸

¹⁹⁸ АЈ, 66, 1916.

СЕДЛАРЕ

У Седлару школа је отворена 1887. године у једној сеоској згради, односно сеоској судници. Ова зграда је била неподесна за рад, због чега су грађани сопственом иницијативом 1908. године подигли планску зграду за школу.¹⁹⁹ Заслужних људи нема, сем што су ондашњи општински часници настојали да се подигне зграда. Подигнута је добровољним прилозима. Школа се налазила у средини села. Имала је две учионице, кубатуре по 160 м³, канцеларију величине 60 м³ и ходник величине 120 м³. У дворишту се налазила кухињу и четири нужника, доста хигијенски подигнута. Стана школског није било. Станарина се редовно се исплаћивала по 30 динара месечно. Двориште код школе износило је 30 ари. Сем тога школа је имала једну њиву у величини од 50 ари, коју су учитељи обрађивали. Здравствени услови су били добри. Људи су се према школи слабо односили.

Према извештају из 1923. године, учитељ је користио канцеларију за становање, пошто је било немогуће у селу наћи стан. Величина дворишта износила је 1.900 м². У дворишту се налазила пумпа за воду. Школска башта налазила се поред школе и била је величине од 4.000 м². Била је засађена кукурузом и поврћем.

Вредност уништене имовине током рата износила је 3.616 динара. Уништено је: 24 ђачких клупа у вредности од 724 динара, 4 стола у вредности од 60 динара, 3 столице у вредности од 20 динара, 2 ормана у вредности од 200 динара, рачунаљка у вредности од 100 динара, 300 метара школске оgrade у вредности од 1.200 динара, 48 окна за прозоре у вредности од 192 динара, 12 метара олука у вредности од 120 динара, 7 врата у

¹⁹⁹ АЈ, 66, 1916. Према једном другом извештају школска зграда је подигнута 1896. године.

Школа је имала само једну таблу, једну мапу и један сто, ништа дуго. На згради су недостајали олуци па је цела зграда била овлажена. Прозорска окна су била поразбијана. У Седлару ни једно од два одељења нису била погодна за одржавање наставе. Клупе које су сами сељаци радили за домаћу употребу постојале су само у једној учионици. За школу су се потребе набављале школским новцем од приреза.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено издвајање у висини од 3.450 динара, што је у потпуности остварено. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено издвајање 5.720 динара, а до 1. јула 1920. године било је издвојено само 540,20 динара. За 1921. годину школски буџет је предвиђен да износи 9.500 динара. Пошто је до 1. августа прикупљено 9.509,49 динара општинског буџета, школи је до тог датума пребачено 3.838,90 динара.²⁰² Општински буџет за 1925. годину планиран је у износу од 58.045 динара. Од тог износа за школу је требало издвојити 14.900 динара. До 1. августа било је прикупљено 24.845 динара општинског приреза, од чега је школи предато 4.050 динара.²⁰³

Школске 1920/21. године зграда је била потпуно уређена за одржавање наставе. Исправни и чисти били су прозори, врата и под. Пространо школско двориште било је ограђено. У дворишту је постојао шпрк за воду. Школа није имала башту.

Учитељ је био Милорад Катанић, који се налазио у војсци, а недостајао је још један учитељ. Школа је обновила рад 16. августа 1919. године.²⁰⁴ Босиљка Илић, која је у школи радила од 12. септембра 1919. године, водила је други и четврти разред и вршила је дужност управитеља. Мешовито одељење првог разреда водила је Драгиња Стојадиновић, која је у школи радила од 23. марта 1920. године.

Упис ђака извршен је 2. октобра 1919. године. У први разред уписано је 122 ђака: 63 ученика и 59 ученица. На испиту је било 20 ученика и 38 ученица. Само два ђака је поновило разред. Овај разред водила је Драгиња Стојадиновић, која је примила дужност 1. априла 1920. године. Она је водила и ђаке трећег течаја у коме је било 20 ђака.

зида и разлупаних прозора нигде ничег другог нема“ (Основна школа Бранко Радичевић у Седлару, стр. 33)

²⁰² АЈ, 66, 1916.

²⁰³ АЈ, 66, 1916.

²⁰⁴ У монографији *Основна школа Бранко Радичевић у Седлару*, наводи се 3. март 1919. године као дан обнове рада школе.

Босиљка Илић била је учитељица другог разреда у коме је било 26 ученика и 6 ученица и четвртог течаја са 10 ђака. Школске 1919/20. године школа није имала ученике трећег разреда. На крају школске године у првом разреду било је 37 ученика и 21 ученица, у другом разреду 24 ученика и 4 ученице и у четвртом разреду само 9 ученика. Исте школске године школа није радила 21 дан због грипа и 7 дана због одсуствовања учитеља.

Исти број разреда био је и на почетку школске 1920/21. године, с тим да није било ученика у четвртом разреду. Упис је извршен 21. августа 1919. године. У први разред било је уписано 85 ђака у други разред 59 ђака и у трећи разред 40 ђака. Босиљка Илић водила је први и трећи разред, у којима је на крају школске године имала 38 ученика и 13 ученица, а други разред водила је Драгиња Стојадиновић у коме је редовно учило 33 ученика и 16 ученица.²⁰⁵

Драгиња Стојадиновић, школске 1921/22. године, водила је други и трећи разред са укупно 45 ученика и 26 ученица, а Босиљка Илић, водила је ученике првог и четвртог разреда у којима је било 46 ученика и 45 ученица, односно 76 ђака првог разреда и 15 ђака четвртог разреда. Из првог и четвртог разреда на главни испит изашло је 56 ђака, а само један је поновио разред.²⁰⁶

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 95 ђака: 59 ученика и 36 ученица. Босиљка Илић водила је први и други разред са уписана 52 односно 44 ђака. На главном испиту, из ових разреда било је њих 48, који су редовно похађали школу. Исте школске 1923/24. године Драгиња Стојадиновић водила је 17 ђака трећег и 40 ђака четвртог разреда. На главном испиту из ових разреда било је 34 ђака и сви су положили разреде.²⁰⁷

Следеће 1923/24 године у први разред био је уписан 41 ђак и у трећем 35 ђака. Ове разреде водила је Босиљка Илић. На испиту је било њих 31, а само два ђака трећег разреда је поновило разред. Светомир Бранковић водио је ђаке другог и четвртог разреда. У другом разреду било је 27 уписаних ђака а у четвртом 30. Укупно је на испиту било 28 ђака и сви су положили разреде.²⁰⁸

²⁰⁵ АЈ, 66, 1916.

²⁰⁶ ИАЈ, Ф 198. Уписница бр. 1.

²⁰⁷ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 2.

²⁰⁸ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 2.

**ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

1	Бранковић Бранко	Бранковић	Бранковић Бранко	1924/25
2	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
3	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
4	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
5	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
6	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
7	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
8	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
9	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
10	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
11	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
12	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
13	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
14	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
15	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
16	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
17	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
18	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
19	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
20	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
21	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
22	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
23	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
24	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
25	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
26	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
27	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
28	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
29	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
30	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
31	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
32	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
33	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
34	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
35	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
36	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
37	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
38	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
39	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
40	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"
41	Бранковић Бранко	"	Бранковић Бранко	"

Почетком школске 1924/25. године поново долази до промене учитеља. У овој школској години 44 ђака првог и 28 ђака трећег разреда водила је Милева Бранковић. Поново је Светомир Бранковић водио ученике другог и четвртог разреда, у којима је било укупно уписано 57 ђака: 12 у првом и 45 ђака у четвртом разреду.²⁰⁹

²⁰⁹ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 2.

СУБОТИЦА

Ћаци из Суботице су до 1912. године одлазили у школу у Медвеђи. Суботица је са Медвеђом и Брестовом, селима у Деспотовачком срезу, чинила једну школску општину. Због тога што је одвојена Ресавом, која је у време већег водостаја прекидала саобраћај, то је побудило мештане Суботице да се село одвоји од Медвеђе и да отворе своју школу. Школа је привремено сачињена од општинске суднице. За њено отварање заслужни су житељи Суботице: Павле Илић, Милета Марковић и Василије Јанковић. На иницијативу мештана села, Окружни школски одбор донео је одлуку јуна 1919. године да се Суботица одвоји од школске општине медвеђске и образује своју школску општину. Министар просвете је то одобрио 9. септембра исте године. Председник суда општине у Суботици јавио је 6. септембра 1919. године школском надзорнику да је школа оправљена према његовим захтевима, па је тражено постављење учитеља. Школски надзорник је у допису Министру просвете од 24. септембра такође подржао отварање школе у Суботици. Поред тога што ыаци из Суботице, нарочито зими, нису могли да прелазе Ресаву и да одлазе у школу у Медвеђи, сама школска зграда у Медвеђи није била довољно велика за већи број ђака.

Школа у Суботици је отворена 14. новембра 1919. године. Школа се налазила у средини села. Зграда, у којој је смештена школа, била је подигнута 1865. године. Школски надзорник је утврдио да је зграда одговарала за смештај школе. Школа се састојала из једне учионице величине 85 м³, ходника величине 28 м³ и две собе од 42 м³ и 52 м³ и кухиње величине 42 м³, за стан учитеља. Учитељ није имао потпуно одговарајући стан и одвојано је буџетом 180 динара годишње на име додатка. Земљиште код школе износило је 13 ари.²¹⁰ Другог

²¹⁰ Према извештају из 1923. године ограђено школско двориште било је величине 170 м². У дворишту се налазила пумпа за воду.

земљишта школа није имала. Школу је издржава општина из школског приреза. Здравствене прилике су добре. Људи су имали добар однос према школи.

Вредност уништене имовине зграде у којој је смештена школа, током рата износила је 7.260 динара. Ту је спадало: два дуда у вредности од 200 динара, 400 комада тараба у вредности од 200 динара, три бронзане фуруне у вредности од 4.500 динара, два стола у вредности од 400 динара, 9 ђачких клупа у вредности од 1.000 динара, рачунаљка у вредности од 200 динара, 38 прозорска окна у вредности од 300 динара, 40 дасака у вредности од 200 динара, слика Краља Петра у вредности од 60 динара.²¹¹

По отварању школа је имала таблу, сто, 8 клупа, а није имала књижницу, наставна средства, метарске мере итд. За школу су се школске потребе набављале школским прирезом.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 4.630 динара, а утрошено је 3.144 динара. Септембра 1919. године примљен је школски прирез од 340 динара и од 780 динара, а од школског благајника је позајмљено 300 динара. Истог месеца плаћено је за 22 комада дасака 180 динара, за материјал за оправку школе 398,25 динара, за 1.100 килограма креча 366,70 динара, за материјал за оправку школе 111 динара, за оправку школске зграде 300 динара и за сечење прозорских

²¹¹ АЈ, 66, 1286.

стакала 20 динара.²¹² Октобра је само плаћено за набавку школског дневника 5 динара, а осталих 39 динара пренети су за новембар. Новембра, после примања школског приреза, школски фонд је располагао са 1.152 динара. Истог месеца враћена је позајмљена сума школском благајнику од 300 динара, за куповину шпорета и форуне са чунковима дато је 652 динара, за 300 комада цигала 90 динара и за 12 комада дасака 103 динара. Децембра школски фонд је имао на располагању 773 динара, која су током тог месеца утрошена, на: дрва за огрев школе 400 динара, једну секиру 30 динара, канцеларисјки материјал 66,60 динара, за 190 грама ђона 14,20 динара, служитељску плату 60 динара, за једну кофу и канту за воду 81 динар, за материјал за одржавање чистоће 20 динара, на школска учила 53,30 динара, за гас 14,10 динара и на додатак за стан 30 динара.²¹³

Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 4.290 динара, али до 1. јула 1920. године није издвојен ни један динар. Буџет општине за 1921. годину био је предвиђен у висини од 30.000 динара. Од тога школски прирез је требао да износи 4.490 динара. До 1. августа прикупљено је само 1.275 динара општинског пореза, а школи је предато до истог датума 1.465,30 динара.²¹⁴

Буџет за 1921. годину исплаћен је до 1. јануара 1922. године у потпуности, због чега је школски надзорник, предложио Министру просвете за додељивање похвалнице: Милету Марковића, председника општине, Павла Илића, општинског деловођу и Илију Марковића, општинског благајника.

Буџет општине за 1925. годину био је планиран да износи 42.800 динара. Од тога је за потребе школе требало утрошити 13.480 динара. До 1. августа нису приказана прикупљена средства у општинској каси, а за потребе школе било је утрошено 2.270 динара.²¹⁵

Школске 1920/21. године школско двориште било је ограђено. У њему се налазио шмрк за воду. Мала школска башта била је добро обрађена.

Школа је започела рад 1. децембра 1919. године. Александар Савкић (Савчић), који је постао вршилац дужности учитеља 5. новембра 1919. године, иначе месни свештеник, водио је мешовито

²¹² ИАЈ, Ф 198, књига бр. 99.

²¹³ ИАЈ, Ф 198, књига бр. 99.

²¹⁴ АЈ, 66, 1916.

²¹⁵ АЈ, 66, 1916.

одељење првог разреда. Вршио је и дужност управитеља школе. После прегледа школе у Суботици, школски надзорник је нашао врло слаб успех. Александар Савкић се такође жалио, да због послова у парохији није могао више да се посвети раду у школи. Зато је школски надзорник предложио да се Александар Савкић разреши учитељске дужности.

На крају школске 1919/20. године течај је похађало 26 ученика и 7 ученица, а у првом разреду било је 9 ученика и једна ученица. На почетку школске 1920/21. године у припремно одељење било је уписано 24 ученика и 14 ученица, у први разред 26 ученика и 7 ученица и у други разред 3 ученика и једна ученица. На крају исте школске године, према извештају школског надзорника, Загорка Милошевић водила је први и други разреду којима је било укупно 40 ученика и 11 ученица.²¹⁶ Током школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа и 10 дана због зиме.

Школске 1921/22. године Загорка Милошевић водила је сва четири разреда, у којима је учило 49 ученика и 19 ученица. На почетку школске године било је уписано у сва четири разреда и у припремно одељење 54 ученика и 21 ученица.

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 90 ђака: 52 ученика и 38 ученица.

Школске 1924/25. године било је уписано, у: припремни разред 1 ученик и 5 ученица, први разред 5 ученика и 1 ученица, други разред 8 ученика и 6 ученица, трећи разред 10 ученика и 7 ученица. На испиту је било из: припремног разреда 1 ученик и 2 ученице, првог разреда 4 ученика, другог разреда 7 ученика и 5 ученица, трећег разреда 10 ученика и 6 ученица и четвртог разреда 11 ученика и 6 ученица. Сви су положили разреде, односно 33 ученика и 19 ученица. Септембра 1925. године први разред уписало је 7 ученика и 4 ученице.²¹⁷

²¹⁶ AJ, 66, 1916.

²¹⁷ AJ, 66, 1916.

ТРОПОЊЕ

У Тропоњу стара школа је подигнута 1868. године. Нова школска зграда је започета 1910. године и због рата није била завршена.²¹⁸ За подизање нове школе заслужни су бивши учитељ у Тропоњу Ђорђе Медурић, Димитрије Јовановић, Радован Радовановић и Милосав Милановић, сви из Тропоња. Школа се налазила у средини села. Стара школа имала је облик правоугаоника. Била је подељена на четири одељења, од којих су два учионице са кубатором од 108 м³, канцеларија са кубатуром од 10 м³ и кухиња величине 44 м³. У Тропоњу обе учионице нису била добро уређене. Нова зграда је по плану имала три учионице, канцеларију и четири одељења за учитељске станове. Пошто није било уређеног стана за учитеље, учитељи муж и жена добијали су 30 динара месечно. Станарина се исплаћивала редовно. Земљиште које је припадало школи било је величине 12.880 м². Учитељ је обрађивао 8.400 м², али је земљиште било врло слабо. Земљиште које се налазило уз школу износило је 4.483 м². Школу је издржавала општина из школског приреза. Здравствени услови су добри. Људи су се према школи доста добро односили.

Према извештају из 1923. године постојао је стан за учитеља, који је имао три одељења, две собе и кухињу, али у врло лошем стању и прокишњавао је. Двориште је било величине 945 м² и било је ограђено прошћем. У дворишту није било бунара, већ се водом снабевало са оближњег потока. Поред дворишта старе зграде, било је двориште величине 23,65 ари у коме се налазила нова школска зграда. То је двориште привремено било претворено у башту, а када је завршена зграда, употребљено је за дечије игралиште. Школа је имала и једну њиву од 80 ари.

²¹⁸ Према извештају из 1923. године, градња школе је започета 1914. године, и према мишљењу школског надзорника неће бити скоро завршена, јер се мештани нису старали за школу.

Вредност уништене школске имовине у току рата била је велика. Ту су спадали: прозори, врата, ограда око нове и старе школе у вредности од 13.667 динара, клупе, столови, столице, фуруне, табла, орман, шифонер, кревет све у вредности од 12.470 динара, све књиге Српске књижевне задруге које су биле до тада издате, слике краља и престолонаследника, слика Светог Саве и друго све у вредности од 12.000 динара.²¹⁹ После рата школа није имала ништа, па ни клупе.

Потребе за школу су се набављале школским новцем. Школским буџетом било је предвиђено издвајање 4.600 динара за 1919. годину. Те исте године било је утрошено 3.065,36 динара. Следеће 1920. године било је предвиђено издвајање 10.054,64 динара, а до 1. јула 1920. године било је издвојено 2.312 динара.²²⁰ Општински буџет за 1921. годину био је предвиђен у висини од 24.716 динара, од чега за школу било је предвиђено 10.562,60 динара. До 1. августа од прикупљених 5.759 динара у општинској каси, за потребе школе издвојено је 3.200 динара.²²¹ За 1925. годину било је предвиђено за потребе школе 41.720 динара, од укупно планираних 96.617 динара општинског буџета. У првој половини године прикупљено је 20.760 динара општинског новца, а од тог новца за школу је утрошено 5.000 динара.²²²

Школске 1920/21. године настава се одржавала у старој згради. Преко пута ње грађена је нова зграда, која је била покривена, али није била малтерисана и потпуно завршена због рата. У дворишту нове школске зграде налазили су се станови за учитеље. У том дворишту налазио се бунар са добром пијаћом водом.

Школа је обновила рад 15. новембра 1919. године. Један учитељ је недостајао, док се други учитељ Владимир Тодоровић налазио у војсци. Милан Поповић, привремени учитељ, из Здравиха, који је започео рад у овој школи 8. октобра 1919. године, водио је мешовито одељење првог течаја. Мешовито одељење првог разреда водила је

²¹⁹ АЈ, 66, 1286.

²²⁰ *Основна школа Бранко Радичевић у Седлару*, стр. 56. Буџет за 1920. годину износио је 9.544 динара. Утрошено је: за плату школског послужитеља 720 динара, за учитељску станарину 360 динара, за оправку старе и изградњу нове школске зграде 1.500 динара, за књиге одличним ученицима 40 динара и за друге потребе.

²²¹ АЈ, 66, 1916.

²²² АЈ, 66, 1916.

Милица Поповић, из Годовина, која је такође отпочела рад у овој школи 8. октобра 1919. године.

Према извештају школског надзорника на крају школске 1919/20. године течај је похађало 2 ученика и 9 ученица и први разред 69 ученика и 15 ученица. На почетку школске 1920/21. године припремни течај је похађало 18 ученика и 19 ученица, први разред 26 ученика и 10 ученица и други разред 55 ученика и 13 ученица. На крају исте школске године, у други разред, који је водила Љубица Павловић било је 54 ученика и 14 ученица, и у одељењу Миодрага Павловића, који су чинили ђаци припремног и првог разреда, било је 52 ученика и 26 ученица.²²³ Према уписници упис у први разред извршен је 30. новембра 1919. године. У први разред био је уписан 31 ђак и у приправни разред 21 ђак. Ове разреде водила је Милица Поповић. У другом одељењу првог разреда, било је уписано 55 ђака. Ове одељење водио је Милан Поповић. Из одељења првог разреда које је водила Милица Поповић четири ђака је поновило разред. Из одељења Милана Поповића завршни испит полагало је 45 ђака и сви су прешли у старији разред.²²⁴ Током исте школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа.

Школске 1920/21. године приправни разред имао је 32 ђака, а први разред уписало је 43 ђака. Ове разреде водио је Петар Тодоровић. На испиту је било 39 ђака. Због нередовног похађања наставе 17 ђака првог разреда је поново уписало исти разред. Љубица Павловић је водила други разред са 68 ђака. На испиту је било 54 ђака. Због нередовног похађања наставе 11 ђака је поново уписало други разред.

Школске 1921/22. године Светолик Митровић водио је припремно одељење и трећи разред, у којима је било 64 ученика и 16 ученица, док је Надежда Митровић водила први и други разред са укупно 51 учеником и 40 ученица.²²⁵ Према уписници, у одељењу Светолика Митровића, односно у приправни разред било је уписано 23 ђака и у трећи разред 57 ђака. Из приправног разреда на испиту је било 11 ђака, а исто толико је морало поново да се упише у приправни разред, јер су нередовно похађали наставу. Из трећег разреда на испиту је било 38 ђака, а њих 17 морали су поново да се упишу у исти разред,

²²³ АЈ, 66, 1916.

²²⁴ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 133.

²²⁵ На почетку школске 1921/22. године Светолик Митровић имао је 57 ученика и 19 ученица, а Надежда Митровић 53 ученика и 37 ученица.

због нередовног похађања наставе. Први разред са 57 ђака и други разред са 33 ђака водила је Надежда Митровић. Из првог разреда на испиту је било 20 ђака, од којих су двојица поноволи разред. Због нередовног похађања наставе први разред је морало поново да упише 20 ђака.²²⁶

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 193 ђака: 137 ученика и 56 ученица. Према уписници први разред је уписало 84 ђака, други разред 31, трећи разред 38 и четврти разред такође 38 ђака. Први и други разред водила је Надежда Митровић а трећи и четврти Светолик Митровић. Из првог разреда на главном испиту било је 33 ђака, од којих је четворо поновило разред. Нередовно је похађало наставу 43 ђака и они су морали поново да упишу први разред. Из другог разреда на испиту је било 14 ђака, и нико није поновио разред. Због нередовног доласка у школу 12 ђака је морало поново да упише други разред. Из трећег разреда на испиту је било 18 ђака, од којих је двоје поновило разред. На поновни упис разреда упућена су два ђака, који нису скоро целе године похађали наставу. Из четвртог разреда на испиту је било 25 ђака и сви су завршили разред. Због нередовног похађања наставе 10 ђака је упућено на поновни упис четвртог разреда.²²⁷

Наредне школске 1923/24. године први разред је уписао 41 ђак, други разред 34, трећи разред 25 и четврти разред 19 ђака. И ове школске године први и други разред водила је Надежда Митровић а трећи и четврти разред Светолик Митровић. Из првог разреда само је 10 ђака било на испиту, од којих је један поновио разред. Из другог разреда на испиту је било 28 ђака, од којих је четворо поновило разред. Из трећег разреда на испиту је било 11 ђака, а једна ученица је поновила разред. Из четвртог разреда на испиту је било 15 ђака и сви су положили разред. Због недоласка у школу четворо ђака је поново уписало четврти разред.²²⁸

Школске 1924/25. године долази до промене учитеља. Први и други разред водила је Милена Николић а трећи и четврти разред Јелена Михајловић. Те школске године уписано је у: први разред 17 ученика и 26 ученица, други разред 15 ученика и 4 ученица, трећи

²²⁶ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 133.

²²⁷ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 133.

²²⁸ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 133.

разред 31 ученик и 6 ученица, четврти разред 5 ученика и 5 ученица. На испиту је било из: првог разреда 7 ученика и 6 ученица, другог разреда 11 ученика, трећег 23 ученика и 2 ученице и четвртог разреда 5 ученика и 5 ученица. У старије разреде прешли су 46 ученика и 12 ученица. Само један ученик првог и један ученик трећег разреда су поновили разреде.²²⁹ Септембра 1925. године први разред уписало је 4 ученика и једна ученица.²³⁰

²²⁹ ИАЈ, Ф 198, Уписница бр. 133.

²³⁰ АЈ, 66, 1916.

ЦРКВЕНАЦ

У Црквенцу школа је подигнута 1878. године. Заслуга око подизања школе имали су Димитрије Катић, народни посланик, Милован Катић, Петар Поповић и сами мештани Црквенца. Школа се налазила близу општине и Земљорадничке задруге. Зграда је била једноспратна од полутврдог материјала и доста трошна. Имала је две учионице, са малим ходником и отвореном верандом где се налазила звонара. Стан за учитеља имао је две собе, кухињу, шпајз и предсобље. Једна соба била је величине 5x5 метара, друга соба 3,40x5 метара, кухиња 4x5 метара. Учионице су биле по 10x8 метара. У дворишту се налазила стара школска зграда са собом и кухињом, малим подрумом и малом шталом. Овде су муж и жена били наставници, и нису добијали станарину, већ су користили школски стан. Земљиште код школе са баштом износило је 50 ари. Осим тога постојале су две парцеле изван села у величини 70 ари које је општина давала учитељу на обраду. Другог имања није било. Школу је издржавала општина из школског приреза. Здравствени услови су добри. Људи су се према школи односили одлично.

Уништена школска имовина у току рата вредела је 3.300 предратних динара. Ту је спадало: оштећење школске зграде у вредности од 300 динара, јер је непријатељ у њој држао коње, 24 школске клупе које је уништила немачка војска у вредности од 480 динара, 75 прозорска окна разбијена од пуцања топова у вредности од 150 динара, око 1.000 примерака разних књига у вредности од 2.000 динара, збирка минерала и разна учила у вредности од 200 динара, школска ограда у вредности од 200 динара. Једно време су у школи боравили бугарске комите.²³¹

²³¹ АЈ, 66, 1286.

Школа је имала недовољан број клупа, два стола и неколико столица. Није имала учила, књижницу, наставна средства.²³²

За школу су се школске потребе набављале школским новцем. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 2.220 динара, колико је и утрошено те исте године. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено издвајање 4.940 динара, а до 1. јула 1920. године било је издвојено само 156 динара.²³³ За 1921. годину општински буџет је био предвиђен у висини од 30.500 динара, а школски буџет у висини од 5.260 динара. До 1. августа прикупљено је у општинску касу 7.365,87 динара од чега је школи предато 1.300 динара.²³⁴ У школској 1920/21. години набављене су књиге у довољном броју, као и књиге за сиромашне ђаке. Планирани општински буџет за 1925. годину износио је 511.855 динара, од чега је за рад школе било предвиђено издвајање 10.855 динара. Нема података за прикупљена општинска средства до половине године, а школи је у истом период пребачено само 250 динара.²³⁵

Школске 1920/21. године пространо школско двориште било је ограђено. Један мањи део био је засађен четинарима. Башта је била добро уређена. На једном делу биле су засађене воћке.

Школа је обновила рад 26. августа 1919. године.²³⁶ Никола Костић, из Губеревца у окружју крагујевачком, који је у школи радио од августа 1907. године, водио је мешовита одељења другог и трећег

²³² Летопис Основне школе у Црквенцу: „Непријатељ је готово све клупе погорео, свега је остало 11 (за обе учионице), изгореле су 24 клупе, општина нема новца и није у могућности да набави и шта: сваки је ученик донео трножну столицу и на њој седи. Но, то је прилично за читање-али за писање, апсолутно немогуће и онда смо донели из Задруге један велики сто, те би с времена на време, на том столу писали по групама и то стојећи. Али и то ретко: мастила није имало у књижари, па ни писанка, него на таблицама а и оне су биле скупе.-0,50 динара табак.- Књига такође није било довољно и биле су скупе. Окна на прозорима полупана од пуцања за време отступања (октобар 1915) а нема се где набавити и свуда је свечано била прилепљена хартија-новине.“

²³³ Према једном извештају од 31. октобра 1920. године, за школску 1919/1920. годину школи у Црквенцу издвојено је 1.450 динара.

²³⁴ АЈ, 66, 1916.

²³⁵ АЈ, 66, 1916.

²³⁶ Летопис Основне школе у Црквенцу, Завичајно одељење Ресавске библиотеке у Свилајнцу. Према летопису Даринка Костић почела је са радом 1. јануара 1919. године а њен муж Никола Костић 20. јануара 1919. године.

разреда. Даринка Костић, из Жабара, која је такође радила од августа 1907. године, водила је мешовито одељење првог разреда и први течај. У школи у Црквенцу оба одељења била су погодна за одржавање наставе. На почетку школске године први разред је имао 50 ђака и први течај 17 ђака. Ове ученике водила је Даринка Костић. Други разред са 54 ђака, трећи течај са 33 ђака и четврти течај са 10 ђака водио је Никола Костић. Осим двојице ученика, сви ученици првог течаја прешли су у други течај. Испит ђака трећег течаја одржан је 18. јануара 1920. године. Сви су са успехом положили. На испиту ученика четвртог течаја, одржаног 29. септембра 1919. године, било је њих девет, и сви су завршили течај.²³⁷

На крају школске 1919/20. године школа је имала ученике у сва четири разреда. У првом разреду било је 35 ученика и 7 ученица, у другом разреду 69 ученика и 14 ученица у трећем разреду само 29 ученица и у четвртом разреду само 3 ученика. Према уписницама Даринка Костић водила је први разред са 50 уписана ђака, први течај са 18 и други течај са 16 ђака. Исте школске године водила је први разреду коме је било 56 ђака и први течај са 35 ђака. Исте школске године Никола Костић водио је други течај са 34 ђака, трећи течај са 12 ђака, четврти течај са 21 ђаком, а касније други разред са 54 ђака, трећи течај са 34 ђака и четврти течај са 10 ђака и такође четврти течај са 32 ђака. На течају су сви ђаци положили успешно градиво. Полагања течајева извршена су 29. септембра 1919. године, 18. јануара 1920. године и 8. јуна 1920. године.²³⁸ Исте школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа.

²³⁷ ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 47.

²³⁸ ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 48.

с лева:

*Милан Вукаловић, Десанка Костић, Катарина Вукаловић,
Даринка Костић, рођена Вукаловић, Никола Костић, Станиша Костић
(св. Завичајног одељења Ресавске библиотеке у Свилајцу)*

На почетку школске 1920/21. године било је уписано: у први разред 29 ученика и 4 ученице, у други разред 31 ученик и 8 ученица и у трећи разред 56 ученика и 9 ученица.²³⁹ На крају исте школске године, у првом и другом разреду, код Даринке Костић, било је укупно 57 ученика и 10 ученица. У трећем разреду, који је водио Никола Костић било је 54 ученика и 9 ученица.²⁴⁰

У школској 1921/22. години Радунка Димитријевић водила је трећи и четврти разред са укупно 79 ученика и 14 ученица, а Радмила Димитријевић водила је ученике првог и другог разреда, у којима је

²³⁹ ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 47, 48. Школске 1920/21. године било је уписано у: први разред 34 ђака, други 42, те разреде је водила Даринка Костић, и у трећи разред, које је водио Никола Костић, 67 ђака. Трећи разред поновило је 4 ђака.

²⁴⁰ АЈ, 66, 1916.

било 43 ученика и 10 ученица.²⁴¹ Према Уписници на почетку те школске године, Радмила Димитријевић водила је први и други разред са 38 односно 24 ђака. На испиту је било 55 ђака, од којих је четири ђака поновило први разред а један ђак други разред. Трећи и четврти разред водила је Радунка Димитријевић. У трећи разред било је уписано 42 ђака и у четврти 62 ђака. На испиту је био 91 ђак.²⁴²

На дан 30. октобра 1922. године у школи је било 125 ђака: 94 ученика и 31 ученица. На почетку школске 1922/23, године, 29 ђака првог и 32 ђака другог разреда водила је Милица Милошевић. На испиту је било 55 ђака. Понављало је у првом разреду 6, а у другом разреду 2 ђака. У трећи разред било је уписано 29 ђака и у четврти 37 ђака. Њих је водио Светолик Милошевић. На испиту је било 56 ђака, а само један ђак четвртог разреда поновио је разред.²⁴³

Школске 1923/24. године трећи разред је уписало 30 а четврти разред 25 ђака. Ово одељење водио је Светолик Милошевић. На испиту је било 53 ђака, а само један ђак трећег разреда није положио завршни испит. Исте школске године први разред је уписао 31 ђак, а други разред 23 ђака. Ове разреде водила је Милица Милошевић. На испиту је било 45 ђака. Из првог разреда 5 ђака је поновило разред а из другог разреда само један ученик.²⁴⁴

Школске 1924/25. године Светолик Милошевић такође је водио трећи разред у коме је било уписано 22 ђака и четврти разред са 29 уписаних ђака. Сви су успешно завршили разреде. Исте школске године Милица Милошевић водила је први и други разред. У први разред било је уписано 23 ђака а у други 22 ђака. На испиту је било 47 ђака, и сви су прешли у старије разреде.²⁴⁵

²⁴¹ Према извештају од 10. октобра 1921. године, Радунка Димитријевић водила је први и други разред у којима је било 48 ученика и 14 ученица, а Радмила Димитријевића трећи и четврти разред са укупно 86 ученика и 16 ученица. Радунка и Радмила Димитријевић почеле су са радом у школи 7. септембра 1921. године, а дотадашњи учитељи премештени су за Београд.

²⁴² ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 47, 48.

²⁴³ ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 47, 48.

²⁴⁴ ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 47.

²⁴⁵ ИАЈ, Ф 147, Уписница бр. 47.

СРЕЗ ДЕСПОТОВАЧКИ

БЕЉАЈКА

У Бељајки школа је подигнута 1875. године по жељи мештана и уз помоћ окружног начелника Петра Стојковића и бившег председника општине покојног Лазара... Школску општину сачињавале су: Бељајка, Вирине и Исаково, али су се око 1905. године Вирине и Исаково одвојили. Бељајка је остала сама. Школа се налазила у средини села. Школа је направљена од слабог материјала, и није грађена по плану. Имала је једну учионицу са три прозора, али светлост није улазила правилно с леве стране, већ спреда и позади. Стан за учитеља имао је једну собу, кухињу и оставу, канцеларију и мали ходник. Стан је био непотпун и учитељ је добијао 20 динара месечно. Станарина се редовно исплаћивала. Других зграда није било. Осим школског дворишта, општина је дала учитељу да обрађује једно парче земљишта у величини од 3.500 м². Другог имања школа није имала. Здравствени услови су били добри. Становништво се према школи добро односило. Бељајка је једно од места у деспотовачком срезу, у које су учитељи нерадо службовали. Пут до села био је врло лош, удаљено је од среског места око 6 километара, а услови за становање учитеља били су врло лоши.²⁴⁶

Школу је издржавала општина из школског приреза. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.628 динара а утрошено је 1.354 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 2.970 динара, а до 1. јула 1920. године није утрошен ни један динар.

Школске 1920/21. године школа је била добро окречена и уређена. Школско двориште је било ограђено, али није постојала школска башта. Ђаци су се водом, која је била добра за пиће снабдевали са оближњег извора.

Уништена имовина током рата била је у вредности од 5.790 предратних динара, или 12.650 послератних динара. Уништено је или оштећено: школска зграда у вредности од 2.000 динара, 2 кревета, 4

²⁴⁶ АЈ, 66, 1916.

столице, 15 ђачких клупа, две велике табле, две рачунаљке, 2 ормана, једне мале теразије, 44 крила прозорска све у вредности од 2.000 динара, школски нужник у вредности од 200 динара, школска кухиња у вредности од 400 динара, две школске бронзане фуруне у вредности од 200 динара, школска ограда са проштама у вредности од 800 динара, 9 брава од врата у вредности од 190 динара.²⁴⁷

Бељајка је имала школу са једним одељењем, које није одговарало одржавању наставе. Школа после рата није обновила рад, јер није имала учитеља.

На крају школске 1920/21. године школа је имала само припремно одељење у коме је било 11 ученика и једна ученица. Њихов учитељ био је Душан Попадић.²⁴⁸ Школске 1921/22. године укупно је био уписан 21 ученик и 12 ученица, и то у првом разреду и у припремном одељењу. Учитељ те школске године био је Душан Попадић. На почетку школске године било је уписано 20 ученика.

²⁴⁷ AJ, 66, 1286.

²⁴⁸ AJ, 66, 1916.

БАЛАЈНАЦ

У Балајнцу школа је била привремена, јер је била преправљена од суднице, али је постојао фонд у коме се налазило између 7.000 и 8.000 динара за подизање нове школске зграде. Тадашњу привремену школу преправили су сами мештани. Комисија је излазила и изабрала место, које је општина откупила за подизање нове школске зграде. Школску општину чинила су још села Трућевац и Богава. Школа се налазила у средини села. Састојала се из једне учионице, ходника и две собе за стан за учитеља. Учитељ није имао потпуни стан и добијао је по 20 динара месечно. Станарина се уредно исплаћивала. Земљиште код тадашње привремене школе износило је 30 ари, а било је купљено земљиште од око 60 ари за подизање нове школске зграде. Школу је издржавала општина из школског приреза. Здравствени услови су били добри. Људи су се према школи добро односили.

Вредност уништене или оштећене имовине током рата износила је 3.213 предратних динара или 7.000 послератних динара. Уништено је или оштећено, према предратним парама: 14 школских клупа у вредности од 480 динара, један сто у вредности од 15 динара, 5 столица у вредности од 25 динара, школска архива са књигама у вредности од 100 динара, орман са библиотеком у вредности од 300 динара, 54 прозорска окна у вредности од 43 динара, школска зграда у вредности од 100 динара и готов новац у износу од 2.000 динара.²⁴⁹

Школа је имала најнужније потребе. Није поседовала учила, која су се набавила када је постављен учитељ. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 4.555 динара, а утрошено је 3.435 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 5.242 динара, а до 1. јула 1920. године било је утрошено 1.400 динара.

Школски надзорник предложио је Министру просвете, часнике општине богавске: Станка Јовановића, председника општине и Животу

²⁴⁹ АЈ, 66. 1286.

Милошевића, општинског деловођу за похвалницу, јер су до 1. јануара 1922. године прикупили и предали сав школски прирез за 1921. годину.

Школа је обновила рад тек 2. маја 1920. године. У Балајнцу постојало је само једно одељење и оно није било уређено. Учитељ Чедомир Ћирић био је у војсци.

Школске 1920/21. године зграда није била у добром стању, али учионица и стан учитеља били су окречени и чисти.²⁵⁰ Школско двориште је било неограђено и неуређено. Школска башта није постојала. У дворишту се налазио бунар с добром пијаћом водом.

На крају школске 1919/20. године у првом разреду било је 90 ученика и две ученице и у другом разреду само 3 ученика. На почетку школске 1920/21. године у први разред било је уписано само 25 ученика, у други 65 ученика и 2 ученице и у трећи 3 ученика. На крају 1920/21 школске године Драгољуб Поповић водио је 71. ученика првог и другог разреда, док је други учитељ Благоје Марковић, због студија одсуствовао током целе школске године.²⁵¹

Школа је и школске 1921/22. године имала три разреда, које је водио Милутин Васић. У први разред био је уписан 71 ђак, у други 74 ђака и трећи разред 6 ђака. На испиту укупно је било 80 ученика. Из првог разреда 15, а само један је поновио разред. Из другог разреда било је 59 и сви су прешли у наредни разред, као и шест ученика трећег разреда, јер су сви успешно положили завршни испит.²⁵² Женске деце није било у школи. На почетку исте школске године сва три разреда водио је Драгољуб Поповић, у којима је било само ученика, њих 87.

Школске 1922/23. године школа је такође имала три разреда, које је водио Вукота Пулевић. У први разред било је уписано 15 ђака, у други 12 и у трећи разред 32 ђака. Из првог и трећег разреда сви уписани ђаци прешли су у старије разреде, а из другог разреда успешно је завршни испит 10 ђака, колико их је редовно похађало наставу.²⁵³

Следеће школске 1923/24. године долази до промене учитеља, а и до формирања четвртог разреда. Тада је уписано 11 ђака првог

²⁵⁰ Министар просвете је 15. јуна 1927. године донео одлуку о додели 10.000 динара за подизање школске зграде у Балајнцу.

²⁵¹ АЈ, 66, 1916.

²⁵² ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 18, 19.

²⁵³ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 18, 19.

разреда, 17 ђака другог разреда, 20 ђака трећег разреда и исто толико ђака четвртог разреда. Учитељ у школи био је Груја Грујић.²⁵⁴

Школске 1924/25. године у свим разредима било је уписано 30 ђака. У први разред 9, у други такође 9, у трећи 10 и у четврти разред само 2 ђака. На завршном испиту само је један ђак првог разреда поновио разред, док су сви остали успешно завршили разреде. Учитељ и ове године био је Груја Грујић.²⁵⁵

²⁵⁴ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 18, 19.

²⁵⁵ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 18, 19.

БОГАВА

Александар Милојковић постављен је за учитеља у Богави 28. јула 1924. године, а у дужност је уведен на првом састанку школског одбора 11. октобра исте године. Приликом постављења, учитељу који је вршио дужност управитеља школе, предата је школска зграда, 10 клупа, једна табла, 1 сто и једна руска мала рачунаљка.²⁵⁶

На другом састанку школског одбора, који је одржан 14. октобра 1924. године, учитељ Александар Милојковић предложио је да се купе најпотребније ствари за школу: Карта Краљевине СХС, комплет речних сликова, креде, слика Св. Саве, две историјске слике, два прегледа за цртање, један за први и други разред а један за трећи и четврти разред, затим четке, метле, пећ, три столице, уписница, деловодник, експедициона књига, књига за записник, наслон за пера, мастило, пера, увлаке, плајваз, плајваз црвено-плав, писаћа хартија, коверат, гумарабика, гума, упијач, упијајућа хартија, деловодник касе, дневни прозивник, 1 деловодник школског рада и Закон о народним школама.

На истом састанку учитељ је предложио да се школско двориште огради, на тај начин што ће свака пореска глава дати по неколико прошка, а кулуком да се подигне ограда. На истом састанку предложио је да се школско двориште наспе шљунком и да се изгради нужник. Школски одбор се сложио са свим предлозима. На трећем састанку, одржаном 30. октобра 1924. године, донета је одлука да се земљиште од

²⁵⁶ ИАЈ, Ф 170, књига бр. 18. Школски одбор чинили су: Обрен Васиљевић, председник, Марисав Вуксановић, благајник и чланови Петроније Здравковић и Властимир Стојковић, као и члан и деловођа Александар Милојковић.

једног хектара, које је општина богавска дала школи, додели учитељу на коришћење.²⁵⁷

Школске 1924/25. године у први разред уписано је 19 ђака, у други 6, трећи 11 и у четврти разред 9 ђака. На испиту је било 15 ђака првог разреда, 6 ђака другог разреда, 5 ђака трећег разреда и 7 ђака четвртог разреда. Успешно је 32 ђака положило разреде.²⁵⁸

²⁵⁷ ИАЈ, Ф 170, књига бр. 18.

²⁵⁸ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 19.

ТРУЂЕВАЦ

Крајем 1921. године мештани села Труђевац желели су у свом селу да отворе сопствену основну школу. За школу је одређена једна зграда у средини села. Због временских прилика зграда није у потпуности поправљена, али је рад на згради настављен почетком 1922. године. Зграда је била величине 10,5 са 9,30 метара. Имала је једно пространо одељење за учионицу величине око 54 м², један ходник, кухињу и једну собу за стан учитеља самца. Ако би био постављен учитељ са породицом, село се обавезало да у близини школе обезбеди једну зграду за становање. Комисија је 17. марта 1922. године извршила преглед зграде, и сагласила се да зграда може привремено, најдуже до две године, да се користи за школу, а да се за то време школска општина обавезе да сагради нову школски зграду.²⁵⁹

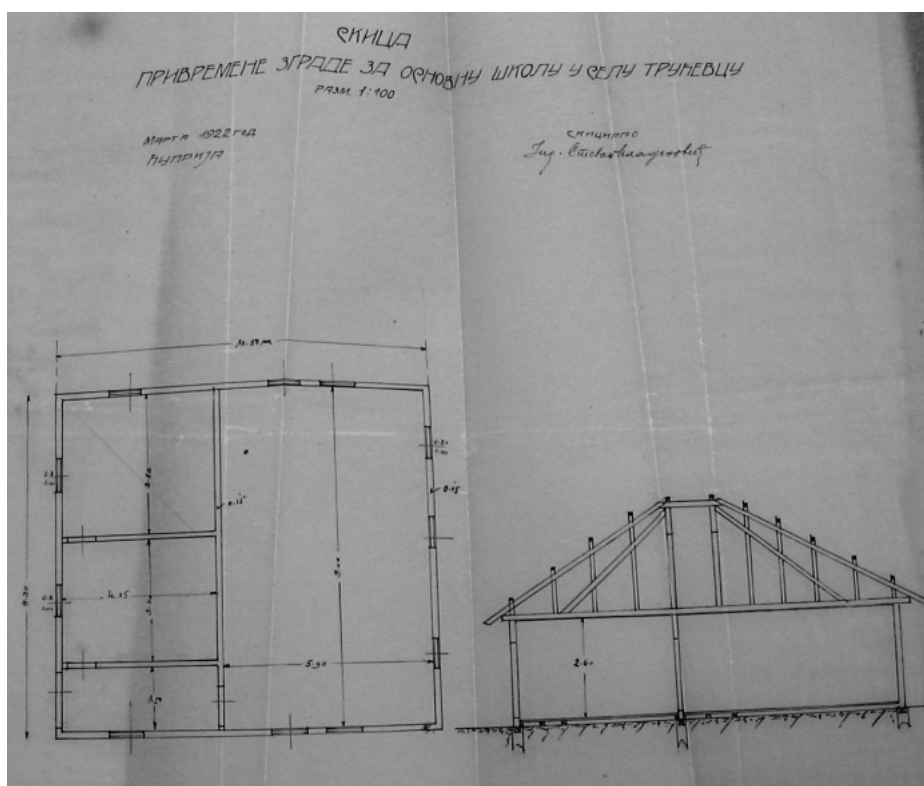
На основу мишљења комисије, школски надзорник је предложио министру просвете, да зграда коју је уредила труђевачка општина може привремено, до две године, да послужи за школу, и да се Труђевац одвоји од школске општине балајначке и да образује за себе нову школску општину, под називом труђевачка школска општина. Уједно је известио да је школска зграда у потпуности оправљена и да је набављен школски намештај. На основу одлуке Окружног школског

²⁵⁹ АЈ, 66, 1916. Комисију су чинили: Инспектор грађевинске секције Д. Поповић, школски надзорник Дим. Милентијевић, писар среза деспотовачког Милосав Васовић, учитељ школе у Деспотовцу Милан Стојичевић, члан суда општине труђевачке Михаило Марковић. Са коришћењем зграде сложио се и срески лекар Димитријевић.

Министар просвете је донео одлуку 27. јуна 1928. године о додели 10.000 динара за изградњу школске зграде у Труђевицу.

одбора и предлога школског надзорника, Министар просвете је 23. маја 1922. године донео одлуку о отварању школе у Трућевцу.

На предлог школског надзорника упућеног Министру просвете, похвалницом су требали да се награде часници општине трућевачке: Јован Милић, председник општине и Павле Сретеновић, општински деловођа, јер су до 1. јануара 1922. године, прикупили и предали сав школски прирез за 1921. годину.

Школске 1922/23. године у први разред било је уписано 19 ђака, у други 5, у трећи 20 и у четврти разред 5 ђака. Из првог у други разред прешло је 11 ђака. Сви ученици другог разреда успешно су положили завршни испит, као и ђаци четвртог разреда. На испиту је било 18 ђака

трећег разреда и сви су успешно положили завршни испит. Учитељ свих ђака био је Груја Грујић.²⁶⁰

Следеће школске 1923/24. године учитељ је био Милутин Илић. На почетку исте школске године било је уписано 39 ђака: у први разред 7, други 10, трећи 8 и у четврти 14 ђака. На завршном испиту било је: из првог разреда 4, другог 10, трећег 6 и из четвртог 12 ђака. Сви су успешно положили разреде.²⁶¹

Следеће школске 1924/25. године поново је дошло до промене учитеља. Катарина Милошевић-Ковачевић постављена је за учитеља 24. новембра 1924. године. Она је радила са укупно уписаних 29 ђака. У први разред било је уписано 7, у други 4, у трећи 10 и у четврти разред 8 ђака. На завршном испиту сви уписани ђаци другог и трећег разреда успешно су завршили разреде, док је један ђак првог разреда поновио разред. Из четвртог разреда на главном испиту је било 5 ђака, и сви су положили разред.²⁶²

²⁶⁰ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 95.

²⁶¹ ИАЈ, Ф 174. Уписница бр. 95.

²⁶² ИАЈ, Ф 174. Уписница бр. 95.

БРЕСТОВО

Председник општинског суда К. Милојевић и тадашњи општински деловођа упутили су 20. јула 1919. године молбу школском надзорнику фреза ресавског, да се утврди могућност коришћења једне зграде у селу за школу. На захтев школског надзорника срески инжењер извршио је преглед зграде, и предложио неке мере за њену адаптацију:

1. Да привременост зграде траје само годину дана, јер се општина обавезала да за идућу школску годину сагради нову школску зграду;
2. Да се две собе са истока саставе у једну учионицу од 7 метара дужине и 4,10 метара ширине;
3. Да се два прозора са источне стране израде у величини од 1 метра са 1,50 метра;
4. Да се преградни зид између два одељења избаци;
5. Да се задња врата сазидају;
6. Да се спусти под за 30 сантиметара и да се патоше даскама;
7. Пред зградом да се постави чесма за пијаћом водом и водом за поливање.

Министру просвете је упућена молба да се дозволи привремено коришћење зграде за школу у трајању од годину дана. Министар је захтевао да се првенствено изврше све преправке на згради, према упутствима среског инжењера. Преправка је извршена, па је школски надзорник извршио преглед зграде 7. октобра 1919. године. У свом извештају навео је да је зграда адаптирана према упутствима и спремна за рад, а пошто је и школски намештај набављен, предложио је да се село Брестово одвоји од општине медвећке и за себе образује нову школску општину у Брестову, и постави нови учитељ. Министар просвете је на основу извештаја школског надзорника, дозволио 13. маја 1920. године, да се село Брестово одвоји из медвећке школске

општине и образује своју под називом Брестовачка основна школа. Исто тако, наложио је да школска зграда може да послужи само годину дана за школу, и да је школска општина дужна да за годину дана подигне нову школску зграду.

Привремена школска зграда је била од слабог материјала. Осим учионице имала је још три мања одељења, од којих је једно преправљено за канцеларију, а друга два за мањи стан. За даље уређење школске зграде, школски одбор је немеравао да издвоји 1.500 динара.

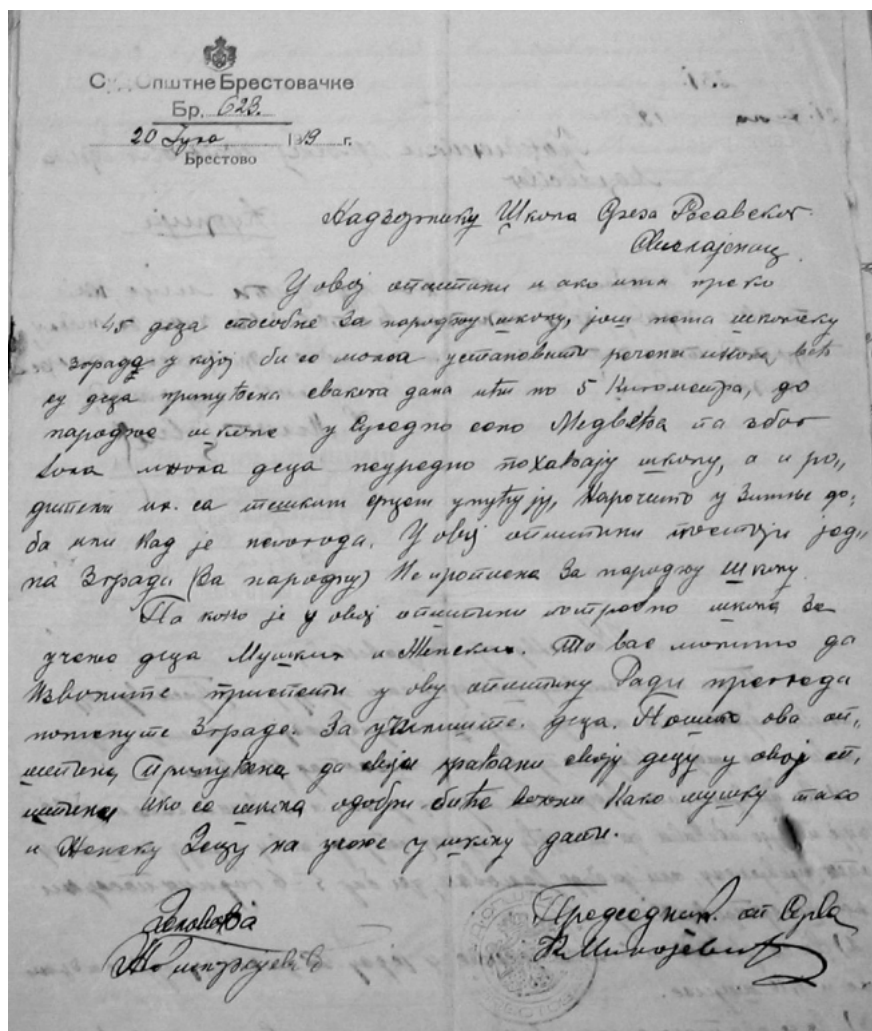
Према предлогу буџета за 1921. годину за оправку школске зграде било је предвиђено 2.000 динара. Према истом предлогу буџета, за станарину учитеља било је предвиђено 360 динара, за плату послужитеља 1.000 динара, за школски намештај 800 динара, за учила 300 динара, за часописе 120 динара, за књиге сиромашним ученицима 60 динара, за огрев 600 динара, за осветљење 200 динара, за одлазак учитеља на зборове 60 динара, за награду одличним ученицима 60 динара, за ограду 500 динара, за школску прославу 40 динара, за канцеларијски материјал 300 динара и за станарину учитеља за 1920. годину 90 динара.²⁶³

Одмах на почетку школске 1921/22. године школски одбор је донео одлуку да се изврши неопходна поправка зграде и учитељевог стана, да не би учитељ становао по приватним кућама, и да се школа снабде свим потребним стварима. Пошто се није благовремено приступило реализацији ових одлука, учитељ је поново затражио да се општина енергичније заузме у снабдевању и оправци школе, и обећао је да ће о томе обавестити надлежне власти. Сличне одлуке донете су и на састанку школског одбора одржаног 18. новембра 1921. године.

По предлогу за 1922. годину буџет је износио 4.210 динара. За станарину учитеља за четири месеца било је предвиђено 120 динара, за оправку школске зграде 300 динара, за школски намештај и учила 500 динара, за плату служитељу 1.000 динара, канцеларијски материјал 250 динара, за огрев и осветљење 1.200 динара, за књиге за награду одличним ученицима 80 динара, за школске свечаности 40 динара, за средства за чистоћу 60 динара, за набавку књига и прибора за сиромашне ученике 20 динара, за одлазак наставника на Учитељско веће 40 динара, за Просветни гласник и листове 500 динара и за

²⁶³ ИАЈ, Ф 170, књига бр. 23.

непредвиђене трошкове 100 динара. Касније је буџет допуњен па је укупан износ био 6.321 динар и 38 пара.²⁶⁴

²⁶⁴ ИАЈ, Ф 170, књига бр. 23.

Буџет за 1923. годину одређен је у висини од 4.350 динара. За оправку зграде било је предвиђено 300 динара, за школски намештај и учила 250 динара, за станарину за учитеља 360 динара, за плату служитеља 1.000 динара, за канцеларијски материјал 250 динара, за огрев 1.500 динара, за осветљење 50 динара, за књиге за награђивање ученика 50 динара, за средства за чистоћу 50 динара, школској благајни за рад 60 динара, за Просветни гласник и листове 440 динара и за одлазак учитеља на Учитељско веће 80 динара.²⁶⁵ Окружни школски одбор је септембра 1923. године одвојио 1.250 динара ради поправке школске зграде. Било је предлога да се за тај новац набави школско звоно, али он је ипак утрошен за куповину дрва за огрев и кречење зграде. На истом састанку поново је донета одлука о заграђивању школског дворишта.

На састанку школског одбора од 23. октобра 1922. године одлучивано је о кажњавању родитеља због изостанака њихове деце из школе. За казну су предложени: Живојин Добросављевић, Радисав Нешић, Милорад Ж. Глигоријевић, Станица Милојевић, Милица Радисављевић из Богаве, Обрен Станојевић, Крстивоје Атанацковић и Тиосав Бранковић. Касније су неки ослобођени казне а неким је смањен новчани износ казне.²⁶⁶

Становници села били су врло предузимљиви према школи, коју су много ценили. Касније је мало школско двориште било ограђено. Баште није било. Преко пута школе постојала је чесма са врло добром пијаћом водом.

Школа у Брестову започела је рад 20. маја 1920. године. На почетку школске 1920/21. године први разред имао је 49 ђака и други разред 2 ђака. Учитељ је био Александар Самуиловић. Он је у дужност уведен на састанку Школског одбора одржаног 18. октобра 1920. године. На крају исте школске године у оба разреда било је 47 ученика и 2 ученице.²⁶⁷

²⁶⁵ ИАЈ, Ф 170. књига бр. 23.

²⁶⁶ ИАЈ, Ф 170, књига 23.

²⁶⁷ ИАЈ, Ф 170, књига бр. 23. Школски одбор чинили су: Божидар Поповић, председник, и чланови: Петроније Милић, Љубисав Богдановић и Милован Јовановић-Митић. Деловођа је био учитељ Александар Самуиловић. На записнику са састанка одржаног 29. децембра 1920. године, као председник потписан је Владимир Радојковић, а на састанку од 10. септембра 1921. године Живојин Глигоријевић. Касније су као чланови одбора радили Љубисав

Следеће 1921/22. школске године било је уписано у први разред 8, у други 52 ђака и у трећи један ђак. На испиту је било укупно 56 ђака. Учитељ је био Јестатије Марковић. Он је у дужност уведен 10. септембра 1921. године.

Школске 1922/23. године школа је имала три разреда, у којима је било уписано укупно 67 ђака. У први разред било је уписано 10 ђака, у други 9 и у трећи разред 48 ђака. На испиту из првог разреда било је 5 ђака, из другог 8 и из трећег разреда 36. Сви су прешли у старије разреде. Учитељ је и ове године био Јестатије Марковић.²⁶⁸

Школске 1923/24. године школа добија четврти разред. У први разред било је уписано 11 ђака, у други 8, трећи 11 и у четврти разред 37 ђака. Ученике је до 12. марта 1924. године водио Јестатије Марковић а од тог датума Станија Јовановић. Успешно су положили разреде: из првог разреда 4 ђака, другог разреда 8, трећег разреда 12 и четвртог разреда 25 ђака.²⁶⁹

Школске 1924/25. године поново је дошло до промене учитеља. Од 7. новембра 1924. године разреде је водила Милица Амар. Њу је 11. маја 1925. године заменио Миодраг Бекчић. Те школске године први разред је уписало 10 ђака, други 2, трећи 6 и четврти разред 18 ђака. На испиту је било: из првог разреда 7 ђака, другог 2, трећег 6 и четвртог разреда 7 ђака. Сви су положили разреде.²⁷⁰

Богдановић, Каменче Милојевић и Стојан Милосављевић. Од септембра 1923. године, као председник школског одбора потписивао се Богић Милојевић, а чланови су остали исти.

²⁶⁸ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 25.

²⁶⁹ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 25.

²⁷⁰ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 25.

ВЕЛИКИ ПОПОВИЋ

У Великом Поповићу школа је сазидана од 1880 до 1882. године зузимањем ондашњих трговаца и то: Лазара Марјановића, трговца и народног посланика, Димитрија Павловића, Милана Јанковића, Животе Павловића, Ивка Марковића и Стаменка Симића. Изградња школе стајала је око 60.000 динара, и била је једна од најлепших у Ресави. Сума од 35.000 динара позајмљена је од Управе фондова. Школа се налазила у Субићкој мали, поред главног пута Свилајнац-Ћуприја. Школа је имала три простране и хигијенске одлично распоређене учионице, један пространи ходник, учитељску канцеларију, стан за послужитеља (соба и кухиња) и пространи подрум за дрва. Нужници су били одвојени. Станова за учитеље школа није имала. Управитељ је становао у стану за послужитеља, и примао 20 динара месечно. Станарина је била предвиђена буџетом и износила је по 420 динара годишње. Наставницима се исплаћивала врло неуредно. Земљиште код школе износило је 80 ари и било је засађено калемљеним воћкама, и служило је за игралиште. Управитељ је 20 ари обрађивао за поврће. Школу је издржавала општина из школског приреза. Здравствени услови су били добри. Људи су се према школи добро односили.

До рата школа је имала све потребе, али их је непријатељ потпуно уништио. Зграда је била много оштећена. Пре рата, у земљотресу 1893. године, зграда је била доста оштећена, јер су морала два зида да се из темеља президају, што је коштало око 6.000 динара. По ратном списку школска зграда је узета за војну болницу, а кад је рат наступио она је служила: за војну станицу у којој је начелник био професор Петар Краговић; за канцеларију и стан инжињеријског

одреда, који је радио војна утврђења на положајима између Млаве, Ресаве и Мораве, коме је командант био Душан Цветковић, инжињеријски пуковник; за Пожаревачку пољску болницу у којој је управник био др. Кујунџић. За време повлачења српске војске из Пожаревца она је служила за склониште војних јединица у одступању и непријатељских јединица у напредовању. У другој половини октобра, тачније 17, 18. и 19. октобра 1915. године, у самој варошици вођена је велика борба између непријатељских јединица које су наступале од Пожаревца и јединица прве српске армије под командом генерала Штурма. Сама варошица је много страдала, а највише школска зграда, јер су на њеном крову били постављени митраљези. Касније су у школској згради Бугари држали говеда и коње. Смрад се дуго осећао после рата. Са школе је однето све што је могло да се скине. Зграда је прокишњавала. Олуци су скинути па је вода наквасила зидове, који су због тога почели да пропадају.

Вредност уништене имовине износила је 40.378 предратних или 64.220 после ратних динара. Унутрашњих прозора и брава није било. У једној учионици изгорео је под. Према предратним вредностима, у великом ходнику оштећена су: двокрилна врата у вредности од 600 динара, два прозора у вредности од 300 динара, под од 60 храстових дасака у вредности од 600 динара, четири чивилука од летава за вешање ђачких одела у вредности од 40 динара. У учионици првог разреда: двокрилна врата са прозором, оковом и бравом у вредности од 500 динара, пет прозора са дуплим крилима у вредности од 1.000 динара, под у вредности од 600 динара, пећ са чунковима и заклоном у вредности од 200 динара. У учионици другог разреда: двокрилна врата са прозором у вредности од 500 динара, седам прозора са дуплим крилима у вредности од 1.400 динара, патос са патосницама у вредности од 600 динара, плафон и летве у вредности од 300 динара, бронзана пећ са чунковима и заклоном у вредности од 200 динара, гвоздени капак на луфтеру код пећи у вредности од 50 динара. Учионица трећег и четвртог разреда: двокрилна врата са оковом, бравом и прозором у вредности од 500 динара, четири прозора са дуплим крилима у вредности од 800 динара, патос и патоснице у вредности од 600 динара, плафон и летве у вредности од 300 динара, бронзана пећ са чунковима и заклоном у вредности од 200 динара, два капака са луфтерима у вредности од 60 динара. Учитељска канцеларија: врата једнокрилна са бравом и оковима у вредности од 300 динара, два

прозора са дуплим крилима у вредности од 300 динара, патос у вредности од 300 динара, пећ са чунковима у вредности од 150 динара. Мали ходник: врата двокрилна између великог ходника у вредности од 500 динара, патос у вредности од 300 динара, плафон у вредности од 100 динара, двоја врата једнокрилна у вредности од 800 динара. Управитељев стан: четворо врата једнокрилна у вредности од 1.400 динара, прозор на предсобљу у вредности од 300 динара, патос у вредности од 300 динара, плафон у вредности од 100 динара, прозор на спаваћој соби у вредности од 400 динара, патос у собама у вредности од 300 динара, плафон у собама у вредности од 100 динара, бронзана пећ у вредности од 150 динара. Стаклени ходник: зидани темељи у вредности од 500 динара рамови са оковима у вредности од 1.000 динара, плафон у вредности од 200 динара, кров у вредности од 500 динара, врата у вредности од 200 динара. Кухиња: два прозора у вредности од 200 динара, патос у вредности од 200 динара, плафон у вредности од 100 динара, шпорет у вредности од 150 динара, цреп са крова у вредности од 100 динара, двоја врата у вредности од 200 динара, прозор мањи у вредности од 50 динара. Подрум: врата двокрилна са оковима у вредности од 500 динара, капаци на прозорима у вредности од 150 динара. Кров: таван у вредности од 2.000 динара, плех на крову и даске испод плеха у вредности од 500 динара, олуци у дужини од 80 метара у вредности од 400 динара, десет чункова у вредности од 300 динара, цреп у вредности од 300 динара, репарација целе зграде, кречење споља и изнутра и фарбање тишлераја, олука и чункова у вредности од 1.100 динара. Бунар: ограда. Нужник: четворо врата у вредности од 600 динара, три преграде од дасака у вредности од 300 динара, четири седишта од дасака у вредности од 200 динара, патос од храстових дасака у вредности од 150 динара, кров у вредности од 200 динара. Школско двориште и воћњак: ограда у вредности од 600 динара, две двокрилне капије у вредности од 300 динара, два дрвета кајсија од 10 година калемљена у вредности од 400 динара, три дрвета јабука од 10-15 година калемљена у вредности од 600 динара, два дрвета трешње од 10-15 година калемљена, четири дрвета вишње мареле од 10-15 година калемљена у вредности од 200 динара, пет дрвета крушака 10-15 година калемљене у вредности од 1.000 динара, два дрвета шљиве 12-15 година, четири дрвета мушмула 6-8 година, десет дрвета четинара јела и смрча. Школска књижница: двокрилни орман у вредности од 200 динара, архива од оснивања школе у вредности од 500 динара, орман са

књижношћом од 800 до 1000 књига, као и листови и сва кола Књижевне задруге у вредности од 3.000 динара. Школски намештај и учила: четрдесет и пет школским клупа са по четири седишта израђених у Београду и Свилајнцу у вредности од 1.600 динара, једна велика рачунаљка у вредности од 50 динара, једна мала рачунаљка у вредности од 30 динара, три катедре у вредности од 600 динара, три стола са фиокама за наставнике у вредности од 300 динара, два стола у канцеларијама у вредности од 250 динара, шест дрвених столица у вредности од 60 динара, три плетене столице за канцеларије у вредности од 36 динара, осам плеханих пљуваоница у вредности од 25 динара, канцеларијска лампа са порцеланским шеширом у вредности од 30 динара, висећа лампа у ходнику са шеширом у вредности од 30 динара, зидни сат у вредности од 60 динара, три иконе Светог Саве у вредности од 330 динара, девет слика краљевске породице у вредности од 650 динара, слика краља Александра Обреновића у вредности од 100 динара, слика краљице Драге у вредности од 100 динара, две карте Србије у вредности од 40 динара, карта Европе у вредности од 16 динара, комплет метарских мера у вредности од 50 динара, комплет Шрајберове слике за зид у вредности од 60 динара, четири школске табле у вредности од 200 динара, слика Ђуре Даничића у вредности од 50 динара, слика Стевана Синђелића у вредности од 2 динара. Алати и справе: две велике секире, једна велика тестера, једна мала тестера, један будак, две мотике, шест ашова, две грабуље, две велике кофе, једна ручна колица, једна гвоздена вила, једна лопата, једне маказе за воће, трогодишњи принос од детелине, трогодишња кирија, јер је учитељ истеран из стана, све у вредности од 2.947 динара.²⁷¹

За почетак рада школе учињене су само најнужније оправке. Привремено су уређене само две учионице. Школско двориште је било неограђено па је стока чинила велику штету, нарочито школској башти и воћњаку, који је био изузетно уређен захваљујући учитељу. Мештани су 1919. године обезбедили прошће за ограђивање школског дворишта, али председник општине га је искористио за грејање општинске канцеларије. У дворишту се налазио бунар са одличном пијаћом водом, али због дотрајалости ограде, постојала је опасност од заразе, јер су мештани на њему напајали стоку. Школа дуго није радила због недостатка пећи и огрева. Пошто школског служитеља није било,

²⁷¹ АЈ, 66. 1286.

учионице су чистиле кћери тадашњег учитеља. Због небриге, председник општине кажњен је са свега 25 динара, али се није ништа променило. Општина није могла да обезбеди потребна средства, па је тражена државна помоћ за оправку школске зграде. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 11.253 динара а утрошено је 3.000 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 5.770 динара, а толико је и било утрошено до 1. јула 1920. године.

Школске 1920/21. године само су поправљене две учионице, мада и оне непотпуно. Школско двориште било је ограђено само са стране улице.

У Великом Поповићу школа је имала два одељења неподесна за наставу. У школи су учитељи били Стеван Радовановић и Видосава Ђорђевић.

Школа је обновила рад 1. септембра 1919. године. У први разред било је уписано 66 ђака. Од 1. октобра 1919. године па до 1. маја 1920. године ђаке првог разреда водио је Стеван Радовановић, а од 1. маја Иван Бабић. У други разред било је уписано 60 ђака. Њих је од почетка водио Стеван Радовановић. На крају школске 1919/20. године у првом разреду се налазило 37 ученика и 19 ученица и у другом 80 ученика и 13 ученица. Током школске 1919/20. године школа није радила укупно 52 дана. Због грипа рад је био обустављен 21 дан и због проблема око грејања 31 дан.

На почетку школске 1920/21. године било је уписано: у први разред 34 ученика и 20 ученица, у други разред 59 ученика и 16 ученица и у трећи разред 42 ученика и 13 ученица. Према уписницама, исте школске године у први разред било је уписано 56 ђака, и овај разред водила је Радмила Касанић. Други разред уписало је 80 ђака и четврти разред 23 ђака. Учитељ другог и четвртог разреда био је Стеван Радовановић. На испиту било је укупно 76 ђака, а само су два ђака другог разреда поновили разред.²⁷²

Школске 1921/22. године трећи и четврти разред водио је Стеван Радовановић, у којима је било 53 ученика и 12 ученица, док је 67 ученика и 25 ученица првог и другог разреда водио Миливоје Тирнанић. Према уписницама, исте школске године први разред у коме

²⁷² ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 6. На крају школске године у првом разреду било је 39 ученика и 11 ученица, и у другом и четвртом разреду 71 ученик и 15 ученица.

је био уписан 41 ђак и други разред са 56 уписаних ђака, водила је Катарина Арсенијевић. Стеван Радовановић водио је 65 ђака трећег разреда и 2 ђака четвртог разреда. Из првог разреда на испиту је било 25 ђака, а успешно је положило 20 ђака. Из другог разреда на испиту је било 40 ђака и сви су успешно положили разред. Из трећег разреда 51 ђак је успешно положио разред као и два ђака четвртог разреда.²⁷³

Бројно стање ђака за школску 1922/23. годину: први разред имао је 25 ученика и 31 ученицу; други разред 15 ученика и 5 ученица; трећи разред 32 ученика и 8 ученица и четврти разред 44 ученика и 7 ученица. У школи је било укупно 116 ученика и 51 ученица. Према Уписницама, први разред са 48 уписаних ђака и други разред са 31 ђаком водила је Гордана Ацкете. Стеван Радовановић водио је 46 ђака трећег разреда и 52 ђака четвртог разреда. На испиту из првог разреда било је 30 ђака, а само један је поновио разред, из другог разреда 20 и сви су успешно положили разред, из трећег 36, који су такође положили разред са успехом и из четвртог разреда 49, који су такође успешно завршили разред.²⁷⁴

Школске 1923/24. године Гордана Ацкете водила је први разред са 32 ђака и други разред са 39 ђака. Трећи разред са 28 ђака и четврти разред са 37 ђака водио је Стеван Радовановић. Из првог разреда на главном испиту било је 14 ђака, а један ђак је поновио разред. Из другог разреда на испиту је било 27 ђака и сви су прешли у трећи разред. Из трећег разреда било је 18 ђака на главном испиту и сви су успешно положили разред, као и 35 ђака четвртог разреда, колико их је било на главном испиту.²⁷⁵

Почетком школске 1924/25. године дошло је до промене учитеља. Први разред са уписаним 31 ђаком и други разред са 22 ђака водила је Десанка Илић. Од 9. новембра 1924. године Милутин Илић примио је трећи разред у коме је било 37 ђака и четврти разред у коме је било уписано 19 ђака.²⁷⁶

²⁷³ ИАЈ, Ф 170. Уписница бр. 6.

²⁷⁴ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 6.

²⁷⁵ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 6.

²⁷⁶ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 6.

ВИРИНЕ

У Вирину је школа подигнута 1906. године заслугом мештана Вирина: Богомира Марковића, Живка Маринковића, Благоја Богдановића, Благоја Никића и Раје Антића. Школа је подигнута од општинског приреза. Налазила се у средини села. Имала је једну учионицу, две собе и кухињу за стан учитеља, канцеларију и ходник. Стан за учитеља није био прописан, зато је добијао годишње по 120 динара додатка. Земљиште код школе износило је 7 ари, а постојало је и једно парче од 20 ари које се давало учитељу да га обрађује. Школу је издржава општина школским прирезом. Здравствени услови су добри. Људи су се према школи односили одлично.

Школа није имала књижницу, наставна средства, намештај и друго јер је непријатељ све уништио. Вредност уништене или оштећене имовине износила је 2.450 прератних динара или 7.335 послератних динара. Сама зграда такође је била оштећена, јер је срушен један зид и димњак. Од намештаја упропашћене су клупе, столови, столице, ормани, рачунаљке, књиге из књижнице, прозорска окна, врата.

Школске 1920/21. године школа је поправљена, иако је била од слабог материјала. У дворишту се налазио кош и једна штала за стоку. Школско двориште је било ограђено. По ободу биле су засађене воћке, а у средини дворишта било је уређено дечије игралиште. У дворишту се налазио шмрк са добром пијаћом водом. Школска башта је била добро уређена и засађена поврћем.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 2.917 динара, а утрошено је 550 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 2.920 динара, али до 1. јула 1920. године није било трошења средстава.

Виrine је имало школу са једним неодговарајућим одељењем. Школа није радила ни почетком школске 1920/21. године, јер није имала учитеља. На крају исте школске године укупно је у првом и другом разреду било 56 ученика и једна ученица, а њихов учитељ био је Чедимир Ћирић, који је био постављен у току школске године, на место

учитеља те школе Михаила Н., који је одсуствовао због хоспитовања у Учитељској школи у Јагодини.²⁷⁷

Школске 1921/22. године школа је имала три разреда које је водио Драгољуб Поповић. Укупно у свим разредима било је 63 ђака: 61 ученик и 2 ученице. На почетку исте школске године било је уписано 59 ученика и 2 ученице, а њихов учитељ је био Чедомир Ћирић.

Школске 1924/25. године било је уписано само 27 ученика.

²⁷⁷ AJ, 66, 1916.

ГРАБОВИЦА

Школа у Грабовици подигнута је 1899. године добровољним прилозима мештана. До тада Грабовица је припадала школској општини Златовској у срезу млавском, окружја пожаревачког. Заслужни људи за њено подизање су Васа Стојановић, тадашњи председник општине, и кметови Владисав Илић и Рајко Радосављевић. Школа се налазила у средини села поред главног пута у мали званој *Маричићевој*. Зграда је била једноспратна, дужине 12, а ширине 6,5 метара. Имала је једну учионицу, две мале собице, од којих једна служила за канцеларију. Учионица и једна собица патосани су даскама, а друга собица циглом. У средини се налазио ходник са оцаком у средњем зиду. Школа је била саграђена од дрвеног материјала. Поред школске зграде постојала је кухиња дугачка 4,80 метра а ширине 2,50 метра. Стан за учитеља није био прописан и зато је добијао 180 динара годишњег додатка, који се уредно исплаћивао. Земљиште код школе износило је 1.100 м². Другог имања школа није имала. Школу је издржавала општина из школског приреза. Здравствени услови су добри. Људи су се добро односили према школи.

До рата школа је имала све потребе, а после ослобођења само две табле, клупе и једну пећ. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.330 динара, а утрошено је 480,70 динара. Буџетом за 1920. годину је било предвиђена 2.330 динара, колико је и утрошено до 1. јула 1920. године

Школске 1920/21. године школско двориште било је ограђено. Испред саме школске зграде налазила се башта, која је такође била ограђена, и засађена липама. Школа није имала бунар, већ су се ђаци водом снабдевали са оближњег извора.

Школа није радила од 1. јануара 1920. године, јер није имала учитеља. Школске 1920/21. године ученике првог, другог и трећег

разреда, у којима је било укупно 66 ученика и 6 ученица, водио је Чедомир Милићевић.²⁷⁸ Школске 1921/22. године школа је имала четири разреда са укупно 64 ученика и 6 ученица. Учитељица је била Босиљка Радосављевић. На почетку исте школске године било је уписано, у сва четири разреда 74 ученика и 11 ученица.

Школске 1924/25. године било је уписано 29 ученика и 8 ученица.

²⁷⁸ AJ, 66, 1916.

ДВОРИШТЕ

Школску општину Двориште чиниле су општине: Двориште, Стењевац, Пањевац, Сладаја, Ресавица и Поповњак. Школа је подигнута 1875. године. Пре 1901. године школу је издржавало 12 села, а после првог светског рата само шест набројаних. Школа се налазила у селу на левој обали Ресаве. Школа је имала једну учионицу, две собе за стан учитеља, кухињу и једну собицу за оставу. Других зграда није било. Стан за учитеља је био доста добар, али не и прописан, па се давало учитељу 20 динара месечног додатка. Земљиште код школе износило је 900 м², и било је засађено воћем. Другог имања школа није имала. Школу су издржавале четири политичке општине из школских приреза. Здравствене прилике су добре. Људи се нису односили добро према школи.

Школске 1920/21. године школска зграда није била у потпуно исправном стању и морала је да се боље поправи. Школско двориште је било ограђено. Баште није било. Школа је имала бунар, али није био у исправном стању. Пијаћа вода налазила се у близини школе. Према извештају школског надзорника од 1. јула 1921. године, Двориште је једно од места у које су учитељи нерадо службовали. Разлог томе је лош пут, удаљеност од среског места које је износило око 10 километара и лоши услови за становање учитеља.

Школа је после рата имала само најнужније потребе. Намештај, књижницу и наставна средства упропастио је непријатељ. За време рата учионицу су бугарски војници користили као коњушницу. Кров, школски намештај и под били су сасвим уништени.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.275 динара, а утрошено је 1.645 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 2.130 динара, а толико је и било утрошено до 1. јула 1920. године.

Школа је обновила рад 5. септембра 1919. године. Школа у Дворишту имала је само једно одељење, а и оно није било уређено. Учитељ Илија Чушевић налазио се у војсци.

На крају школске 1919/20. године било је укупно 45 ученика и 6 ученица. Први разред је учило 44 ученика и 6 ученица и други разред само један ученик. Током школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа. На почетку школске 1920/21. године, у први разред било је уписано 10 ученика и једна ученица и у други разред 44 ученика и 7 ученица. На крају исте школске године у првом и другом разреду био је 41 ученик и 8 ученица.²⁷⁹

Школске 1921/22. године школа добија трећи разред. На дан 1. октобра 1921. године у сва три разреда било је уписано 49 ученика и 9 ученица. Са укупно 50 ученика и 9 ученица у свим разредима, током школске године радио је Илија Чаушевић.²⁸⁰

Школске 1924/25 године било је уписано 33 ученика и само једна ученица.

Број ђака за период 1920-1925. године²⁸¹

Школска година	Разред и број ђака	учитељ				
	I	II	III	IV	укупно	
1920/21	11	52	39	25	127	Илија Чаушевић
1921/22	10	10	25	-	45	„
1922/23	14	8	18	25	65	„
1923/24	27	9	14	10	60	„
1924/25	12	21	15	5	53	„

²⁷⁹ АЈ, 66, 1916.

²⁸⁰ До краја школске године уписао се још један ученик.

²⁸¹ „140. година основне школе у Дворишту“, Двориште 1996. стр. 26.

ДЕСПОТОВАЦ

Школску општину Деспотовац обухватало је још Витанце и Буковица. Школа је подигнута општинским средствима као општинска грађевина. Рад у новој згради започет је школске 1897/98. године. Општина је спремила циглу, купила греде, довукла камен за зидање, направила креч. Учитељ је направио план школе. Кад је било готово, комисија је примила зграду за школу. За подизање школске зграде били су заслужни: Милан Стојичевић, учитељ, Анта Стојадиновић, тадашњи председник општине, Гаја Милорадовић и Светозар Стевановић. Школа у Деспотовцу се налазила поред државног пута који води од Свилајнца према Деспотовцу. Имала је две учионице дужине 8, а ширине 6 метара и висине 4,10 метара, ходник и канцеларију. Школа је била окренута југо-истоку. На другој страни школе постојао је стан за учитеља, који се састојао од: малог ходника, три собе и кухиње. У дворишту се налазила мања зграда од слабог материјала у којој се налазио подрум, штала, и нужници. Станарина се није исплаћивала пошто су учитељи муж и жена. Школа је имала школско двориште површине 1.500 м², које је служило за ђачки одмор. Осим тога постојао је воћњак површине 1.800 м² и врт од 2.000 м², засејан поврћем. Другог имања школа није имала. Школу је издржава општина школским прирезом. Здравствени услови су добри. Према школи се појединци одазивају доста добро, али званичници, председници општинских судова рђаво, нарочито у сакупљању приреза.

Школа је доживела велика оштећења током рата. Школска зграда је прокишњавала, јер су однети олуци и чункови. Недостајали су и унутрашњи прозори и врата. Поред овога, за рад школе било је неопходно и поправити оцаке и наместити пећи. Школа је имала само намештај и књижницу, јер је непријатељ све остало уништио. Вредност уништене имовине током рата износила је 8.000 предратних динара. Сама школска зграда била је у великој мери оштећена. Осим тога, однета су или оштећена: пет разних врата у вредности од 200 динара, стакло на прозорима у вредности од 200 динара, седам висећих

чункова у вредности од 200 динара, 21 прозорско крило у вредности од 840 динара, браве и кваке у вредности од 175 динара, школска ограда у вредности 1.700 динара, 25 школских клупа у вредности од 1.000 динара, две велике табле у вредности од 60 динара, две катедре у вредности од 60 динара, два стола у вредности од 70 динара, 10 великих слика са рамовима у вредности од 500 динара, две рачунаљке у вредности од 70 динара, пет различитих мапа у вредности од 100 динара, школска књижница и канцеларија у вредности од 1.000 динара, три школске пећи у вредности од 180 динара, затрпан зидани школски бунар у вредности од 120 динара, онеспособљена пумпа у вредности од 25 динара, оштећен виноград и разне воћке у школском дворишту у вредности од 1.000 динара.²⁸²

Школске 1920/21. године школско двориште је било ограђено. У једном делу се налазило засађено воће, а други део служио је за дечије игралиште. Школа је имала шмрк за воду. Башта је била одлично уређена. Део баште био је засађен калемљеном виновом лозом. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.578 динара, а утрошено је 2.630,20 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 4.860 динара, колико је и било утрошено до 1. јула 1920. године. Општине буковичка и витановачка нису предале новац за издржавање школе по буџету за 1919. годину. Буковичка општина требала је да преда 797 динара, а витановачка 1.036 динара. Због тога је школски надзорник предложио да се хитно нареди исплата школског приреза, а да се представници ових општина казне. Председник општине буковачке Петар Стојковић, 3. маја 1920. године предао је учитељу школе у Деспотовцу 285,90 динара за 1919. годину. Остатак је требао да се преда чим буде сакупљен.

Школа је обновила рад 16. августа 1919. године, мада је још 28. априла 1919. године било уписано само у првом разреду 57 ђака. Њихова учитељица била је Анка Стојичевић. По доласку из војске, Милан Стојичевић је водио први течај са 49 ђака, други течај са 11 ђака, трећи течај са 7 и четврти течај у коме је било 3 ђака. Мада су кратко радили са ђацима, обоје су оцењени од стране школског надзорника, који је учествовао на главном испиту 23. јуна, одличним оценама за успех у васпитавању и настави.²⁸³

²⁸² АЈ, 66. 1286.

²⁸³ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 8.

Школске 1919/20. године први разред, у коме је било уписано 63 ђака, водила је Анка Стојичевић. Исте године Милан Стојичевић водио је 52 ђака другог разреда, 52 ђака другог течаја, 10 ђака трећег течаја и 9 ђака четвртог течаја.²⁸⁴ Током школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа и 7 дана због одсуства учитеља.

Следеће 1920/21. школске године Анка Стојичевић водила је 62 ђака првог разреда и 22 ђака првог одељења другог разреда. Милан Стојичевић водио је друго одељење другог разреда са 39 ђака, трећи разред са 49 ђака и четврти течај такође са 49 ђака. Од уписаних ђака у одељењима Милана Стојичевића само њих 60 редовно је похађало наставу и било на главном испиту.²⁸⁵

Следеће школске 1921/22. године није било течаја, тако да је Анка Стојичевић водила 65 ђака првог и 62 ђака другог разреда, односно 89 ученика и 22 ученице, а Милан Стојичевић 54 ђака трећег и 42 ђака четвртог разреда, односно 77 ученика и 7 ученица.²⁸⁶

Укупан број уписаних ђака у школској 1922/23. години износио је 205. У први разред било је уписано 45 ђака, у други 58, у трећи 57 и у четврти разред 45. И ове школске године први и други разред водила је Анка Стојичевић, док је Милан Стојичевић водио ђаке трећег и четвртог разреда. На завршном испиту из првог и другог разреда било је 93 ђака и сви су успешно положили разреде, а из трећег и четвртог разреда на испиту је било 85 ђака, а 82 су успешно положили главни испит.²⁸⁷

Следеће 1923/24 школске године у први и други разред било је уписано укупно 69 ђака. Први разред имао је само 27 ђака, док је у другом разреду било 42 ђака. И ове године први и други разред водила је Анка Стојичевић. На главном испиту било је 58 ђака, а у старије разреде прешло је само 37 ђака. Исте године трећи разред је уписало 67 ђака и четврти разред 50 ђака. Њих је и ове године водио Милан Стојичевић. На главном испиту било је 85 ђака, а 82 су успешно положили разреде.²⁸⁸

²⁸⁴ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 8.

²⁸⁵ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 8.

²⁸⁶ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 8.

²⁸⁷ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 9.

²⁸⁸ ИАЈ, Ф 174, Уписница бр. 9.

ИСАКОВО

Школа у Исакову подигнута је 1895. године прирезом. Заслужни људи за њено подизање су: Павле Укрић, Андреја Софијановић и Димитрије Станимировић. Школа је била од тврдог материјала. Имала је две учионице, канцеларију и два мала одељења испред улаза у учионице. У школском дворишту налазила се још једна зграда од слабог материјала, која је имала четири одељења: две собе и две кухиње, који су могли да служе за станове учитеља. Станова је било за два наставника, када су муж и жена наставници. Станови су били непрописани. Земљиште око школе износило је један хектар, а постојала је и једна њива од 60 ари, која је давана учитељима да је обрађују.

Школу је издржавала општина из школског приреза. Људи нису имали добар однос према школи. Школа није имала намештај, књижницу и наставна средства, јер их је непријатељ уништио. Вредност уништене имовине износила је 5.450 предратних динара, или 33.000 према ценама из 1921. године. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.950 динара, а толико је и било утрошено. За 1920. годину било је предвиђено 7.428,50 динара, колико је и било утрошено до 1. јула 1920. године.²⁹⁰

Почетком школске 1920/21. године зграда није била у потпуности поправљена, већ су само делимично оспособљене две учионице за рад, које ипак нису биле погодне за одржавање наставе. Ни мања зграда у дворишту није била у потпуности поправљена. Школско двориште је било ограђено. Баште није било, а школа није имала никаквог имања. У школском дворишту налазио се бунар с добром пијаћом водом.

²⁹⁰ АЈ, 66. 1286.

Школа је обновила рад 9. септембра 1919. године. У школи се налазио само један учитељ Димитрије Јевремовић. Један учитељ је недостајао. На крају школске 1919/20. године течај је похађало 14 ученика и 6 ученица и први разред 45 ученика и 4 ученице. Током школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа. На почетку школске 1920/21. године, било је уписано: у припремни разред 7 ученика и 3 ученице, у први разред 14 ученика и 12 ученица и у други разред 50 ученика и 8 ученица. На крају исте школске године Славка Стојановић, вршилац дужности учитеља, водила је припремно одељење и први разред са укупно 17 ученика и 7 ученица, а Милош Младеновић, привремени учитељ водио је други разред у коме је било 42 ученика и две ученице. На почетку 1921/22. школске године, у први и други разред било је уписано 22 ученика и 14 ученица, и у припремном одељењу и 3 разреду, које је водио Милан Петровић 44 ученика и 10 ученица. Школске 1924/25. године било је уписано 29 ученика. Женска деца нису те године уписивана.²⁹¹

²⁹¹ АЈ, 66, 1916.

ЈЕЛОВАЦ

Школа у Јеловцу подигнута је 1901. године на месту где се налазила судница. Заслужни људи за подизање школе били су: Велимир Радосављевић, Стеван Матановић-Црногорац и Трифун Милосављевић из Јеловца. Школа је била од слабог материјала и имала је једну учионицу, две собе за учитеља, једну кухињу, мало предсобље и подрум. У дворишту се налазила капела с тремом за ручавање при свечаностима и заветинама. Учитељев стан је био добар, али општина је давала надокнаду за станарину од 20 динара месечно. Станарина се исплаћивала врло нередовно. Земљиште код школе износило три ара и служило за одмор ђака и игралиште. Другог имања школа није имала. Школу је издржавала општина из школског приреза. Људи су се доста добро односили према школи. Према извештају школског надзорника од 1. јула 1921. године, Јеловац је једно од места у које су учитељи нерадо долазили. Разлог је лош пут, удаљеност од среског места која је износила око 20 километара и лоши услови за становање учитеља.

Школске 1920/21. године школско двориште није било ограђено. Школа није имала башту и бунар. У близини школе налазила се добра пијаћа вода.

Школа није имала намештај, књижницу и наставна средства, јер их је непријатељ уништио. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 3.695 динара, а било је утрошено 1.706,60 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 1.925 динара, а толико је и било утрошено до 1. јула 1920. године. У току распуста вршени су покушаји да се школска зграда оправи и школа снабде са потребним стварима. Није се успело у томе, па је школски надзорник подносио извештај

Министарству просвете, предложио неке хитне мере: 1. кажњавање часника општине стрмостенске, која је чинила школску општину са јеловачком општином, јер није на време уплатила школски прирез; 2. да се смени школски одбор, 3. да се испита да ли је зграда издавана неком калајџији у време када је требала да се поправи; 4. да благајник школски одмах положи рачун школском одбору о примљеном новцу; 5. да благајник приходе и расходе уведе у дневник касе, који ће се послати Окружном школском одбору; 6. да се школа оправи; 7. да се прими служитељ; 8. да се направи школски нужник; 9. да се набаве све потребе за рад школе.²⁹²

Школа је обновила рад 15. фебруара 1920. године. Школа у Јеловцу имала је једно одељење и оно није било погодно за одржавање наставе. Школа није имала ни учитеља.

На крају школске 1919/20. године било је само у првом разреду 27 ученика и 3 ученице. На почетку 1920/21. године није извршен упис ђака. Ипак у току године је извршен делимични упис, тако да је на крају 1920/21. године у првом, другом и трећем разреду било 13 ученика и једна ученица. Учитељ је био Груја Грујић.²⁹³

Почетком школске 1921/22. године, тачније 1. октобра у четири разреда било је уписано 72 ученика и 14 ученица. На крају исте школске године школа је имала три разреда, које је водио Груја Грујић. Укупно је у свим разредима било 26 ученика и само једна ученица. Исте школске 1921/22. године у Јеловцу, Стрмостену и Сладаји, било је 52 мушка и 90 женска детета дораслих за школу, али због недостатка простора нису били уписани. На почетку школске 1924/25. године било је уписано само 35 ученика а ни једна ученица.

²⁹² АЈ, 66, 1916.

²⁹³ АЈ, 66, 1916.

ЈЕЗЕРО

У Језеру је школа подигнута 1911. године иницијативом свих грађана општине. Окружни школски одбор је јула 1919. године донео одлуку, поводом иницијативе мештана села и начелника среза деспотовачког, да се села Језеро и Кованица одвоје од школске општине бигреничке у срезу параћинском, и образују школску општину у Језеру. Министар просвете је 9. септембра 1919. године одобрио одлуку школског одбора. Начелник среза деспотовачког обишао је зграду у селу Језеро и уверио се да је она погодна за рад школе. Школа је имала једну учионицу, канцеларију, две собе за стан учитеља, кухињу, ходник, два подрума и нужник са три одељења. За једног учитеља стан је добар, али и поред тога било је предвиђено школским буџетом да се издваја по 30 динара месечно кад учитељ буде постављен. Језеро је једно од места где су учитељи нерадо долазили. Пре свега због лошег стања школе и стана за учитеља, а и због лошег пута и удаљености од среског места, које је износило око 15 километара.

Током рата само зграда је оштећена у вредности од 5.000 предратних динара или 15.000 послератних динара.²⁹⁴ Школске 1920/21. године, мада од слабог материјала, зграда је била у исправном стању. Школско двориште је било ограђено. Баште није било. Пијаћа вода налазила се у близини школе.

Осим школског дворишта другог имања школа није имала. Школу је издржавала општина из школског приреза. Људи су се према школи добро односили. Школа је имала најнужније потребе, а остале су предвиђене буџетом и набављене су се кад је учитељ постављен.

²⁹⁴ АЈ, 66. 1286.

Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.000 динара, колико је и било утрошено. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 1.620 динара, а толико је и било утрошено до 1. јула 1920. године. Школа није радила јер није имала учитеља. Изгледа да је почетком 1920/21. године дошло до уписа ђака, јер на крају те школске године, привремени учитељ Александар Јовановић, водио је 30 ученика и 4 ученице првог и другог разреда.²⁹⁵

Школске 1921/22. године школа је имала три разреда са укупно 46 ученика и 5 ученица. Први разред уписало је 24 ученика и једна ученица. У осталим разредима било је уписано још 16 ученика и 9 ученица. Учитељ те школске године био је Александар Јовановић.²⁹⁶ Исте школске године у Језеру и Кованици било је још 18 ученика и 42 ученице дораслих за школу, али због недостатка простора нису уписани.

²⁹⁵ АЈ, 66, 1916.

²⁹⁶ На почетку године било је уписано 42 ученика и 7 ученица.

ЛОМНИЦА

У Ломници је школа подигнута општинским прирезом свих грађана. Школа је била од слабог материјала, и имала је једну учионицу, ходник, канцеларију и две собе за стан учитеља. Стан за учитеља налазио се у школској згради. Осим школског дворишта школа је имала и један хектар земље који се давао учитељу да га обрађује.

Школу је издржавала општина из школског приреза. Људи су се према школи добро односили. Школа је имала клупе, таблу и сто, а остало је било предвиђено буџетом да се набави кад се учитељ постави. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.550 динара, али није било издвајања средстава те године. За следећу 1920. годину подаци о издвајањима из буџета нису били достављени. Школа није радила 1919. године, јер није била припремљена за рад. Школа у Ломници такође је имала само једно одељење, које није било погодно за наставу. Школа није имала учитеља. Ни почетком школске 1921/22. године школа није била спремна за рад, мада је Окружни школски одбор доделио је 2.500 динара помоћи школи за 1921. годину. Ломница је једно од села где су учитељи нерадо долазили. Разлог је лош пут, удаљености од среског места од око 12 километра и непостојање услова за становање учитеља.²⁹⁷

²⁹⁷ АЈ, 66, 1916.

ОБНОВА РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У РЕСАВСКОМ ИДЕСПОТОВАЧКОМ СРЕЗУ
ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

УПИСНИК УЧЕНИКА					
Редни број	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ УЧЕНИКА	МЕСТО РОЂАЊА	Дан, месец и година рођења	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ РОДИТЕЉА ИЛИ СТАРОШТА НАСТАВНО ЛИЧНОСТ	Дан, месец и година кад је уписао у I разред
07 11 06 14	Јанковић Јанко	Косово	11. 11. 1906.	Јанко Јанковић	
28 маја 1924.	Милић Миливоје			Милић Миливоје	
Уписано је 32 ђака у први разред. 1) Учесници уписања у I разред. Јуна је 32 2) Не могу бити у I разред. 3) Претходних година у I разред. 4) Пошто је година трајања само 31 радни дан 5) Пошто је година трајања само 31 радни дан 6) Пошто је година трајања само 31 радни дан 7) Пошто је година трајања само 31 радни дан 8) Пошто је година трајања само 31 радни дан 9) Пошто је година трајања само 31 радни дан 10) Пошто је година трајања само 31 радни дан 11) Пошто је година трајања само 31 радни дан 12) Пошто је година трајања само 31 радни дан 13) Пошто је година трајања само 31 радни дан 14) Пошто је година трајања само 31 радни дан 15) Пошто је година трајања само 31 радни дан 16) Пошто је година трајања само 31 радни дан 17) Пошто је година трајања само 31 радни дан 18) Пошто је година трајања само 31 радни дан 19) Пошто је година трајања само 31 радни дан 20) Пошто је година трајања само 31 радни дан 21) Пошто је година трајања само 31 радни дан 22) Пошто је година трајања само 31 радни дан 23) Пошто је година трајања само 31 радни дан 24) Пошто је година трајања само 31 радни дан 25) Пошто је година трајања само 31 радни дан 26) Пошто је година трајања само 31 радни дан 27) Пошто је година трајања само 31 радни дан 28) Пошто је година трајања само 31 радни дан 29) Пошто је година трајања само 31 радни дан 30) Пошто је година трајања само 31 радни дан 31) Пошто је година трајања само 31 радни дан 32) Пошто је година трајања само 31 радни дан					
2. јуна 1924. год.	Милић Миливоје			Милић Миливоје	
у Коменици.					

Школске 1923/24. године уписано је 32 ђака у први разред. Пошто је настава трајала само 31 радни дан, ученици нису могли са успехом да савладају градиво, па су сви поновили први разред. Учитељ Живојин Савић ипак је оцењен повољном оценом. Председник школског одбора био је Љубомир Протић.²⁹⁸

Следеће школске 1924/25. године први разред је уписало 33 ђака. Њихова учитељица била је Милица Симић. Редовно је похађало школу 32 ђака. На главном испиту било је 29 ђака а само један ђак није положио разред.²⁹⁹

²⁹⁸ ИАЈ, Ф, 174. Уписница бр. 12.

²⁹⁹ ИАЈ, Ф, 174. Уписница бр. 12.

МЕДВЕЂА

У Медвеђи је школа постојала од пре 90 година заузимањем Татар Богдана. Први учитељ у Медвеђи био је Момир Томић из Панчева. Прва школска зграда и даље је постојала и налазила се с леве стране Свилајначког пута при улазу у село. Једно време школа је била у кући Алексе Радовановића, свештеника. Касније је подигнута нова зграда.

Школа је оштећена у земљотресу 1893. године, а током рата и од непријатеља. Била је од слабог материјала. Имала је два ходника са два улаза, један за учионице, један за стан учитеља. Непријатељ је упропастио сва врата и прозоре. Зидови су били искварени и испрскали да су се скрозирани. Вредност уништене имовине током рата износила је 17.230 динара. Зграда, са пећима, прозорима и вратима, била је доста оштећена. Осим оштећене зграде са прозорима, пећима и др. у вредности од 10.000 динара, уништено је: 10 стабла јабука у вредности од 300 динара, 11 стабла кајсија у вредности од 330 динара, 20 чокота винове лозе у вредности од 100 динара, школска ограда у вредности од 1.500 динара, бунар у вредности од 500 динара, шупа у вредности од 1.000 динара, 4 ормана у вредности од 800 динара, 4 стола у вредности од 150 динара, 10 столица у вредности од 200 динара, 48 клупа у вредности од 200 динара, 6 великих слика са позлаћеним рамовима у вредности од 850 динара, школска књижница у вредности од 500 динара.³⁰⁰

Општина је привремено уступила судницу за школу. Та зграда имала је две мале учионице, канцеларију и ходник. У упропаћеној школи биле су две собе, једна кухиња са шпајзом и ходник за стан

³⁰⁰ АЈ, 66. 1286.

учитељев. У дворишту је постојао нужник са три одељења. Станарину су добијала оба учитеља пошто стан у старој згради није био оправљен. Станарина је исплаћивана по 30 динара сваком учитељу месечно. Земљиште код школе имало је 1.300 м². Сем тога општина је давала учитељу једно парче од 15 ари да обрађује, које се налазило код општинске суднице, тадашње привремене школе.

Школу је издржавала општина из школског приреза. Људи су се прилично добро односили према школи. За почетак рада школе набављене су нове клупе, табла, столови и најпотребније ствари. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 8.216,15 динара, а утрошено је 3.783 динара. Буџетом за 1920. годину било је предвиђено 8.626,15 динара, колико је и било утрошено до 1. јула 1920. године.

Школски надзорник је 17. септембра 1921. године предложио Светозара Милојевића, председника медвеђске општине и Божицара Радосављевића, општинског деловођу, за доделу ордена *Светог Саве* V степена, јер су у потпуности преуредили и оправили школску зграду, која је до тада била неупотребљива, што је општину коштало 14.000 динара, и што су прикупили и школском благајнику предали сав дугујући прирез за 1919 и 1920. годину, као и прирез за 1921. годину.

Школски надзорник је поново јануара 1922. године предложио министру просвете поједине мештане Медвеђе за похвалницу, због предаје целокупног школског приреза за 1921. годину. Предложени су: Светозар Милојевић, председник медвеђске општине и председник школског одбора, Божицар Милорадовић, општински деловођа, Стамат Станковић, општински благајник, Благоје Станисављевић, школски благајник и школски одборници Драгић Милошевић и Милан Богић.

До краја школске 1920/21. године школа је радила у привременој згради. Стару школску зграду, која је била доста оштећена, општинска управа је поправила и довела у исправно стање. Школско двориште је било ограђено. У дворишту се налазио бунар. Школа није имала школску башту.

Учитељ Никола Маџаровић премештен је у Свилајнац, пошто школа у Медвеђи није била уређена за рад. Школа је обновила рад 15. септембра 1919. године. Ученици првог течаја уписани су 2. новембра 1919. године. Укупно је било уписано њих 101. Због недостатка учитеља и простора курс је редовно похађало 42 ученика и 8 ученица, и они су успешно положили завршни испит и преведени у други течај. Течај је водио Боривоје Ацић. Школску 1919/20. годину уписало је 48

ђака првог разреда. На крају године на завршном, испиту било је 30 ученика и 14 ученица. Њих 4 поновило је разред. Учитељ првог разреда био је Станислав Грујић. Други течај водио је такође Боривоје Ацић, у коме је било уписано 50 ђака. Само два ђака поновило је течај, а сви остали прешли су у трећи течај. Током школске 1919/20. године школа није радила 21 дан због грипа и 7 дана због одсуства учитеља.

На почетку школске 1920/21. године уписано је: у први разред 24 ученика и 6 ученица, у други 29 ученика и 14 ученица у трећи течај 41 ученик и 8 ученица и у четврти течај 42 ђака. На главном испиту био је 61 ђак првог и другог разреда. Разреде је поновило три ђака првог и један ђак другог разреда. Трећи и четврти течај водио је Станислав Грујић а ђаке првог и другог разреда Зорка Новаковић.³⁰¹ Трећи течај трајао је од 1. септембра 1920. до 15. јануара 1921. године, од када је започео четврти течај који је трајао до 14. јуна 1921. године.

У школској 1921/22. години Станислав Грујић водио је 3 разред у коме је било 27 ученика и 8 ученица и Милана Лазаревић, која је водила први и други разред са укупно 38 ученика и 22 ученице. Из првог разреда на испиту је било 23 ђака, од којих је њих четворо поновило разред, и из другог разреда такође 23, од којих је њих двоје поновило разред. Из трећег разреда на испиту је било 33 ђака и сви су прешли у четврти разред.³⁰²

Милана Лазаревић водила је и школске 1922/23. године први и други разред. На почетку године у први разред било је уписано 28 и у други разред 31 ђак. На завршном испиту из првог разреда био је 21 ђак, од којих је један поновио разред. Из другог разреда на главном испиту било је 29 ђака, и сви су успешно положили. Трећи разред уписало је 22 ђака а четврти разред 32 ђака. Учитељ ових разреда био је Станислав Грујић. На испиту из трећег разреда био је 21 ђак, а само један је поновио разред. Сви ђаци четвртог разреда, који су редовно похађали наставу, односно њих 32, положили су са успехом завршни испит.³⁰³

³⁰¹ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 34. Према извештају школског надзорника, на крају школске 1920/21. године, Станислав Грујић у трећем течају имао је 39 ученика и 3 ученице и Зорка Новаковић у првом и другом разреду 52 ученика и 20 ученица.

³⁰² ИАЈ, Ф 170. Уписница бр. 34. На почетку школске 1921/22. године Станислав Грујић имао је 28 ученика и 8 ученица.

³⁰³ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 34, 35.

Следеће школске 1923/24. године у први разред било је уписано 20 а у други разред 25 ђака. И ове школске године први и други разред водила је Милана Лазаревић. На испиту из првог разреда било је 14 ђака, и сви су положили са успехом. Из другог разреда 6 ђака је поновило разред. Трећи разред уписало је 25 ђака а четврти разред 21 ђак. Учитељ ових разреда је био Станислав Грујић. На завршном испиту из трећег разреда било је 24 ђака и сви су успешно положили, а из четвртог 20 ђака, који су такође успешно завршили разред.³⁰⁴

Школске 1924/25. године исти број ђака био је уписан у први и други разред, само што је у први разред било уписано 25 а у други разред 20 ђака. Ове школске године дошло је до промене учитеља. Сада је ове разреде водила Јелица Николић. Из првог разреда само је 11 ђака прешло у други разред. Из другог разреда на испиту је било 13 ђака и сви су успешно положили завршни испит. Трећи разред је уписало 20 ђака. Редовно је њих 18 похађало школу, и сви су са успехом завршили разред. Четврти разред уписало је 24 ђака, и сви су успешно завршили разред. Учитељ трећег и четвртог разреда и ове школске године био је Станислав Грујић.³⁰⁵

³⁰⁴ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 34, 35.

³⁰⁵ ИАЈ, Ф 170, Уписница бр. 34.

ПЛАЖАНЕ

Школа у Плажану основана је 1893. године.³⁰⁶ Школска зграда, преправљена општинска судница, била је од слабог материјала. У згради се налазила једна учионица, ходник, стан за учитеља, који се састојао из две собе, кухиње и једне мање собе за оставу. Зграда није била у исправном стању и требало је темељно поправити. Земљиште на коме се налазила зграда било је подводно, јер је лежало близу реке, која га је плавила, као и саму зграду. Пространо школско двориште је било ограђено. Школа није имала башту. Водом се снабдевала у близини.

Вредност оштећене имовине у току рата износила је 10.000 предратних динара, или 77.976 динара, по ценама из 1921. године.³⁰⁷

У школи у Плажану постојало је само једно одељење и оно није било уређено. Буџетом за 1919. годину било је предвиђено 1.360 динара а утрошено је 960 динара. За 1920. годину било је буџетом предвиђено издвајање 3.120 динара, колико је и било издвојено до 1. јула 1920. године.

³⁰⁶ 140 година основне школе у Дворишту, Двориште 1996, стр. 13. Почетак рада школе је 22. август 1892. године.

³⁰⁷ АЈ, 66. 1286.

[illegible]

У току 1923. године укупно је за школу потрошено 5.748 динара. Од тога је пренето из предходне године 1.433 динара. У току фебруара примљено је 1.000 динара, у току јуна 800 динара, октобра 150 динара, новембра 2.000 динара и у децембру примљено је 364 динара. Током јануара издато је 1.404 динара за: књигу *Упутства са букваром и школском администрацијом*, оправку школског зидног сата, Учитељски зборник, једну таблицу и један Буквар за сиромашног ђака, једна кола угља, девет кола дрва, плата за послужитеља и прославу Светог Саве.³⁰⁸ Фебруара, марта и априла издата су средства у висини од 980 динара и то за набавку осам кола дрва и плату послужитеља. Маја није било издатака, а током јуна, за шест прозора за школу, за метлу, за путарину учитељу, плату послужитеља, за 20 књига за поклон ученицима, за

³⁰⁸ ИАЈ, Ф 190, књига 9.

сунђер, школски дневник, за часопис *Предавач* и за гас плаћено је 842 динара. Јула, августа и септембра није било издатака и у школској каси било је свега 6 динара и 64 пара. Октобра је издато само 150 динара за плату послужитељу. Новембра је потрошено 691 динар за дрва, канцеларијски материјал и плату послужитеља. Децембра је потрошено највише новца. Укупно је тог месеца издато 1.680 динара. Средства су утрошена за: набавку дрва и угља, плату послужитеља, кречење и оправку школе, књигу *Методика матерњег језика* и часопис *Учитељ* и за гас.³⁰⁹

Школа није имала учитеља. Дотадашњи учитељ Живота Миливојевић премештен је у Грабовицу, па је школски надзорник 7. септембра 1920. године упутио молбу Министарству просвете да се постави други учитељ. За учитеља је постављен Драгољуб Миловић. Уписаних ђака у први разред било је 27, а у други 60. Од 87 уписаних ђака на главном испиту било је 63 ђака. Из првог разреда понављала су два ученика као и из другог разреда.³¹⁰ Исте школске године постојала је вечерња школа са 39 ђака. Сви полазници вечерње школе су били из Плажана, старости од 13 до 20 година.

На почетку школске 1921/22. године учитељица Десанка Драговић водила је први, други и трећи разред са укупно 91 учеником и 6 ученица.³¹¹ Вероватно убрзо за учитеља у Плажану постављен је Боривоје Станојев. Он је на крају исте школске године учио 101 ученика и 8 ученица у сва три разреда. Исте школске 1921/22. године уписано је у: први разред 32 ђака у други 28 и у трећи разред 48 ђака. На главном испиту из првог разреда било је 29 ђака, а успешно су

³⁰⁹ ИАЈ, Ф 190, књига 9.

³¹⁰ ИАЈ,Ф 190, књига 2. АЈ, 66, 1916. Према извештају школског надзорника Драгољуб Миловић је школске 1920/21. године водио је 75 ученика и 3 ученице првог и другог разреда.

³¹¹ Суд општине Плажана упутио је 28. октобра 1921. године, допис Министру просвете, којим га обавештава да постављена учитељица Десанка Драговић из Црешњевице, још није ступила на дужност.

ученица, у други такође 23 ученика и 6 ученица, у трећи 29 ученика и једна ученица и у четврти 45 ученика. Из првог разреда на главном испиту било је 24 ђака и сви су положили разред. Из другог разреда на испиту је било 25 ђака и сви су положили успешно разред. Из трећег разреда само је њих 18 изашло на главни испит и сви су положили разред. И у четвртом разреду, њих 35 који су полагали завршни испит, успешно су завршили разред.³¹²

Школске 1923/24. године било је уписано у сва четири разреда 109 ђака. У први разред било је 15 ученика и две ученице. Други разред је имао 20 ученика и 8 ученица. Трећи разред је био најбројнији и имао је 33 уписана ученика и 4 ученице. У четврти разред било је уписано 26 ученика и само једна ученица. Учитељ сва четири разреда био је Давид Милосављевић. Из првог разреда на испиту је било 13 ученика и једна ученица, а само један ученик је поновио разред. Из другог разреда на испиту је било 17 ученика и 4 ученице, а два ученика је поновило разред. Из трећег разреда на испиту је било 20 ученика и две ученице, и сви су прешли у старији разред. Из четвртог разреда на главном испиту је било само 14 ученика и сви су успешно положили разред.³¹³

Школске 1924/25. године у свим разредима било је уписано 102 ученика и 14 ученица. На главном испиту било је 66 ученика и 7 ученица, а успешно је положило разреде 55 ученика и 7 ученица. Учитељ ове школске године био је Мил. Милошевић.³¹⁴

³¹² ИАЈ, Ф 190, књ. 2.

³¹³ ИАЈ, Ф 190, књ. 2.

³¹⁴ ИАЈ, Ф 190, књ. 2.

РАВНА РЕКА

Школска зграда била је под слабог материјала, преправљена од зграде која је лети служила за становање радника. Имала је само једну учионицу. Није била погодна за рад нарочито зими, јер није имала таван, због чега зграда није могла да се загреје. Школско двориште је било пространо али неограђено. Вода за пиће била је изврсна. Стан за учитеља налазио се у близини школе и састојао се од једне собе, кухиње и подрума.

Школу у Равној Реци издржавала је управа Сењског Рудника. На другој редовној седници Школског одбора³¹⁵, за школску 1924/25. годину школски буџет предложен је у висини од 72.960 динара. За станарину учитеља предвиђено је 960 динара, за плату за два служитеља 12.000 динара, за поправку, чишћење и школску ограду 10.000 динара, за набавку школског покућства и намештаја 1.000 динара, за набавку учила 2.000 динара, за набавку канцеларијског материјала 1.000 динара, за набавку историјских слика 3.000 динара, за набавку поклона за ђаке после испита, за набавку књига, часописа и листова за школску књижницу 1.500 динара, за школске екскурзије 7.500 динара, за службена путовања 1.500 динара, за отварање вечерње занатске школе 10.000 динара, за набавку уџбеника и школског прибора за ђаке за школску 1924/25. годину. Сума од 42.600 требала је да падне на терет Сењског рудника а 30.000 динара на терет школског фонда. Буџет је одобрен од стране Окружног школског одбора 4. марта.³¹⁶ Било

³¹⁵ Школски одбор изабран почетком јануара 1924. године, чинили су: за председника Школског одбора изабран је Серафин Радосављевић, за секретара учитељ Милисав Новаковић, за чланове Михаило Марковић, Радивоје Степановић и Стојадин Петровић, који је вршио дужност благајника.

³¹⁶ ИАЈ, Ф 192, књига бр. 85.

је доста проблема у наплати новца од стране управе рудника. Крајем марта, за рад школе, тражено је да управа рудника исплати 5.746, 64 динара за: јануар, фебруар, март и април 1924. године, јер школа није располагала ни једним динаром. Директор Сењског рудника одбио је да исплати тражена средства, чиме је угрозио рад школе. Било је и предлога да чланови школског одбора поднесу оставке. Проблема је било и у вези са набавком уџбеника и школског прибора. Школски одбор је почетком школске 1924/25. године, за набавку потребних уџбеника и писаћег и цртаћег прибора од управе рудника затражио 11.824 динара. Пошто управа рудника није одговорила на захтев за набавку уџбеника, Школски одбор је одредио десет ђачких родитеља да у разговору са директором рудника затраже уплату новца, јер без уџбеника и школског прибора није било могуће одржавати наставу.³¹⁷

Управа рудника предузела је августа месеца радове на адаптацији и дограђивању школске зграде без знања Школског одбора. Да би се спасиле школске ствари и омогућила настава, школски одбор је предложио управи рудника да се пронађу одговарајуће просторије за рад школе, или да се узме под кирију кафана Јанка Станојевића. Није усвојен ни један предлог школског одбора, већ су школске ствари биле остављене по просторијама или избачене ван зграде. Ствари које нису биле упропашћене смештене су по приватним становима. Током адаптације упропашћено је: шест малих клупа, једна велика клупа, табле, завесе, и многобројне ситне ствари, ко што су кофе, лончићи, метле, лавори и друго.³¹⁸

Адаптирана школска зграда примљена је на састанку одбора од 23. новембра 1924. године. Пошто није била у потпуности завршена, школски одбор донео је одлуку да се зграда прими записнички званично од Дирекције рудника како би отпочео рад школе, без одговорности за све случајеве, који би могли да искрсну због неуређености и стабилности зграде, дворишта и нужника. Донета је одлука да настава отпочне 25. октобра. Одвојено мишљење имао је учитељ Милисав Новаковић, који је сматрао да су школску зграду на своју руку примили Серафим Радосављевић и Михајло Марковић. Он је био за то да школски одбор не преузима никакву одговорност за било какав случај који би искрснуо због неуређености саме зграде и њене

³¹⁷ ИАЈ, Ф 192, књига бр. 85.

³¹⁸ ИАЈ, Ф 192, књига бр. 85.

Буџет за 1925. годину предложен је у висини од 82.850 динара. За исплату чишћења школске зграде 350 динара, за плату школског послужитеља 15.000 динара, за премазивање подова и чишћење зграде 3.000 динара, за ограду школе 14.000 динара, за ограду и обраду школске баште 6.500 динара, за набавку покућства и намештаја 4.200 динара, за набавку учила 4.600 динара, за набавку канцеларијског материјала 1.200 динара, за набавку историјских слика 3.400 динара, за набавку књига, часописа и листова за школску књижницу 2.000 динара, за набавку књига за ђачку књижницу 1.500 динара, за поклене ђацима на испиту 1.000 динара, за прославу Светог Саве 1.000 динара³¹⁹, за ђачке научне и васпитне екскурзије 7.500 динара, за службена путовања 1.200 динара, за набавку уџбеника и прибора за ђаке за школску 1925/26 годину 12.000 динара³²⁰, за набавку школске бине 2.500 динара, за набавку школске библиотеке 1.100 динара. Из искуства из ранијих година са управом рудника, Школски одбор је предложио да се реализација буџета изврши на терет буџета Министарства просвете. Поново су средства из школског приреза стизала нередовно, па је целокупно стање школе било критично.³²¹

Упис ђака извршен је маја 1920. године. Тада је у први разред било уписано 9 ђака и у други разред 26 ђака. Њихов учитељ је био Љубиша Јовић. На почетку школске 1920/21. године било је уписано укупно 99 ђака. У први разред 37, други 18, трећи 42 и у четврти разред само два ђака. Учитељ сва четири разреда био је Радмило Маричић.

На крају школске 1920/21. године у школи је било 56 ученика и 33 ученице првог, другог, трећег и четвртог разреда.³²² На крају школске године један ученик другог разреда је поновио разред, а поново су три ученика уписали трећи разред. Остали су успешно положили разреде. На почетку школске 1921/22. године било је уписано

³¹⁹ Сечење колача и програм обележавања обављен је у згради школе пре подне. Светосавски концерт је одржан увече истог дана. Прикупљено је 300 динара добровољних прилога, који су утрошени на куповину једне шиваће машине за Женску занатску школу.

³²⁰ За набавку уџбеника из школског приреза за школску 1925/26. годину утрошено је 10.733 динара

³²¹ ИАЈ, Ф 192, књига бр. 85.

³²² АЈ, 66, 1916.

у сва четири разреда 68 ученика и 59 ученица. У први разред било је уписано 16 ученика и 10 ученица, у други разред 26 ученика и 15 ученица, трећи 10 ученика и 7 ученица и у четврти 27 ученика и 12 ученица. Учитељ првог и другог разреда био је Вића Миловановић а трећег и четвртог Радмило Маричић. Из првог разреда до краја школске године редовно је похађало наставу 15 ученика и 9 ученица и само је један ученик поновио разред. Из другог разреда редовно је похађало наставу 25 ученика и 15 ученица, и као и у првом разреду, само је један ученик поновио разред. Из трећег разреда на завршном испиту било је 9 ученика и 7 ученица, и сви су успешно положили испит. Четврти разред такође су сви, који су редовно похађали школу, положили завршни испит, односно 23 ученика и 9 ученица.³²³

Следеће школске 1922/23. године дошло је до промене учитеља. Први и други разред сада је водио Јаков Денченко. У први разред било је уписано 9 ученика и 13 ученица, а у други разред 13 ученика и 9 ученица. Ове школске године трећи и четврти разред водила је Стојанка Агатоновић. Она је у трећем разреду имала 22 ученика и 13 ученица, и у четвртом разреду 13 ученика и 6 ученица. Редовно је похађало наставу у првом разреду 7 ученика и 9 ученица, и сви су прешли у старији разред. На завршном испиту из другог разреда било је 9 ученика и 8 ученица, и они су такође прешли у старији разред. Нешто нередовније учили су ђаци трећег и четвртог разреда. На главном испиту из трећег разреда било је 15 ученика и 9 ученица, а из четвртог 8 ученика и 5 ученица. Сви који су редовно похађали наставу успешно су положили главни испит.³²⁴

Школске 1923/24. године, сва четири разреда уписало је укупно 88 ђака. Први разред уписало је 9 ученика и 10 ученица, други разред 10 ученика и 9 ученица, трећи разред 12 ученика и 10 ученица и четврти разред 18 ученика и 11 ученица. Сада је први и други разред водила Стојанка Агатоновић, а трећи и четврти разред Миљисав Новаковић. Ове школске године успех у првом и другом разреду био је доста лош. У други разред прешло је 10 ђака, док је њих 6 поновило разред. Такође 6 ђака другог разреда поновило је разред, а у трећи разред прешло је 8 ђака. Из трећег разреда редовно је похађало наставу 9 ученика и 8 ученица. У старији разред прешло је 15 ђака, док је двоје

³²³ ИАЈ, Ф 192, бр. 70.

³²⁴ ИАЈ, Ф 192, бр. 70.

поновило разред. Редовно је четврти разред учило до краја године 17 ученика и 9 ученица. Сви су положили завршни испит.³²⁵

Следеће школске 1924/25. године много мање ђака је уписало разреде. Укупно је уписано 67 ђака. У први разред било је уписано 27 ђака, од којих је 22 успешно положило разред, док је троје поновило разред. Други разред је уписало 13 ђака. На испиту је било њих 12, и сви су успешно положили завршни испит. Трећи разред уписало је 11 ђака. На испиту је било 9 ђака и сви су успешно положили. Четврти разред уписало је 16 ђака. На главном испиту било је 15 ђака, и сви су завршили разред. Од почетка школске године па до 15. фебруара 1925. године сва четири разреда водио је Милисав Новаковић, а од 15. фебруара ђаке трећег и четвртог разреда водио је Миодраг Пандуровић.³²⁶

³²⁵ ИАЈ, Ф 192, бр. 70.

³²⁶ ИАЈ, Ф 192, бр. 70.

ЗАКЉУЧАК

Основне школе после Првог светског рата биле су у изузетно тешком положају. Обнова разорених и опљачканих школских зграда, намештаја и учила није могла да буде успешна, јер је за то било неопходно уложити велика новчана средства, којих, нарочито првих година после рата није било. Школски прирез је врло споро прикупљан и углавном није предаван школама у потребној висини. У 1919. години укупан општински прирез у Ресавском срезу био је планиран у висини од 106.158 динара, а реализован је са 71.834 динара. У 1920. години, од планираних 101.447 динара, до јуна исте године прикупљено је само 9.482 динара. У Деспотовачком срезу однос планираног и оствареног буџета био је још драстичнији. Од планираних 50.207 динара у 1919. години прикупљено је 24.494 динара. За 1920. годину било је планирано 48.941 динар, а до јуна исте године било је прикупљено само 1.400 динара.

Без довољно средстава није било могуће одговарајуће издржавање школа, као и обнављање или подизање нових школских зграда. Школске 1922/23. године у Ресавском срезу, од 26 школских зграда 12 је било од тврдог материјала а 12 од слабог. Само 13 одељења било је одговарајуће за одржавање наставе, док 20 одељења није одговарало. Само 4 учитељска стана било је одговарајуће за становање, 14 то нису била. Стање се постепено поправљало тако да је следећих година повећан број зграда од тврдог материјала, као и број одговарајућих учионица за наставу и учитељских станова. И поред великог броја неоговарајућих зграда, оне су биле добро уређене и чисте.

Велики број школа имао је неодговарајући простор за одржавање наставе. Школске зграде углавном нису наменски грађене за школе, па су могле да приме мањи број деце пристигле за школовање. Највећи број школских зграда имао је само једну или две учионице.

Основне школе оскудевале су и у наставним средствима, училима и књигама. Довољно намештаја било је углавном тек после неколико година од завршетка рата. Од наставних средстава недостајала су учила за извођење наставе историје, познавање природе, математике, музичког, ликовног и физичког васпитања. Наставничке, а посебно ђачке књижнице нису имале довољан број књига.

Због недовољног броја школа, али и других фактора, вели број деце дорасле за школу остао је неуписан. И они који су уписивани често нису завршавали разред. Из разноврсних разлога родитељи их нису уписивали или су их исписивали у току школске године. Углавном су ђаци изостајали због престарелости, сиромаштва, недостатка радне снаге у родитељским домовима, велике удаљености школа. Претежно сеоска деца су оскудевала у обући, одећи и исхрани, због чега су често обољевала и изостајала из школе. Такође, у сеоским срединама значајан је био изостанак женске деце.

Наставни кадар у већини случајева био је довољно спреман за наставу, али било је и случајева неискуства, што је поред нередовног похађања школе, недостатка основних наставних средстава, утицало на квалитет наставе. У настави је често било заступљено механичко учење, без разумевања. Није се учило путем очигледности и није се правила повезаност са практичним животом. Чак ни тачност у читању није увек била постигнута код значајног броја ђака. Још горе је било кад је требало објаснити садржину неког текста. Настава математике се у пуно школа изводила без очигледних средстава.

Поред недостатака, наставни кадар, ангажовањем и у школи и ван ње, имао је огромног утицаја на своје средине. Учествовали су на народном просвећивању, у оснивању и раду културно-просветних и хуманитарних организација, на развоју задругарства, унапређењу пољопривреде. За свој рад поједини учитељи су награђивани, а сви су углавном били врло поштовани у својим срединама.

CONCLUSION

Elementary schools were in extremely difficult position after the First World War. Reconstruction of destroyed and robbed school buildings, furniture and teaching aids could not be successful, because it was necessary to invest great funds, which didn't exist, especially in the first years after the war. School surtax was very poorly collected, and often it wasn't delivered to schools in needed amount. The whole surtax in 1919 in Resava County was planned to be 106.159 dinars, and it was realized with 71.834 dinars. Out of planned 101.447 in 1920, it was collected only 9.482 dinars by June of the same year. The difference between planned and accomplished budget was even more drastic in Despotovac Country. Out of planned 50.207 dinars in 1919, it was only collected 24.494 dinars and out of planned 48.941 in 1920, it was collected only 1.400 dinars by June.

Appropriate sustenance of schools without sufficient funds was not possible, as well as reconstruction and building of new schools. In 1922/1923 in Resava Country out of 26 school buildings 12 were made of hard material, and 12 of weak. Only 13 classes were appropriate for teaching, while 20 were not suitable. Only 4 teacher's apartments were suitable for habitation, and 14 were not. Circumstances were gradually better, so the number of buildings of hard material was increased, as well as the number of suitable classrooms for teaching and teacher's apartments. Even though there were many unsuitable buildings, they were all well arranged and clean.

Many school had unsuitable space for teaching. School buildings were not intended to be schools, so they couldn't hold all children. Most school buildings had only one or two classrooms.

Elementary schools were lacking in educational material, teaching aids and books. Schools had enough furniture only a few years after the war. Aids for history classes, nature study, mathematics, music, art and physical education were missing. Teachers' and especially pupils' libraries didn't have enough books.

Because of insufficient number of schools, and other factors, many children ready for school were not enrolled. And those who were often didn't finish grade. Parents didn't enroll them because of numerous reasons, or they withdrew them during the school year. Pupils were mostly absent because of being too old for school, poverty, the lack of labor in parents' homes and remoteness. Predominantly children from rural areas were short of shoes; clothes and food, and that was the reason they were often sick and absent from school. Also, the lack of female childred was significant in rural areas.

Teachers in most cases were not ready for teaching, and there were cases of inexperience, which apart from irregular attendance and shortage of teaching aids, had an influence on the quality of teaching. Mechanical learning was often represented. They didn't study through distinctness and they didn't make a connection with practical life. Even accuracy in reading was not always accomplished. It was also hard to explain the content of a text.

Apart from all shortcomings, teachers had enormous influence on their surroundings by their involvement in school and outside of it. They participated in national education, in foundation and the work of cultural-educational and humanitarian organizations, in the development of system of cooperative societies and in advancement of agriculture. Some teachers were rewarded for their work, and they were all much respected in their surroundings.

ИМЕНСКИ РЕГИСТАР

А

Аврамовић Десанка – 38, 49.
Аврамовић Душан – 25, 30, 38, 49, 99, 138.
Аврамовић Јосиф – 122.
Агатоновић Стојанка – 223.
Адамовић Душан – 25, 38, 61, 63, 74, 99, 124, 125.
Алексић Живота – 87,
Амар Милица – 197.
Антић Раја – 191.
Аранђеловић Милан – 30, 96.
Арсенијевић Катарина – 39, 189.
Атанацковић Крстивоје – 183.
Ацић Боривоје – 16, 211, 212.
Ацкете Гордана – 190.

Б

Бабић Иван – 189.
Барбир Јелка – 30, 61, 63,
Бекчић Миодраг – 184.
Белић Петар – 114.
Богдановић Благоје – 191.
Богдановић Љу бисав – 183.
Богих Милан – 211.
Богих Сава – 32,
Богосављевић Димитрије – 137.
Богосављевић Петар – 128, 132.
Бранковић Милева – 30, 61, 63, 153.
Бранковић Светомир – 30, 60, 63, 152, 153
Бранковић Тиосав – 183.

В

Васиљевић Драгољуб – 25, 38, 50, 138, 139.
Васиљевић Обрен – 175.
Васић Милутин – 50, 173.
Васић Миодраг – 30, 37, 43, 49, 61, 63, 74, 83.
Васовић Милосав – 177.
Ватић Михаило – 106.
Владисављевић Милић – 92.
Вујић Никола – 59, 62, 146, 147.
Вукашиновић Аксентије – 134.
Вукашиновић Божидар – 134.
Вукомановић Божидар – 134.
Вуксановић Марисав – 186.
Вучковић Никодије – 134.
Вучковић Панта – 134.

Г

Гвозденовић Радисав – 134.
Глигоријевић Живојин – 183.
Глигоријевић Милорад – 183.
Грујић Груја – 27, 40, 46, 51, 174, 178, 205.
Грујић Никола – 149.
Грујић Паун – 114, 115.
Грујић Станислав – 27, 40, 51, 212, 213.

Д

Давидовић Љубинка – 99.
Денченко Јаков – 223..
Димитријевић Велимир – 10, 142.
Димитријевић Ћорђе – 82,
Димитријевић Ћура – 10.
Димитријевић Зорка – 10, 25, 29, 37, 48, 142, 143, 146, 147.
Димитријевић Јулијана – 82,
Димитријевић Лепосава – 134.
Димитријевић Никола – 134.
Димитријевић Радмила – 24, 39, 50, 83, 166, 167.
Димитријевић Радунка – 24, 39, 50, 166, 167.
Добросављевић Живојин – 183.
Димитријевић Станимир – 134.
Донић Радмила – 73,

Драговић Десанка – 40, 216.
Дридаревић – 217.

Ђ

Ђоновић Нико – 119.
Ђорђевић Аксентије – 134.
Ђорђевић Видосава – 203.
Ђорђевић Богомир – 136, 137.
Ђорђевић Велисав – 84.
Ђорђевић Видосава – 11, 189.
Ђорђевић Владимир – 115.
Ђорђевић Ђурђе – 61, 63, 68, 139.
Ђорђевић Јанаћко – 114.
Ђорђевић Јеврем – 134.
Ђорђевић Љубица – 61, 63, 87.
Ђорђевић Миленко – 84, 85.
Ђурђевић Александар – 74,

. Ж

Живадиновић Милија – 134.
Живковић Косара – 73,
Живковић Петар – 10, 142.
Живковић Стеван – 128.

З

Здравковић Петроније – 175.
Зечевић Жарко – 10, 15, 24, 92, 93, 94.
Зечевић Јован – 92.
Зечевић Љубица – 10, 25, 32, 93, 94.
Зечевић Радоје – 136.

И

Илић Босиљка – 16, 26, 30, 38, 42, 50, 60, 63, 152.
Илић Владисав – 193.
Илић Десанка – 190.
Илић Милутин – 179, 190.
Илић Павле – 154, 156.
Илић Петар – 89.

Илић Станимир – 84, 85.

Илић Станко – 128.

Ј

Јанковић Василије – 154.

Јанковић Љубица – 26, 29, 37, 49, 60, 62, 143, 145, 146,

Јанковић Милан – 185.

Јаношевић Јован – 89.

Јевремовић Димитрије – 11, 202.

Јевтић Коста – 122.

Јовановић Александар – 27, 40, 51, 206.

Јовановић Ангелина – 29, 60, 63, 90.

Јовановић Божидар – 103.

Јовановић Босиљка – 10, 26, 29, 37, 48, 60, 62, 144, 145, 146, 147, 148.

Јовановић Десанка – 16, 25, 32, 99.

Јовановић Димитрије – 158.

Јовановић Јован – 89.

Јовановић А. Миљко – 101.

Јовановић-Митић Милован – 183.

Јовановић Станија – 184.

Јовановић Станко – 172.

Јовановић Станоје – 30, 117.

Јовић Љубиша – 222.

Јовић Павле – 134.

Јовић Светислав – 30, 61, 63, 67,

Јовић Станица – 134.

К

Касанић Радмила – 27, 189.

Катанић Милорад – 10, 151.

Катић Димитрије – 163.

Катић Милован – 163.

Катић Сима – 114,

Кодић Илија – 114.

Којчић Димитрије – 106.

Костић Даринка – 10, 15, 26, 33, 164, 165, 166.

Костић Никола – 10, 164, 165, 166.

Костић Спира – 92.

Краговић Петар – 185.

Кулић Глигорије – 10, 89.

Л

Лазаревић Милана – 37, 51, 83, 212, 213.

Лукић Јевросима – 10, 26, 29, 37, 48, 59, 62, 67, 74, 142, 144, 145, 146, 147, 148.

Љ

Љубичић Чедомир – 25, 38, 49, 113.

М

Маринковић Живко – 191.

Маричић Радмило – 27, 32, 40, 222.

Марјановић Лазар – 199.

Марковић Благоје – 27,

Марковић Богомир – 205.

Марковић Вељко – 85.

Марковић Живко – 84.

Марковић Ивко – 199.

Марковић Илија – 164.

Марковић Јестатије – 39, 50,

Марковић Марко – 143.

Марковић Милан – 16,

Марковић Милета – 159, 162, 164.

Марковић Милица – 143.

Марковић Михаило – 188, 238, 239.

Матановић Стеван – 219.

Матејић Драгомир – 102.

Матић Станко – 132.

Маџаревић Никола – 11, 142, 144,

Медурић Ћорђе – 167.

Мијатовић Александра – 10, 25, 30, 32, 38, 49, 60, 63, 102, 103, 104.

Миладиновић Илија – 132, 134.

Милановић Загорка – 42,

Милановић Милосав – 167.

Миленковић Димитрије – 133.

Миленковић Стеван – 134.

Милетић Лазар – 106.
Миливојевић Живота – 25, 30, 49, 60, 63, 74, 116, 216.
Миливојевић Милан – 61, 63,
Миливојевић Станимир – 134.
Милићевић Викторија – 121,
Милићевић Наталија – 39,
Милићевић Чедомир – 27, 32,
Милић Босиљка – 142.
Милић Драгутин – 10, 115, 116.
Милић Јован – 178.
Милић Лазар – 105.
Милић Стојан – 137.
Миливојевић Живота – 38, 104.
Милић-Јовановић Босиљка – 10
Милић Лазар – 106.
Милић Петроније – 183.
Милић Петроније -196.
Милићевић Чедомир – 194.
Милкић Драгољуб – 27,
Миловановић Вића – 223.
Миловановић Светомир – 61, 64, 67, 96.
Миловић Драгољуб – 31, 32,
Милојевић Богић – 184.
Милојевић Загорка – 134.
Милојевић Каменче – 197.
Милојевић Светозар – 227.
Милојевић Станимир – 139.
Милојевић Станица – 196.
Милојковић Александар – 175.
Милојковић Владимир – 133.
Милорадовић Божићар – 227.
Милорадовић Гаја – 197.
Милосављевић Апостол – 128.
Милосављевић Давид – 218.
Милосављевић Драгољуб – 29, 37, 48, 49, 59, 60, 62, 63, 87, 116, 145,
146, 147, 148.
Милосављевић Илија – 10, 124, 127, 134.
Милосављевић Панта – 134.

Милосављевић Петар – 89.
Милосављевић Ружица – 26, 29, 37, 42, 48, 60, 62, 74, 144, 145,
Милосављевић Светомир – 134.
Милосављевић Станко – 127.
Милосављевић Стојан – 183.
Милосављевић Трифун – 204.
Милошевић Драгић – 211.
Милошевић Живота – 173.
Милошевић Живота – 173.
Милошевић Загорка – 30, 50, 60, 63, 157.
Милошевић-Ковачевић Катарина – 179.
Милошевић Милан – 30,
Милошевић Милица – 24, 30, 38, 43, 49, 60, 63, 167.
Милошевић Милош – 39,
Милошевић Светолик – 24, 30, 37, 42, 49, 60, 63, 67, 68, 89, 90, 167.
Милутиновић Божићар – 134.
Милутиновић Драга – 133.
Миљковић Глигорије – 134.
Миљковић Милена – 134.
Миљковић Никола – 134.
Митровић Надежда – 30, 39, 50, 63, 147, 148, 160, 161.
Митровић Светозар – 25, 29, 37, 48, 59, 62, 144, 145, 146,
Митровић Светолик – 25, 30, 38, 43, 60, 63, 132, 160, 161.
Михаило Н. уч. у Вирину – 25.
Михајловић Деспот – 134.
Михајловић Јелена – 161..
Михајловић Лепосава – 134.
Михајловић Стамена – 134.
Младеновић Милош – 27,
Младеновић Наталија – 26, 37, 48, 144, 145,
Момировић Милован – 99.
Мудрић Димитрије – 29, 59, 62, 146, 147, 148.

Н

Ненадовић Милан – 10, 25, 102, 103.
Нешић Владимир – 99,
Нешић Радисав – 183.
Никић Благоје – 191.

Николић Вуксана – 133,
Николић Живота – 132, 136,
Николић Илија – 89.
Николић Јелица – 213.
Николић Матеја – 10, 25, 29, 32, 38, 49, 60, 62, 108, 109, 110.
Николић Милена – 74, 161.
Николић Никола – 60, 62, 90.
Новаковић Драгутин – 10, 25, 142, 143, 144,
Новаковић Зорка – 27, 40, 212.
Новаковић Милисав – 219, 220, 224.
Новаковић Савина – 10, 25, 37, 48, 142, 143, 145, 146,
Новаковић Светозар – 113.

П

Павловић Божидар – 127.
Павловић Димитрије – 185.
Павловић Живота – 183.
Павловић Љубица – 26, 32, 160.
Павловић Миодраг – 26, 160.
Пандуровић Миодраг – 224.
Пантић Јован – 106.
Петровић Зорка – 133.
Петровић Коста – 84, 85.
Петровић Марија – 25, 29, 38, 49, 60, 62, 108, 109, 110.
Петровић Милан – 38,
Петровић Милана – 134, 203.
Петровић-Бранковић Милева – 121.
Петровић Милунка – 139.
Петровић Милутин – 134.
Петровић Миодраг – 121.
Петровић Никола – 134, 139.
Петровић Стојадин – 219.
Попадић Душан – 26, 39, 50, 171.
Поповић Божидар – 183.
Поповић Драгољуб – 27, 39, 51, 173, 192, 201.
Поповић Ћорђе – 112.
Поповић Зорка – 10.
Поповић Милан – 159.

Поповић Милица – 159.
Поповић Наталија – 201.
Поповић Петар – 163.
Поповић Филип – 112.
Протић Каменко – 108.
Протић Љубомир – 209.
Пулевић Вукота – 173.

Р

Радисављевић Милица – 183.
Радовановић Алекса – 210.
Радовановић Божидар – 30, 43, 50, 132, 133.
Радовановић Живојин – 84, 85.
Радовановић Радован – 158.
Радовановић Стеван – 10, 11, 16, 26, 39, 50, 189, 190.
Радојковић Владимир – 183.
Радосављевић Божидар – 211.
Радосављевић Босиљка – 29, 39, 43, 51, 194.
Радосављевић Велимир – 204.
Радосављевић Рајко – 193.
Радосављевић Серафим – 219, 220.
Радосављевић Стана – 134.
Рајковић Милош – 137.
Ранчић Игњат – 140.
Рашић Милица – 29, 60, 63, 100.

С

Савић Александар – 10, 89.
Савић Велизар – 134.
Савић (Ђурђе) Ђорђе – 133.
Савић Живојин – 209.
Савкић Александар – 156.
Самуиловић Александар – 26, 183.
Симић Војислав – 115.
Симић Милица – 209.
Симић Радосав – 115.
Симић Стаменко – 185.
Симић Степан – 86.
Синковски Михаило – 38, 49, 116.

Славковић Милица – 72.
Софијановић Андреја – 202.
Спасојевић Станимир – 133.
Срејић Војин – 133.
Сретенковић Павле – 178.
Срејић Светолик – 138.
Станисављевић Благоје – 211.
Станојев Боривоје – 46, 216, 217.
Станојевић Аксентије – 135.
Станојевић Витослава – 30, 38, 49, 60, 63, 94, 95,
Станојевић Драгомир – 29, 38, 49, 60, 63, 67, 94, 95,
Станојевић Јанко – 220.
Станојевић Лазар – 135.
Станојевић Обрен – 97, 98,
Станимировић Димитрије – 202.
Станковић Благоје – 61, 62, 133.
Станковић Лазар – 136.
Станковић Стамат – 211.
Стевановић Јован – 97, 99.
Стевановић Љубомир – 118.
Стевановић Светозар – 197.
Стевановић Ст. – 211.
Стевановић Тома – 118.
Степановић Радивоје – 219..
Стојадиновић Анта – 197..
Стојадиновић Драгиња – 26, 30, 38, 42, 50, 151, 152.
Стојановић Александар – 133.
Стојановић Божидар – 132, 133.
Стојановић Васа – 193.
Стојановић Влада – 134, 135.
Стојановић Душан – 38.
Стојановић Милан – 102.
Стојановић Славка – 27, 32, 203.
Стојановић Ст. – 98.
Стојичевић Анка – 11, 27, 50, 199, 200, 201.
Стојичевић Милан – 11, 16, 27, 39, 50, 197, 200.
Стојковић Властимир – 175.
Стојковић Петар – 170, 199.

Страиновић Михаило – 115.

Т

Тасић Милица – 133.

Тасић Милош – 134.

Тасић Стамена – 134.

Тирнанић Миливоје – 50, 189.

Тодоровић Владимир – 10, 159.

Тодоровић Петар – 160.

Тодоровић Софија – 60, 62, 148.

Тодоровић Станимир – 118.

Томић Момир – 210.

Томић Теодосије – 98.

Ћ

Ћирић Чедомир – 11, 27, 39, 173, 191, 192.

Ф

Фотић Божидар – 25, 38, 49, 120.

У

Укрић Павле – 202.

Х

Хелмер Људевит – 10, 108.

Христодуловић Олга – 117.

Ч

Чаушевић Илија – 11, 27, 39, 45, 46, 51, 195, 196.

Ц

Цветковић Душан – 185.

Цветковић Каменко – 98.

Ш

Шејбак Босиљка – 60, 83.

Шејбак Михаило – 25, 29, 49, 60, 62, 83.

Штамбук Никола – 24, 86

АРХИВСКИ ИЗВОРИ

Архив Југославије, фонд 66, фасцикла 1916.

Архив Југославије, фонд 66, фасцикла 1286.

Историјски архив Јагодина, Просветне установе:

Ф 170. Основна школа „Стеван Синђелић“ - Велики Поповић;

Ф 171. Основна школа - Војска

Ф 173. Основна школа „Стеван Синђелић“ - Грабовац

Ф 174. Основна школа „Деспот Стеван Високи“ - Деспотовац

Ф 190. Основна школа „Ђура Јакшић“ - Плажане

Ф 192. Основна школа „Бранко Радичевић“ – Равна Река

Ф 198. Основна школа „Бранко Радичевић“ – Седларе

Ресавска библиотека - Свилајнац – Завичајно одељење, Летопис

Државне народне школе у Дубљу, РК 795/5.

Ресавска библиотека - Свилајнац – Завичајно одељење, Летопис

Основне школе у Црквенцу, РК 785/4.

Ресавска библиотека – Свилајнац – Завичајно одељење, Летопис

Народне основне школе у Војски, РК 720/3.

С А Д Р Ж А Ј

Увод	страна 3.
Територијално одређење.....	страна 9.
Рад на обнови рада школа.....	страна 10.
Срез ресавски.....	страна 81.
Бобово	страна 82.
Бресје	страна 85.
Витежево	страна 89.
Војска	страна 93.
Гладна	страна 97.
Гложане	страна 98.
Грабовац	страна 102.
Дубље	страна 106.
Дубница	страна 113.
Јасеново	страна 115.
Купиновац	страна 119.
Луковица	страна 123.
Роанда	страна 127.
Рођевац	страна 136.
Свилајнац	страна 140.
Седларе	страна 149.
Суботица	страна 154.
Тропоње	страна 158.
Црквенац	страна 163.
Срез деспотовачки	страна 169.
Бељајка	страна 170.
Балајнац	страна 122.
Богава	страна 175.
Труђевац	страна 177.
Брестово	страна 180.
Велики Поповић	страна 185.

Вирине	страна 191.
Грабова.	страна 193.
Дворишта	страна 195.
Деспотовац	страна 197.
Исаково	страна 202.
Јеловац	страна 204.
Језеро	страна 206.
Ломница	страна 208.
Медвеђа	страна 210.
Плажане	страна 214.
Равна Река	страна 219.
 Закључак	 страна 225.
 Именски регистар	 страна 229.
 Архивски извори	 страна 240.
 Садржај	 страна 241.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373.3/.4(497.11)"1918/1925"
371(497.11)"1918/1925"

ЈОВАНОВИЋ, Добривоје, 1952-

Обнова рада основних школа у Ресавском и
Деспотовачком срезу после Првог светског рата
: 1918-1925 / Добривоје Јовановић. - Јагодина
: Д. Јовановић, 2010 (Јагодина :
Папир-комерц). - 259 стр. : илустр. ; 25 x 18
cm

Тираж 10. - Напомене и библиографск
ереференце уз текст. - Conclusion. -
Регистар. - Архивски извори: стр. 256.

ISBN 978-86-914023-0-3

а) Основне школе - Пожаревачки округ -
1918-1925 б) Школство - Пожаревачки округ -
1918-1925
COBISS.SR-ID 179274764